T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE DENETİM BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROJESİ

İSTANBUL ULUSLARARASI FİNANS MERKEZİ HEDEF VE STRATEJİLERİ

OLKAN BARIŞ AGDAŞ
1138252108

PROJE DANIŞMANI:
DOÇ. DR. ENGİN DEMİREL

EDİRNE 2015

TC.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE DENETİM BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OLKAN BARIŞ AGDAŞ tarafından hazırlanan **İSTANBUL ULUSLARARASI FİNANS MERKEZİ HEDEF VE STRATEJİLERİ** Konulu **YÜKSEK LİSANS** Projesinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin 15.- 20. Maddeleri uyarınca **13.02.2015 Cuma** günü saat **14.00**'da yapılmış olup, projenin ..... Başarılı ..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JURİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
(Danışman) Doç. Dr. Engin Demirel	Başarılı	
Prof. Dr. Kıymet Çalıyurt	Başarılı	
Yrd. Doç. Dr. Ali Faruk Akkaöz	Başarılı	

ÖZET

Küreselleşen dünyada ülkeler fon arz ve talebi karşılayabilmek için rekabetçi, istikrarlı bir ekonomiye sahip bir sistem arayışı içerisindedir. Bu sistemin günümüzdeki oluşumu ise finans merkezleridir. Türkiye' de dünyanın sayılı ekonomik güçlerinden olmaya çalışması sonucu Kalkınma Bakanlığı ekonomik büyümenin desteklenmesi ve ekonomik etkisi büyük olan finans sektörünün geliştirilmesi amacıyla İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İFM) çalışmalarına 2009 yılında başlamıştır. Bu çalışmada finans merkezilerinin oluşumu, çeşitleri, küresel finans merkezleri ve Türkiye'nin finans merkezi olabilmesi için gerçekleştirmesi gereken koşullar, etkileri ve çalışmalar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Küresel Finans Merkezi, Finans Merkezi, İstanbul Uluslararası Finans Merkezi

SUMMERY

Countries in the globazing world, Competative is in search of a system has a stable economy to they can provide fund supply and demand. This system's formation of present day is financial centres. In Turkey, as a result of try being one of the numbered economic powers, development ministry started their IFM(Istanbul International Finance Centre) works for supporting economic growth and developed financial sector which has very enormous economy in 2009. Financial centres's formation, types, Global Financial centers and necessary condition and effects for Turkey's growth were examined at this working.

Keywords: Istanbul, Global Finance Centre, Finance Centre, Istanbul International Finance Centre

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....I
ÖZET.....II
İÇİNDEKİLER.....III
KISALTMALAR.....IV
TABLOLAR.....V

GİRİŞ.....1

BÖLÜM I

FİNANS MERKEZİ TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1 Finans Merkezi Tanımı 2
1.2 Finans Merkezi Tarihsel Gelişimi 2
1.3 Finans Merkezi Çeşitleri 3
1.3.1 Uluslararası (Küresel) Finans Merkezi 3
1.3.2 Bölgesel (Regional) Finans Merkezi 3
1.3.3 Ulusal (National) Finans Merkezi 4
1.3.4 Off-Shore Finans Merkezi 4
1.3.5 Ürün Odaklı (Niche) Finans Merkezleri 4
1.4 Uluslararası Finans Merkezi Olmak İçin Gerekli Temel Kriterler 5
1.5 Finans Merkezlerinin Ülke Ekonomilerine Etkileri 5
1.5.1 Uluslararası Finans Merkezinin Olumlu Etkileri 5
1.5.2 Uluslararası Finans Merkezinin Olumsuz Etkileri 6

BÖLÜM II

KÜRESEL FİNANS MERKEZLERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

2.1 Küreselleşme Kavramı 7
2.1.1 Küreselleşme Süreci..... 7
2.1.2 Ekonominin Küresel Hale Gelme Nedenleri 7
2.1.3 Küreselleşme Sürecinde Finans Merkezlerinin Ortaya Çıkış Nedenleri 8
2.3 Uluslararası Finans Merkezlerinin Ortak Özellikleri 9

2.4 Finans Merkezlerinin Etkileri 9
2.4.1 Ekonomik Etkisi 10
2.4.2 Küresel Kaynak Akımları Etkisi 10
2.4.3 Sabit Sermaye Yatırımları Etkisi 10
2.4.4 Finansal Gelişme Etkisi 11
2.4.5 Mali Piyasalarda Sağlamlaşma Etkisi 11
2.4.6 Rekabet Etkisi 11
2.4.7 İstihdam Etkisi 11
2.4.8 Enflasyon Etkisi 11
2.4.9 Finansal Sektörlerin Hızlı Gelişimi Etkisi 12
2.4.10 Teknolojik Gelişim Etkisi 12
2.4.11 Bilgi Gelişimi Etkisi 12
2.4.12 Ekonomik Sorunlara Etkisi 13
2.4.13 Hilecilik ve Dolandırıcılık Etkisi 13
2.4.14 Ekonomik Sorunların Yayılmasına Etkisi 14
2.4.15 Markalaşma Etkisi 14

BÖLÜM III

UFM İÇİN GEREKEN FİNANSAL SEKTÖRLER VE YASAL DÜZENLEMELER

3.1 Geliştirilmesi Gereken Sektöreler 15
3.1.1 Yatırım, Özel ve Kurumsal Bankacılık 15
3.1.2 Türev Ürünler 17
3.1.3 Yatırım Fonları 19
3.1.4 Diğer Finans Kurumları (Faktoring, Leasing) 20
3.1.5 Serbest Finans Ürünleri 21
3.1.6 Serbest Yatırım Fonları : Hedge Fonlar 23
3.1.7 Operasyonel Destek Faaliyetleri 23
3.2 Uluslararası Yatırımcılar için Yasal Düzenlemeler 27
3.2.1 Ar-ge Avantajı 27
3.2.2 Eğitim – Öğretim İşletmeleri için Düzenlemeler 28
3.2.3 Araçlar- Petrol Aramaları -Teşvik Belgeli İşlemler 28
3.2.4 Endüstri Bölgelerindeki Vergi Teşvikleri 29
3.2.5 Sebest Bölge Vergi Teşvikleri 29

3.2.6 Organize Sanayi Bölgesi Teşvikleri 30
3.2.7 Devlet Yardımları Stopaj Kesintisi..... 30
3.2.8 Kurumlar Vergisi 31
3.2.9 Kültür Yatırımları vergi Teşviki 31
3.2.10 Yatırım ve İstihdam Teşvikleri 32
3.2.11 Kredi Temini istisnaları 34

BÖLÜM IV

İSTANBUL ULUSLARARASI FİNANS MERKEZİ HEDEFİ

4.1 Türkiye' nin Finansal Gelişim Süreci 35
4.1.1 Osmanlı Dönemi 35
4.1.2 Cumhuriyet Dönemi 35
4.1.3 1980 ve Sonrası 36
4.1.4 2000 ve Sonrası 37
4.2 İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Hedef ve Stratejiler 37
4.2.1 Siyasi ve Mali Süreklilik 37
4.2.2 Yasal Sistem 38
4.2.3 Vergi ve Vergilendirme 39
4.2.4 Gerekli Düzenlemeler 40
4.2.5 Altyapı 41
4.2.6 Bankacılık ve Sigorta 42
4.2.7 Marka ve İmaj 43
4.2.8 Eğitim 43
4.2.9 Nitelikli İnsan Kaynağı 44
4.2.10 Lokasyon 45
4.3 İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Çalışmaları 45
4.3.1 MasterCard'ın Araştırması 45
4.3.2 Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler 46
4.3.3 İstanbul Finans Merkezi Gruplama Çalışması 48
4.4 Kalkınma Bakanlığı Uluslararası Finans Merkezi Çalışmaları Dikkat Çeken Noktalar 51
4.4.1 İstanbul Finans Merkezi İdari Yapısının Oluşturulması 51
4.4.2 Finansal Ürün ve Hizmet Çeşitliliğinin Arttırılması 51
4.4.3 Hukuki Altyapının Geliştirilmesi 52
4.4.4 Kümelenme Bölgelerinde Fiziki Altyapının Geliştirilmesi 53

4.4.5 Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi 53
4.4.6 Nitelikli İnsan Kaynağının Arttırılması 53
4.4.7 Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Sisteminin Geliştirilmesi 54
4.5 Uluslararası Finans Merkezi Yapılanma Örneği: Dubai Uluslararası Finans Merkezi..... 55

SONUÇ..... 59
KAYNAKLAR..... 60

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
Ar-Ge : Araştırma Geliştirme
BDDK : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BES : Bireysel Emeklilik Sistemi
BİST : Borsa İstanbul
BSMV : Banka Sigorta Muamele Vergisi
BKS : Bireysel Katılım Sermayesi
DİBS : Devlet İç Borçlanma Senedi
FED : Federal Rezerve System
GYO : Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı
GSMH : Gayri Safi Milli Hasıla
GSYH : Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IFC : International Finance Corporation
İUFM : İstanbul Uluslararası Finans Merkezi
IMF : International Monetary Fund
İFM : İstanbul Finans Merkezi
İK : İnsan Kaynakları
İMKB : İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KOBİ : Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MB : Merkez Bankası
MKK : Merkezi Kayıt Kuruluşu
QISMUT : Katar, Endonezya, Suudi Arabistan, Malezya, Birleşik Arap Emirlikleri, Türkiye
SPK : Sermaye Piyasası Kurulu
STK : Sivil Toplum Kuruluşu
TBB : Türkiye Bankalar Birliği
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
TCMB : Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TL : Türk Lirası
TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
UFM : Uluslararası Finans Merkezi
VB : Ve Benzeri
VİOP : Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası
VOB : Vadeli İşlemler ve Opsiyon Borsası Anonim Şirketi
VUK : Vergi Usul Kanunu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Finans Merkezlerinin Çeşitlendirmesi..... 5
Tablo 2 : Muhasebe, Reklam, Hukuk, Bankacılık sektörlerinin kentlerdeki durumu..... 8
Tablo 3 : Küresel Doğrudan Yatırım Oranları..... 15
Tablo 4 : 2012-2013 Yılları Yerli ve Yabancı Vadeli-Opsiyon İşlem Oranları..... 18
Tablo 5 : Yatırım Fonlarının Sınıflandırması..... 19
Tablo 6 : Serbest Finans Olgunlaşma..... 21
Tablo 7 : QISMUT Hedef..... 22
Tablo 8 : Uluslararası Değerlendirmede Destek Hizmeti Kapsamına Giren Hizmetler..... 24
Tablo 9 : 2012 Yılı Dünya Genelinde Destek Hizmetleri Kullanım Oranları..... 25
Tablo 10 : Destek hizmetleri Denetim Değerlemesi..... 25
Tablo 11 : ISO27001 Ülkeler Bazında Oranları..... 26
Tablo 12 : ISAE 3402 Türkiye Uygulanabilirliği..... 26
Tablo 13 : Uluslararası Ticaret Merkezi Olarak İstanbul' un Londra ile Kıyaslanması 45
Tablo 14 : Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler..... 47
Tablo 15 : İstanbul Finans Merkezi Gruplama Firmaları..... 49
Tablo 16 : İstanbul Finans Merkezi Gruplama..... 50
Tablo 17 : 2005 Dünya G.S.Y.H.T 57
Tablo 18 : 2013- 2014 Dünya G.S.Y.H.T..... 58

GİRİŞ

Küreselleşme sayesinde gelen ekonomik esnekleşme ve bilgilere kolayca ulaşımın gerçekleşmesi sonucu yatırımcılar kaynak ihtiyaçlarını istedikleri piyasadan sağlama ve yönlendirme imkanı bulmuş yatırım ve kaynak ihtiyaçlarını en gelişmiş en çekici global finans merkezlerinde değerlendirmişlerdir. Bu durumun sonucunda ülkeler arasında global finans merkezi olma yarışına girmesine neden olmuştur.

Uluslararası finans merkezinin oluşumu tarih boyunca limanlar, ve ticaret yolları olmuş nüfus yoğunlukları bu merkezlerde meydana gelmiştir bunun en iyi örneği Bizans' dan bu yana İstanbul' dur. İklim, yer şekilleri boğazlar, limanlar ve kültür çeşitliliği ile Türkiye Cumhuriyetinde bu özellikleri en iyi taşıyan şehir İstanbul olmuştur ve İstanbul bu özellikleri ile büyük bir metropol olmuştur.

İngiltere'nin Londra şehrinin merkezileşme konumunu güçlendirmesiyle gerçekleşen yüksek nakit akımları sonucunda Londra Ticaret Merkezi kimliğinden uzaklaşarak "Finans Merkezi" özelliğini benimsemiştir. Ancak günümüzde bu şartları taşımayan bölgelerde finansal merkez olmayı ülke politikası olarak benimsemişler ve sıfırdan finansal merkez kurmuşlardır. Buna en güzel örnek olarak Dubai verilebilir. 2004 yılında finansal merkez olarak çalışmaya başlayan Dubai özellikle İslami Finans alanında yapmış olduğu çalışmalarla öne çıkmaya çalışmakta ve vergi oranlarını da sıfırlamaktadır.

Son yılların en popüler ekonomik tartışma konusu İstanbul Uluslararası Finans Merkezi' dir. Globalleşen dünyada Türkiye' de bu kaynaklardan en yüksek payı alma çabası içerisinde. Gerek komşu ülkeler ile ilişkileri, milli gelir, kaynak akımları, finansal gelişme, istihdam, rekabet, vergi, hukuk, güvenlik, teknoloji, ülke imajı, altyapı başta olmak üzere Uluslararası Finans Merkezi oluşumu ile birlikte ortaya çıkabilecek bir sürü sorun ve avantaj ortaya çıkabilecektir. Çalışma bunların değerlendirmesinde bulunarak İstanbul' un izlemesi gereken strateji ve yapılması gereken düzenlemeler ele alınmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda projenin birinci kısmında finans merkezi kavramı, finans merkezi çeşitleri, tarihsel gelişimi ve unsurları, ikinci kısmında küreselleşme, küresel finans merkezi özellikleri ve etkileri, üçüncü kısımda teşvikler ve geliştirilmesi gereken finansal sektörler, dördüncü kısımda İstanbul' un Uluslararası Finans Merkezi olabilmesi değerlendirme, strateji ve yapılan çalışmalar bulunmaktadır.

BÖLÜM I

FİNANS MERKEZİ TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Küreselleşme hareketi sonucu ülkelerin gelecekte ekonomik istikrar sağlamak amacı ile aldıkları kararlar çeşitli kavramların oluşmasına neden olmuştur. Bu sayede ekonomi biliminin incelediği kavramlardan birisi de finans merkezleri olmuştur. Küreselleşme tarihi beraberinde finans merkezlerinin oluşumunu sağlamıştır.

1.1 Finans Merkezi Tanımı

Uluslararası Finans Merkezi, farklı ülkelerin, bölgelerin ve kurumların yatırım ve fon kaynağı bulabilmek için yoğun olarak bir araya toplandıkları şehirdir. Bu şehirlerde en ileri düzeyde iletişim, ticaret,teknoloji, güvenlik, vergi uygulamaları, gelişmiş bir borsa, çok çeşitli uluslararası finans kuruluşları ve altyapı bulunmaktadır. Finans merkezlerin de yolsuzluk ve rüşvetin en alt düzeyde olması gerekmektedir. Uluslararası Finans Merkezi genellikle bir şehrin finansal kuruluşlarının yoğun olarak devlet tarafından belirlenmiş bir bölgede olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası derecede önemi olan birçok sayıdaki banka, işletme ve borsalara ev sahipliği yapan küresel bir şehirdir. (Öztangut, 2007; 3)

1.2 Finans Merkezi Tarihsel Gelişimi

İstanbul, Roma, Atina, İpek yolu, Baharat yolu tarihleri boyunca bölgesel finans merkezleri olmuşlardır. Bu bölgelerde yoğun olarak takas alım-satım gerçekleşmiştir. Bu bölgelerin finans merkezi olma nedenleri zamanında dünyanın bilinen kısımları olmalarıdır. Teknolojinin gelişmesi ile birlite 24 saat kesintisiz devam eden piyasalar hızlı sermaye hareketleri sayesinde ekonomiler günden güne büyümüştür. Bu büyüme beraberinde uluslararası finans merkezlerini ortaya çıkarmıştır. (TBB,2009)

Günümüzün en gelişmiş finans merkezleri New york, Londra ve Tokya da bulunmaktadır. Bu uluslararası finans merkezlerinin gelişimindeki en büyük etken istihdam ve etkin kaynak kullanımıdır. Günümüzde piyasalardaki en son haberler anında tüm dünya finans merkezleri tarafından öğrenilmektedir.Bu bilgilere göre piyasa rakamları süreli olarak değişmektedir. Bu ülkeler etkin kaynak kullanımı ve uluslararası iletişimin güçlü olduğu ülkelerdir. İstihdamın yüksek olduğu ülkelerdir. Günümüzde kaynak, yatırım ve arz ve talebin arttığı hızlı gelişen ülkeler ise Dubai ve Çin'dir. İstihdam, stratejik yapılanma ve uyguladıkları vergi avantajları sayesinde hızlı şekilde gelişmektedirler. (TBB,2009)

1.3 Finans Merkezi Çeşitleri

Finans merkezlerinin çalışmaları bulundukları konum, gelişim şekilleri ve uzmanlaştıkları alanlarla farklılıklar göstermektedir. Bu merkezler genellikle beş başlık altında toplanmaktadır.

1.3.1 Uluslararası (Küresel) Finans Merkezi

Bulunduğu bölgede ki mevcut piyasa katılımcıları ile birlikte yabancıların da güvenli bir şekilde finansal araç ve finansal uygulama işlemleri yapabildikleri merkezler olarak tanımlanmaktadır. Londra ve New York şehirleri Uluslararası Finans Merkezi indeksine göre sıralamanın her zaman en üstünde kalmışlardır. Küresel ekonomide belli piyasal ve ülkeler aşağıdaki gibidir:(Uzunoğlu, Alkın, Gürlesel, Civelek, 2000)

Asya: Hong Kong, Tokyo, Seul, Singapur

Avrupa: Londra dışında Frankfurt, Zürih, Dublin, Cenova

Amerika: Şikago, Boston,Toronto

Avustralya: Sydney

Bu kentler bir ülkenin finans kenti değil; dünya finans kentleri olarak tanımlanmaktadır. Her kıtanın bir uluslararası finans merkezi bulunmaktadır. Bu globalleşmenin en iyi kanıtıdır. Bazı şehirler global finans merkezi olmasının yanında özel finansal alanlarda uzmanlaşmışlardır. Örneğin;

Zürih - Özel Bankacılık ve Sigortacılık

Londra ve New York – Borsa da işlem hacmi ve işlem gören şirket sayılarında uzmandır.

Bu alanların ortak özellikleri ise;

- Finansal hizmet büyüklüğünde uluslararası işlemlerin fazla olması
- Yabancı ekonomik kuruluşların hizmet sunması
- Uluslararası fon alım-satım gerçekleşmesi
- Finansal kurumların uluslararası işlemleri hızlandırmak için bir bölgeye toplanması
- Ekonomideki arz ve talebin sınır ötesi kullanıcıların oluşturması

1.3.2 Bölgesel (Regional) Finans Merkezi

Bölgesel Finans Merkezi, belirili bir bölgede ki finansal hizmet kullanıcılarının güvenli bir şekilde finansal araç ve finansal uygulama işlemleri yapabildikleri merkezler olarak tanımlanmaktadır. Paris, Amsterdam ve Kopenhag büyük bir finans merkezi olmasına rağmen uluslararası değil bölgesel bir finans merkezidir. Özellikleri:

- Ülke sınırları içinde, yerel finansal hizmet merkezi olması
- Ülkenin uluslararası finansal hizmetlerinin verildiği merkezler olması
- Piyasadaki finansal işlem kullanımında yerel piyasa işlemlerinin kullanılması
- Yabancı kurumların finansal işlem engelleri ve sınırlamaları ile karşılaşmaları.
- Mevzuatların yerel ve uluslararası ihtiyaçlara göre düzenlenmesi.

1.3.3 Ulusal (National) Finans Merkezi

Bir ülkedeki işlemlerinin, finansal kurumların, piyasaların kendi içinde yoğunlaştığı merkezlerdir. (Uzunoğlu, Alkın, Gürlesel, Civelek, 2000) Brüksel, Helsinki, Lizbon, Varşova, İstanbul şehirleri ulusal finans merkezleridir. Özellikleri:

- Finansal hizmet düzenlemeleri yurtiçindeki talebe göre yapılmaktadır.
- Finansal işlemlerin büyük bölümü yereldir.
- Ülkenin uluslararası finansal hizmetlerinin verildiği merkezler olması

1.3.4 Off-Shore Finans Merkezi

Yabancı ekonomik kurumlar için, global kaynak işlemlerinde vergi, işlem, kayıt ve benzeri konularda istinalar sağlanan merkezlerdir. (Uzunoğlu, Alkın, Gürlesel, Civelek, 2000) Genellikle ada ülkeri olan Bahreyn, Bahama, Guernesy Off-Shore Finans Merkezine en uygun örneklerdir. Özellikleri:

- Finansal işlem ve ürünlerde kullanıcılara avantajlar sağlamaktadır.
- Uygulamalar sade ve avantajlıdır.

1.3.5 Ürün Odaklı (Niche) Finans Merkezleri

Bu finans merkezleri belirili işlem, hizmet ve ürünlere odaklanıp uzmanlaşmışlardır. Bu merkezlere en iyi örnek Zürih de özel bankacılık merkezi, Dublin de operasyonel işlemler merkezi, Lüksemburg da yatırım fonu merkezi ve Frankfurt da bankacılık olabilir (Uzunoğlu, Alkın, Gürlesel, Civelek, 2000).Özellikleri :

- Vergi, işlem ve hukuki yapı düzenlemeleri belirli finans piyasalarını ve hukuki yapıları belirli işlem, hizmet ve ürünlere avantajlar sağlamaktadır.
- Çeşitli finansal ürün ve işlemlerle bağlantılı şekilde işlem tamamlayıcı konumunda hizmet vermektedirler.
- Global ve bölgesel finans merkezlerine yakın yerlerdedir.

Tablo-1:Finans Merkezlerinin Çeşitlendirmesi

ŞEHİR	KÜRESEL	ULUSLARARASI	NİCHE	ULUSAL	BÖLGESEL
LONDRA	X	X	X	X	X
HONG KONG		X		X	
CHİCAGO		X		X	X
HAMİLTON			X	X	
SYDNEY		X		X	X

Kaynak: Küresel Finans Merkezi İndeksi (Erişim Tarihi: 06.11.2014)

1.4 Uluslararası Finans Merkezi Olmak İçin Gerekli Temel Kriterler

Uluslararası finans merkezi olmanın beş temel koşulu bulunmaktadır. Bu kriterlerin Türkiye'nin nasıl uygulanması gerektiği uygulanacak strateji ve aksaklıklar çalışmanın devamın da yer alan bilgilerde detaylı olarak değinilecektir. Bu kriterler (Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, 2007) ;

- *Ekonomi büyük ve istikrarlı olmalı.*
- *Finans sektöründe ürün ve işlemler de alanında uzmanlaşmışmış nitelikli personel yetiştirilmiş olmalı.*
- *Yasama yürütme ve yargı organlarının uluslararası standartlara uygun yasal düzenlemelerde bulunmaları gerekmektedir.*
- *Finans sektörü gelişmiş ve her türlü gelişime açık olmalıdır. Bu bağlamda ürün geliştirme ve tanımlama yapılıdır.*
- *Ulaşım, iletişim ve emlak alanları yani alt yapının ihtiyacı karşılayacak düzeyde olması gerekmektedir.*

1.5 Finans Merkezlerinin Ülke Ekonomilerine Etkileri

Bir şehrin uluslararası finans merkezi olması beraberinde olumlu ve olumsuz etkiler getirecektir. Yaşanacak bir güvenlik sorunu ya da yolsuzluk kaynak piyasa kullanıcılarının finans merkezinden uzaklaşmasına neden olacaktır. Bunun yanında sağlayacağı istihdam, istikrar sosyal ve kültürel etmenler ülkeleri finans merkezi olmaya iten en önemli etmenlerdir.

1.5.1 Uluslararası Finans Merkezinin Olumlu Etkileri

Ülkelerin uluslararası finans merkezlerine sahip olmaları ile beraber ülkelere hızlı bir sermaye akımı gerçekleşmeye başlamıştır. Bu sayede yerli ve yabancı yatırımcıların piyasaya olan ilgileri artmakta ve finans mekezlerinden kendi yapılarını almaya çalışmaktadırlar. Uluslararası yatırımcıların piyasaya girmesi ile birlikte büyük bir rekabet ortaya çıkacaktır. Rekabetin getirisi ile ürün çeşitliliğinin artması, istihdam, verimlilik, maliyetler de azalma ve kalite olacaktır. Bütün bu gelişmeler sayesinde finans merkezine sahip ülkenin piyasası istikrarlı hale gelir ve ekonomi de büyük bir gelişme gerçekleşir. Yaşanan bu ekonomik gelişmeler yerli ve yabancı nitelikli iş gücünü ülkeye çekmekte ve önemli bir istihdam kaynağı oluşturmaktadır. (Hacısalihoğlu, 2000)

1.5.2 Uluslararası Finans Merkezinin Olumsuz Etkileri

Finans merkezine sahip bir ülkenin bütün tehdit ve risklere karşı hazırlıklı olması gerekmektedir. Çünkü; ekonomisi uluslararası sulara açılmış bir ülke her türlü tehdit ve riske açık hale gelmektedir. Sürekli yoğun bir şekilde devam eden sermaye girişinin yaşanan bir olumsuzluk nedeni ile ülkeyi terk etmeye başlaması ekonomik krizlere neden olmaktadır. Ayrıca globalleşmenin de etkisi ile bir ülkede yaşanacak ekonomik sıkıntı kolayca diğer uluslararası finans merkezlerine sıçrayacağı da unutulmamalıdır. Yeterli düzenleme ve yürütmenin olmadığı ekonomilerde de yolsuzlukların yaşanacağı da unutulmamalıdır. (Hacısalihoğlu, 2000)

BÖLÜM II

KÜRESEL FİNANS MERKEZLERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Küreselleşme hareketi sonucu finansal işlemlerde sınırlar kalkmış ve bu etkileşim ortak oluşum nedenlerden kaynaklanmıştır. Dünyada ki küresel finans merkezlerinin oluşumları incelendiğinde ortak oluşum özellikleri ve etkileri bulunmaktadır.

2.1 Küreselleşme Kavramı

Küreselleşme, ekonominin, politikanın, kültürün, düşüncelerin bir ülkeden diğerine geçmesi ve ulusların yapısını değiştirmesidir. Küreselleşmeyle beraber ülkeler arası siyasi, sosyal ve ekonomik ilişkilerin gelişmesi, siyasi karşıtlıklara bağlı ayırımların ortadan kalkması farklı toplum ve kültürlerin, inanç ve beklentilerinin öğrenilmesi, uluslararası gelişmelerin artması gibi başlıkları barındırmaktadır. Ekonomik küreselleşme, mal, hizmet, sermaye, teknoloji ve bilginin serbest dolaşımı, serbest piyasa, rekabet, üretim, tüketim kavramlarının uluslararası bir hal almasıdır. Kısaca ülke ekonomilerinin dünya ekonomisi ile bütünleşmesi, yani dünyanın tek bir pazar haline gelmesi şeklinde ifade edilebilir. (Terzi, Aslan, 2013; 3)

2.1.1 Küreselleşme Süreci

Küreselleşmeye yönelik ilk adım, Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletlerin (UN) kurulması ile atılmıştır. Bu anlaşmalar ikinci dünya savaşı sonrasında imzalanmıştır.

2.1.2 Ekonominin Küresel Hale Gelme Nedenleri

- Yerli finansal ürün ve hizmetlerin yetersiz hale gelmesi
- Yerel para biriminin değer kaybetmesi
- Ülkedeki mevcut finansal ürün çeşitliliğinin az olması.

Finansal küreselleşme ekonomik büyüme için itici bir güçtür. Bunun başlıca nedenleri :

- Yurtiçi gelirlerin arttırılması.
- İşlem maliyetinin azaltılması.
- Teknolojik gelişme gereksinimi.
- Finansal sektörlere düzenlemeler.

Gelişmekte olan ülkeler bu kavramlardan gelişmiş ülkeler kadar yararlanamamaktadır. Bunun nedeni Rusya ve Asya krizinde gördüğümüz gibi gelişmiş piyasalardaki fon ve ürün çeşitliği, düzenlemeler bulunmadığı için sermaye ülkeyi kısa sürede terk etmektedir. Bu da ülkede istikrarsızlığa neden olmaktadır. (Terzi, Aslan, 2013; 5)

2.1.3 Küreselleşme Sürecinde Finans Merkezlerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Küreselleşme ile birlikte yaşanan serbestleşme bolca kaynak, yatırım maliyetinin düşmesi, teknolojik gelişmeler sınırları ortadan kaldırmış ve paranın kolayca uluslararası dolaşmasının önünü açmıştır. Bunun sonucunda kaçınılmaz olarak uluslararası finans merkezleri ortaya çıkmıştır. Her finans merkezi pastadan daha çok pay alabilmek için kendi ürünlerini geliştirmeye başlamış hizmet kalitelerini arttırmış ve küresel bir finansal gelişim başlamıştır. (Terzi, Aslan, 2013)

New York, Londra gibi tartışmasız lider şehirlerin artık yeni rakipleri var. İngiltere' nin Loughborough Üniversitesin' de Globalization and World Cities Study Group and Network (GaWC) çalışma grubu, bir araştırma yapmıştır. Yayınlanan çalışmalardan birinde dünyadaki kentler dört ana sektöre göre puanlanmıştır. Bu sektörler, Hukuk, Muhasebe, Reklam ve Bankacılık hizmetleridir. Bu çalışma sonucunda aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır.

Tablo 2 : **Muhasebe, Reklam, Hukuk, Bankacılık sektörlerinin kentlerde ki durumu**

ÖNEM DERECESİ	ALFA ŞEHİRLER	BETA ŞEHİRLER	GAMA ŞEHİRLER
1.GRUP	Londra, Paris, New York	San Francisco, Sydney, Toronto, Zürih	Amsterdam, Boston, Caracas, Dallas, Duesseldorf, Cenova, Houston, Jakarta, Johannesburg, Melbourne, Osaka, Prag, Santiago, Tapei, Washington
2.GRUP	Chicago, Frankfurt, Hong Kong, Los Angeles, Singapur, Milano	Brüksel, Madrid, Mexico City, Sao Paulo	Bangkok, Pekin, Montreal, Roma, Stockholm, Varşova
3.GRUP	__	Moskova, Seul	Atlanta, Barselona, Berlin, Buenos Aires, Budapeşte, Kopenhag, Hamburg, İstanbul, Kuala Lumpur, Manila, Miami, Minneapolis, Münih, Şanghay

Kaynak : TSPAKB(2007) Global Finans Merkezleri ve İstanbul

Alfa Kentler, en önemli şehirlerdir. Bu tabloda temel nokta sermayedir. Beta kentler ise finans sektörü için dört başlık ve sermayelerine göre sıralanmıştır. Son olarak Gama kentlerdir. Gama kentlerin sermayesi yoğun değildir. Bu kentlerde uluslararası hukuki ve muhasebe düzenlemelerinde sorunlar vardır. Gama kentler global degil bölgesel finans merkezleridir. Gama kentlerin uluslararası finans merkezi olabilmeleri için rekabet etmeleri gerekmektedir. (TSPAKB, Vergi Konseyi, 2007)

Sanayileşme ve ticaret ile yeni fon ihtiyacı doğurmuş bu ihtiyaca yönelik yeni finansal ürünler meydana çıkmıştır. Dolaylı olarak piyasalarda gelişme göstermiştir. Global finans merkezleri sanayi ve ticarette gelişmiş ve bankacılık, sigorta, menkul kıymet ticaretleri yaparak UFM ünvanı kazanmışlardır. İstanbul gibi şehirlerin 3. Grup da kalma nedenleri sanayileşme ve ticarette dolayısı ile finansal ürün geliştirilmesinde geride kalmalarıdır.

ABD bu gelişimleri altmışlı yıllarda tamamlamış ve vergi, işlem ve ürünlerde yaptığı değişikliklerle uluslararası kazançlarla uluslararası finans merkezi olmuştur. Türkiye' de bu gelişimlerin seksenlerde başladığını görmekteyiz.

2.3 Uluslararası Finans Merkezlerinin Ortak Özellikleri

İlerleyen bölümlerde İstanbul' un uluslararası finans merkezi olabilmesi için eksik ve iyi yönlerini inceleyeceğiz ama bu incelemeden önce uluslararası finans merkezlerinin ortak özelliklerini ve finans merkezlerinin ülke ekonomilerine etkilerinin incelenmesinde faydalı olacaktır. UFM ortak özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir; (İstanbul Üniversitesi, Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2012; 10)

1. Finansal piyasa ve hizmetlerde büyüklük.
2. Çok sayıda uluslararası piyasalarda deneyimli çalışan vardır.
3. Kaynak ve ürün çeşitliliği.
4. Yüksek hacimli ve farklı piyasalara hizmet verebilme yeteneğine sahip bir merkez olma imajı.
5. Uluslararası normlara sahip yasal ortam.
6. Ekonomik ve siyasi istikrar.
7. Güncel ve uygulanabilir yasalar.
8. Yatırımcılar için kolay iş kurma ve destek.
9. Vergi ve işlem maliyetlerinde avantajlar.
10. Rekabet.
11. Kaliteli yaşam için altyapı.
12. Bilgi teknolojilerine kolay erişim ve şeffaflık.

2.4 Finans Merkezlerinin Etkileri

Uluslararası finans merkezi olmanın çok sayıda olumlu yanı bulunmamaktadır. Peki bu finans merkezinin avantajları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

2.4.1 Ekonomik Etkisi

- UFM' nin büyümesi için yerli ve yabancı fon kullanıcılarına hizmet artacaktır. Artan bu hizmet kamu harcamalarının artmasınını sağlayacaktır.
- Uluslararası finans merkezi sayesinde gelen kaynaklarla, enflasyon da yukarı baskı yapabilir.
- İstihdamla birlikte maaşlar da artacak ve yapılan harcamalar sayesinde ekonomi canlılık olabilir.
- UFM sayesinde gelecek destek yatırımları fiyatların düşmesine neden olabilir.
- Ulaşım, konaklama ve hizmet talebinde gerçekleşecek artış nedeni ile ekonomi canlanacak, fiyatlar genel seviyesinde artış olabilir.
- Finans merkezi kurulan bölgedeki emlak fiyatlarının artması beklenir.
- Yaşanan fon girişi döviz fiyatlarında artış yaratabilir.
- UFM ile enflasyon yükselebilir ve faiz oranlarını arttırabilir.
- UFM için yapılan yatırımlar bütçe durumunu olumsuz etkilemektedir.
- UFM ile genişleyen ekonomi ile ürün ve kaynak artacak artan veri geliri bütçeyi olumlu etkileyecektir.
- Yatırımcıları çekmek amacı ile vergi indirimine gidilebilir. Bu durum kısa vadede olumsuz uzun vadede olumlu etki yaratır.
- Finansal ürünlerin gelişimi sağlanırsa ekonomik büyüme gerçekleşecektir.

2.4.2 Küresel Kaynak Akımları

- UFM' ye yoğun bir şekilde kaynak girişi olduğu sürece ekonomide istikrar olur.
- Ekonomik büyümenin itici gücü global kaynak akımlarıdır.
- Uluslararası kaynak akımı tersine döner de para yurt dışına çıkmaya başlarsa ekonomik kriz yaşanılması kaçınılmazdır.

2.4.3 Sabit Sermaye Yatırımları Etkisi

- Uluslararası bir finans merkezinde gerçekleşecek kaynak girişi yatırımların büyük ivme kazanmasına neden olacaktır.
- Milli gelir de önemli bir artışa neden olacaktır.
- Yeni iş alanları ve sektörleri ortaya çıkarabilir.
- Bu sermaye yatırımları eğitim alanında yeni gelişmelere neden olacaktır.

2.4.4 Finansal Gelişme Etkisi

- Muhasebe alanında geniş düzenlemeler.
- Finansal kaynaklar genişler ve ucuzlar.
- Ekonomik hareketlilik artar.

2.4.5 Mali Piyasalarda Sağlamlaşma Etkisi

- Ekonomik istikrar için Finansal sağlamlaşma(Derinleşme) gerekmektedir.
- Sağlamlaşma olmadığı durumlarda kaynak ve yarımlardan verim çok düşük olacaktır. Bunun için güncellenebilir bir mevzuat gerekmektedir. Sistem gereksinimlere göre güncellenmelidir.
- Bankacılık ve sermaye piyasası arasındaki kuruluşlar sağlamlaşmayı sağlamaktadır.
- Ürün çeşitlendirme ve bankaların hepsine yayılması gerekmektedir.

2.4.6 Rekabet Etkisi

- Artan rekabet müşterilere daha iyi hizmet ortaya çıkartır.
- Ürün çeşitliliğinin artması ve maliyetin azalması rekabet ile birlikte gerçekleşir.
- Faiz ve vergi oranlarında indirime neden olur.
- Haksız rekabet ve yolsuzluklar için düzenlemeler yapılmalıdır.
- Hizmet ve yatırımlara ivme kazandıracaktır.

2.4.7 İstihdam Etkisi

- Artan yatırımcılar beraberinde ekonomik büyümeye ivme kazandıracaktır.
- Piyasalarda yaşanan büyüme iş alanı ve istihdam oluşturacaktır.
- Finans kentleri nitelikli İK' da çekecek ve maaşlarda ve verimde artışa neden olacaktır.
- İstihdam ve nitelikli iş gücü birbirinin tamamlayan kavramlardır.

2.4.8 Enflasyon Etkisi

UFM olan bir ülke döviz yerine, kendine yerel para birimi ile borçlanırsa paranın basım değeri alım değerini geçeceği için daha avantajlı olacağını savunanlar vardır.

2.4.9 Finansal Sektörlerin Hızlı Gelişim Etkisi

- Finans sektörü sanayi ve ticaret sektörlerine oranla daha hızlı büyür ve genişler.
- Eğitim sektörünün gelişmesi ürün ve piyasaların hızlı gelişmesine neden olmuştur.
- UFM' nin getirdiği avantaj ve düzenlemeler hızlı pazar kurulması ve sektörel gelişimi kaçınılmaz hale getirmiştir.
- Hızlı gelişen pazarlar yerel ekonomilerde sıkışmakta ve uluslararası piyasalardan pay almak için UFM' lere geçmektedir.
- Finansal piyasaların hızlı gelişmesi devlet ve hükümet politikalarının piyasalar üzerinde etkisini azaltmaya ve yatırımcılarının etkilerinin artmasına neden olur.
- Global pazarlar arası bilgi geçişleri hızlanır ve her türlü ürün ve hizmet alanında gelişim yaşanır.
- Üretim ve hizmet sektöründe yapılan yatırımın kendini amorti etme süresi finans sektörüne göre daha fazladır. Finans sektörünün hızlı bir gelişim ve getirisi vardır.
- Finans Merkezlerin' de nitelikli eleman, bilgi, ofis, altyapı ve benzeri ihtiyaçlar kolay ve avantajlı bir şekilde sağlanabilir. Çünkü sanayi üretimi yapımında ortaya koyulan sermayenin kâra dönüşmesi finans sektöründeki kadar hızlı olmamaktadır. Bu hızlı dönüşümün iyi örneği olan asya finans merkezlerine çalışmanın ilerleyen kısımlarında değineceğiz.

2.4.10 Teknolojik Gelişim Etkisi

- Teknolojiyi elinde bulunduran UFM' ler teknoloji transferi ve destek gibi nedenlerle gelişmekte olan finans merkezlerine yatırım yapmakta ve kazanç sağlamaktadırlar.
- Teknoloji uluslararası finans merkezlerinde kolay bilgi aktarımı, tanıtım, finansal uyarlama ve süreç geliştirmede önemli rol oynamaktadır.
- Finansal teknolojik gelişim piyasa kullanıcılarının talep siyasi politikalara bağlıdır.
- Finans kurumları teknolojik gelişmeler yüzünden oluşabilecek yolsuzlukları bir araya gelerek örgütsel bir şekilde araştırmalar ve siyasi otorite ile bağlantı halinde önlemelidirler.

2.4.11 Bilgi Gelişimi Etkisi

- Finansla ilgili uygulama ve düzenlemeler sürekli gelişim gösterecektir.
- Teknik eğitim uygulamaları gelişecektir.
- Sertifika, lisanslama ve akademik eğitimlerde güncelleme ve gelişmeler olmalıdır.
- Devletlerin eğitim kuruluşları ve finans merkezleri her zaman paralel bir şekilde gelişmeleri takip etmeli ve eğitimler ve sertifika programları yapılmalıdır.
- Muhasebe ve Mali hukuk alanlarında eğitim en üst düzeye çıkarılmalıdır.

- Devletin konularında uzman sayısını arttırması için lisans ve yüksek lisans alanlarına önemli bir kaynak ayıracaklardır.
- Yaşanan bu bilgi gelişimleri, sanayi ve üretim alanlarında gelişmelere de neden olduğunu görülmüştür.
- Finans merkezi yurtdışındaki nitelikli bilgi ile donanmış finans uzmanları için bir cazibe merkezi olacak ve uluslararası bilgi transferleri hızlanacaktır.

2.4.12 Ekonomik Sorunlara Etkisi

- Uluslararası finans merkezinin çok sayıda olumsuz etkisi olduğunu savunan araştırmacıların genellikle küreselleşmenin yeni bir yayılmacılık politikası olduğunu savundukları görülmektedir.
- Gelişmiş ekonomiler ve az gelişmiş ekonomiler kendi aralarında yakınlaşmakta ve küresel ekonomik dayanışma, global refah gibi kavramları çürüttükleri görülmüştür. Buna en iyi örnek olarak İstanbul Uluslararası Finans Merkezi ile Dubai Uluslararası Finans Merkezi arasındaki İslami bankacılık ya da İstanbul' un islam ülkeleri için bir katılım bankacılığı merkezi yapılmasına yönelik çalışmaları söyleyebiliriz.
- Finans merkezlerinin beraberinde getirdiği ekonomik serbestleşme yatırım yapan şirketlerin piyasada tekelleşmesi ve ülkenin ekonomik politika ve istikrarına yön verebileceği unutulmamalıdır.
- İyi şekilde yapılmamış bir AR-GE çalışması sonucu kurulan uluslararası finans merkezlerinde bilgi, destek, teknoloji, altyapı, hukuk ve yolsuzluk gibi sorunlar beraberinde gelecektir.
- AR-GE çalışması olmaması durumunda başka ulusların uygulamaları bilgi kirliği, tekelleşme ve piyasaların istikrarsızlıklarla dolu bir sürece girmesine neden olacaktır.
- Küreselleşmenin getireceği farklı kültür etkileri milliyetçilik akımlarının geliştiği ülkelerde uluslararası finans merkezi olma yolunda önemli bir engel teşkil edecektir. Ulusal ve ya bir ekonomik politika izleyen Paris gibi şehirler bölgesel finans merkezi olarak kalmaktadırlar.

2.4.13 Hilecilik ve Dolandırıcılık Etkisi

- Uluslararası finans merkezlerinde çok sayıda ve çok hızlı kaynak ve likidite akışı gerçekleşeceği için hile ve dolandırıcılık kontrol ve düzenlemeleri de aynı hızla gerçekleşmelidir.
- Hile ve dolandırıcılık gerçekleşen bir merkezden uluslararası yatırımcılar hızla kaçmaya başlayacak ve kent UFM statüsünü kaybedecektir.
- Yasal yollar ile vergiden kaçınma suç teşkil etmemekle beraber yine yasal yollarla hile ve dolandırıcılık yapılarak bir takım yasa dışı kurum ve kuruluşlara kaynak sağlamak suç sayılmaktadır. Geçmişte terör ile bağlantılı kuruluşların nakit kaçakçılığı, kredi kartı ve online transfer ile parasal araçları kullanarak hile ve kaçakçılık yaptıkları görülmüştür.

- İşlem büyüklüğü ve işlemin yapılış biçimi yapılan hile ve dolandırıcılığın fark edilmesine engel olmaktadır. UFM getirdiği serbest piyasa ve yasal düzenlemeler her bir işlemi ayıklayıp sorgulamaya uygun olmadığı için hile ve dolandırıcılığın engellenmesi çok zordur.

2.4.14 Ekonomik Sorunların Yayılması Etkisi

Uluslararası finans merkezlerinin şehir ve ülkeler için yarattıkları en büyük sorunlardan biri uluslararası kurumların yaptıkları yatırımlarla beraber ülkelerindeki ve global olarak yaşanan kriz ve riskleri de birlikte getiriyor olmalarıdır. Tam tersi olarak ülkede yaşanan bir ekonomik sorunun etkileri yatırım yapan kurumları ve global merkezleri de etkileyebilmektedir. Bu duruma çift taraflı etki denmektedir.

2.4.15 Markalaşma Etkisi

- Şehirlerin uluslararası bir finans merkezi olabilmeri için stratejik bir tanıtım ve reklam kampanyasına girmeleri gerekmektedir. Bu da büyük bir bütçe gerektirmektedir.
- Uluslararası Finans Merkezi ünvanı yapılan yatırımın kolay ve hızlı olması nedeni ile kolayca kazanılabilemektedir.
- Ülkede yaşanan siyasi ve ekonomik sorunların bu ünvanı hızla kaybedildiği görülmüştür. Bir kurumun başkanın hapse atılması ya da toplumsal baskı olaylarının o şirketin hisse değerlerini düşürdüğü ve ülkenin yerel para biriminin hızla değer kaybettiği görülmüştür.

BÖLÜM III

UFM İÇİN GEREKLİ FİNANSAL SEKTÖRLER VE YASAL DÜZENLEMELER

3.1 UFM için Geliştirilmesi Gereken Sektöreler

İstanbul' u bir finans merkezine çevirme çabaları finans sektörünün sağladığı büyük kaynak girişindendir. Tablo 3' de 2014 yılı ilk çeyrekte hizmet sektöründe en büyük girdiyi finans ve bankacılık sektörlernin sağladığını görmekteyiz.

Tablo 3: Küresel Doğrudan Yatırım Oranları

Sektör/Milyon $	2009	2010	2011	2012	2013	2013/1.Ç	2014/1.Ç
Hizmetler	2331	3288	8067	5237	5336	1312	1116
Finans ve Sigorta	817	1621	5883	2084	3734	905	807
Bilgi ve İletişim	173	36	36	133	122	25	68
Toptan Perakende Ticaret	389	435	709	221	357	106	66
Ulaştırma ve Depolama	230	183	222	130	300	128	47
İnşaat	209	310	301	1428	204	54	44
Gayrimenkul Hizmetleri	210	241	300	73	130	22	32
Diğer Hizmetler	303	462	616	1068	489	72	52

Kaynak:http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TCMB+TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Uluslararasi+Yatirim+Pozisyonu/Uluslararasi+Yatirim+Pozisyonu+Gelismeleri (Erişim Tarihi: 09.12.2014)

3.1.1 Yatırım, Özel ve Kurumsal Bankacılık

Uluslararası yatırımcıların ülkemize kaynak getirisi önemli kaldıraç faaliyeti görür. Bu nedenle bankalar globalleşen rekabet ortamında kaynak ve yatırımları çekebilmek adına çalışmaktadırlar. Türk bankaları da büyük bir gelişme sergilemiş bulunmakla beraber, gelişimlerini etkileyen bazı risk durumları ile karşı karşıya kalmıştır. Bunlar kur riski, nakit, faiz vb. risklerdir. UFM bağlamında uluslararası bankalar da büyük önem teşkil etmektedir. Bu nedenle uluslararası bankaların yatırım alma, kredi verme, sermaye yasalarının neye bağlı olduğu, engelleyici düzenlemelerin içinde bulunup bulunmadığı, destek hizmetleri büyük önem taşımaktadır. Çok uluslu bankaların arasındaki rekabet finansal ürün ve özkaynak, duran ve dönen varlıklarında önemli değişikliklere neden olmuştur. Uluslararası bankalarda özellikle döviz ve ticari kredi oranlarında önemli artışlar meydana gelmiştir. Uluslarası bankacılığın dört temel aşaması vardır. (Bankacılar Dergisi, 2006; Sayı 57)

- Mevcut bölgedeki dış yatırımlara kaynak sağlama
- Uluslararası mümessillikler oluşturma
- Mali olmayan uluslararası kuruluşlara özel krediler
- Uluslararası şube oluşturulmalı. Uluslararası bankalarla ortaklık.

Küreselleşme ile birlikte geleneksel bankacılık uygulamaları yetersiz kalmaya başlamıştır. Plasman ve Kalkınma Bankacılığı gibi bankalar finansal aracı kurumlardır. Plasman bankacılığının gelişmiş olduğu ülkeler, sermaye piyasası gelişmiş ve istikrarlı ekonomiye sahip ülkelerdir. Bu bankalar kaynak sahibi yatırımcı ve firmalara yatırım yapmaları için yatırım aktarımlar sağlamaktadır. Plasman yani yatırım bankacılığının temeli de kaynak talep edenlere kaynakta aracılık ve pay senedi, tahvil ihracı işlemelerini kapsamaktadır. Kalkınma bankacılığı devlet politikaları gereği kurulup özel yatırımcıları desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda kalkınma bankaları UFM merkezi planı gibi devlet politikaları ile desteklenmektedir. Kısacası, devlet ekonomik istikrar için kullanmaktadır. Bu bankacılık sektörlerinin uluslararası gelişimi için aktif kuruluşlara yatırım ve teşvik gerekmektedir. Uluslararası bankacılık yatırımlarının verimliliği için haksız rekabetin engellenmesi, kriz zamanlarında bu bankalara teşvik ve yardım ile imaj kaybını önlemesi fonların ülke içinde kalmasına ve güven ortamı ile ekonomik istikrara neden olacakır. (BDDK, Çalışma Raporları, 2005)

Ticari bankacılık ise para ve kredi sektörünün uzun ve kısa vadeli kaynak ihtiyacının karşılama amacına hizmet etmektedir. Bu kaynaklar ticari bankalar aracılığı ile mevduata dönüşür. Atıl durumda kalan ve ufak birikimlerin tek bir havuzda birleşmesini sağlayarak uluslararası yatırımcılar için kaynak kullanma yarışını arttırmaktadır. Uluslararası ticari bankacı gelişimindeki en önemli engeller ise döviz kontrolleri, arbitraj yasaklamaları, dolaylı ve dolaysız transfer engelleri, işlem hacmi, çifte vergilendirme, reeskont olanaklarından yararlanma engelleri, şube sayısındaki kısıtlamalar ve ulusal bankalardan hisse alımının engellenmesidir. (BDDK, Çalışma Raporları, 2005)

Temsilcilik uygulaması uluslararası bankacılıkta yapılanma açısından yetersiz olmaları ve piyasa hakkındaki yetersiz bilgilenme ile dezavantajlıdır. Bunun yanında bölgesel finans merkezleri gibi bir takım yatırım engelleri olan ülkelerde bir giriş kurumu olarak kullanılmaktadır. Yurtdışında ki mevcut müşteriler ile iletişim kurma, sosyal yapı otorite ve ekonomik yapıyı tanımak için bir aracı kurumdur. Temsilcilik uygulamasına alternatif olarak muhabir bankalar giderleri düşürmek ve kredi mektubu, danışmanlık kaynak transferi gibi işlemlere aracılık eden yerel bankalardır. Şube bankacılığının masraflarını indirmesinin yanında işlemlerde ana bankadan bağımsız olması gibi bir dezavantajı bulunmaktadır. (BDDK, Çalışma Raporları, 2005)

Global bankaların yerel pazarlara girmek için kullandığı yöntemlerden biri de şubedir. Bu bankalar ana ülkeye bağlı olarak çalışmaktadırlar. Şube açan uluslararası bankalar daha rekabetçi bir yapı aldıkları için yatırımcılarına daha fazla güven sağlamaktadır. Bu yatırımın dezavantajı kuruluş ve örgütlenme giderlerinin ana ülkeye yük teşkil etmesidir. Avantajı ise yatırım yaptığı ülkedeki nitelikli iş gücünden ucuza yararlanmasıdır. Ana bankanın verdiği güvence yatırımcıları çekmektedir. Yatırım amaçlı yapılan şubeler bütün bankacılık türlerinin işlemlerini yapabilmekte ve bu nedenle yeni istihdam yaratma ve yeni finansal ürünler sunma avantajı sağlar. Aynı zamanda teknik ve hizmet kalitesinin artması, donanım ve faaliyet açısından bölgedeki bankacılık sisteminin gelişmesine örnek bir model olacaktır. (BDDK, Çalışma Raporları, 2005)

OFF-SHORE bankacılık yani kıyı bankacılığı, uluslararası sağlanan kaynakların yine uluslararası kullanılmasını hedefleyen global bankacılık sistemidir. Bu sistem dövizlerin işlem yapmak için uluslararası vergi ve masrafların isteğe bağlı olarak devlet ve ya bölge tarafından azaltıldığı hatta kaldırıldığı bölgelerdir. Ülkemizde sadece serbest bölgelerde uygulanmaktadır. (BDDK, Çalışma Raporları, 2005)

Uluslararası bankacılık işlemlerini özetlemek gerekirse uluslararası kiralama, referans ve garanti işlemleri, serbest bölge bankacılığı, swap, option, sigortacılık, mortgage, komisyon leasing factoring, kaynak transfer ve borsa işlemlerinden oluşur. Uluslararsı fon transferleri doğrudan ya da dolaylı muhabirlik aracılığı ile transfer yapılır. Bu transfer işlemleri üç aşamadan oluşmaktadır. (Bankacılar Dergisi, Sayı, 2006; 57).

1. Borçlu kendi bankasından aktarım işlemi yapılmasını ister.
2. Banka borçlunun hesabını borçlandırarak aracı muhabir bankanın hesabını alacaklı yapar. Muhabir' de bankaya hesap ve ödeme hakkında bilgi verir.
3. Muhabir banka borçlunun bankasından alınan bilgilerle alıcıya ödemeyi gerçekleştirir.

Uluslararası bankalar yerel firmalara yönelik altyapı yatırımı, döviz kayıplarını azaltma, sermaye, senkronizasyon kredileri, proje finansmanı, bankalara yönelik krediler, devredilebilir kıymetli evraklar gibi birçok alanda kredi vererek kaynak sağlamaktadır. Bu kredileri verirken kredi mektubu, konşimento ve poliçe gibi birçok evrağı dikkate almaktadırlar. Bu bankalar sendikasyon kredisi vererek normal kredi miktarından daha yüksek miktarda bir krediye ihtiyaç duyan kurumların kaynak ihtiyacını karşılamaktadır. Bu sistemde birden fazla banka kredilendirme çalışmasına katılmaktadır. Devredilebilir kıymetli evraklarla yapılan yatırımlar ise kısa vadeli yatırımlardır. Bankalara yönelik kredilerde muhabirlik gibi ilişkiler kaynak akımına neden olmaktadır. Proje finansmanında ise büyük bir risk söz konusudur. Yapılan yatırımın geri dönmemesi büyük bir risk yaratmaktadır. Uluslararası bankacılıkta döviz işlemleri temeli oluşturmaktadır. Döviz fonlarında dövizli alacaklar, dövizli mevduat hesapları, döviz kredileri döviz işlemlerinin en önemli ürünleridir. Bu piyasanın temel gelir kaynağı döviz arbitajıdır. Bu döviz piyasaları arasındaki fiyat farklılıklarından oluşmaktadır. Bir başka önemli gelir kaynakları ise döviz yönetim hizmetidir. (Bankacılar Dergisi, Sayı, 2006; 57)

Uluslararası danışmanlık hizmetleri farklı bir ülkede yatırım yapan şirketler için bilgi sağlamayı kapsamaktadır. Bu hizmet yatırımı yapılacak ülkedeki iş piyasası ve riskleri inceleme ve bilgilendirmeyi sağlayarak kazanç elde ederler. Uluslararası hizmet veren bankalar aynı zamanda underwriting yani finansal aracılık üstlenimi hizmeti de vermektedir. Bu hizmet uluslararası hizmet veren bankaların ve şirketlerin menkul kıymetlerini kendi hesaplarına alarak halka satarlar. Bu işlemin avantajı riskin bankanın üzerinde kalmasıdır. Bankaların sağladığı diğer hizmetler factoring ve leasing'tir. Bu hizmetleri hem bankalar hem de kuruluşlar verebildiği için bu konulara çalışmamın devamında değineceğim. (Bankacılar Dergisi, Sayı, 2006; 57)

3.1.2 Türev Ürünler

Türev piyasalar, gelecek bir tarihde teslimat ve nakit anlaşması yapmak için çeşitli mal ve finansal ürünlerin, alım-satım işlemlerinin bugünden yapılmasıdır. Faiz ve döviz oranlarınlarındaki değişiklikler yatırımcıların gelecekle ilgili kaygılarının temelini oluşturmakta bu nedenle risk kaygısı oluşmaktadır. Riskin yaratttığı bu kaygı türev ürünlerin oluşmasına, uluslararası ve yerli yatırımcıların fiyat istikrarsızlığı, dalgalanma gibi durumlardan korunmaları amacı ile ortaya çıkmıştır. Bu durum fiyat farklılıkları yani arbitraj gibi bir çok amaçla kar sağlamayı da hedeflemektedir. (Ersoy, 2011; 64)

Yatırımcıların riskten kaçınma, büyük bir piyasa ve finansal ürünlerin alternatiflenmesini istemeleri nedeni ile Şubat 2005 tarihinde Vadeli İşlem ve Opsiyon borsaları kurulmuştur. VOB' un kurulması ile birlikte Türkiye' deki kurumlar büyük bir rekabet avantajına sahip olmuşlardır. Uluslararası ekonomilerin sahip olduğu bu tip türev piyasalar Türkiye için rekabet devazavantajına neden olmaktaydı. (Ersoy, 2011; 71)

Tablo 4: 2012-2013 Yılları Yerli ve Yabancı Vadeli-Opsiyon İşlem Oranları

	YERLİ	YABANCI
2012	***84,06***	***15,94***
Ocak	87,32	12,68
Şubat	82,65	17,35
Mart	86,95	13,05
Nisan	82,08	17,92
Mayıs	84,20	15,80
Haziran	81,01	18,99
Temmuz	88,05	11,95
Ağustos	78,99	21,01
Eylül	89,60	10,40
Ekim	78,33	21,67
Kasım	89,90	10,10
Aralık	79,67	20,33
2013	***82,15***	***17,85***
Ocak	86,73	13,27
Şubat	79,75	20,25
Mart	86,16	13,84
Nisan	77,89	22,11
Mayıs	86,48	13,52
Haziran	77,28	22,72
Temmuz	83,11	16,89

Kaynak: http://www.borsaistanbul.com/veriler/verileralt/vadeli-islem-ve-opsiyon-piyasasi-verileri **(Erişim Tarihi 03.12.2014)**

Uluslararası türev piyasalarındaki işlemlerin çoğu iki şekilde gerçekleşmektedir. VOB da gerçekleşen işlemleri çoğu spekülasyon ve arbitraj oluşturmaktadır. Bu nedenle uluslararası türev piyasaları ile büyük bir benzerlik göstermektedir.

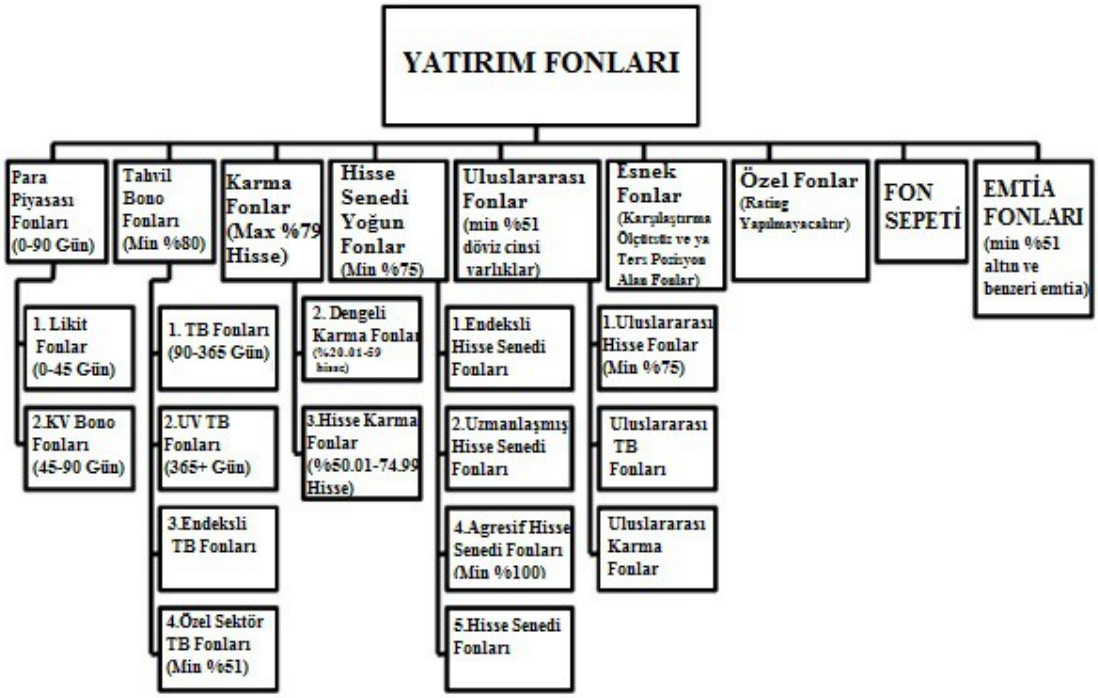
Yukarıdaki tabloda 2012 verilerine göre uluslararası yatırımcıların işlem hacmi %15,94 iken 2013 yılında bu oran % 17,85 oranın yükselmiştir. Bu oranlar kimi çevreler tarafından olumlu görünürken bazı yorumcular yapılan yabancı yatırımı yetersiz bulmaktadır. VOB' un sağlamış olduğu kur riskinden kaçınma gibi imkanlar kısa süreli tarihine rağmen ilginin büyük olmasına neden olmuştur. Uluslararası yatırımcılar orta ve küçük işletmeler için VOB' un prestijini yansıtan çalışmalar yapılmalıdır. Türkiye' de kurulmuş ilk risten kaçınma aracı VOB daha sonra 2 Ağustos'ta son işlem gününü yaşayarak Borsa İstanbul'un çatısı altına girdi. VOB ile Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP) ile birleşmesi 5 Ağustos 2013'ten itibaren gerçekleşmiştir. (http://borsaistanbul.com/docs/default-source/viop/vob-viop-birlesmesi-dolay%C4%B1s%C4%B1yla-i%C5%9Fleme-kapat%C4%B1lacak-s%C3%B6zle%C5%9Fmeler.pdf?sfvrsn=0 Erişim Tarihi: 12.11.2014)

Bir başka türev ürünü ise kredi türevidir. Kredi türevlerinin düzenlemesi bankacılık düzenleme ve denetleme kurulu tarafından yapılmaktadır. Bankaların en önemli sorunu ise kredi riskidir. Bu riski kontrol altına alabilmek için bir çok çalışma yapılmıştır. Bunların en önemlisi Basle komitesinin raporudur. Basle komitesi 1988 yılında çalışmalarını yayınlayarak riski azaltmak için sermaye yeterlilik oranının % 8 olarak kabul görmesi gerektiğini açıklamıştır. Daha sonra Basle komitesi Basle II' yi yayınlayarak yeni kurallar dizini getirmiştir. Bu kurallarla şeffaflık ve kredi riskinin yönetimi temel alınmıştır. Türkiye' bu Basle anlaşmasını temel alarak merkez bankası tarafından düzenlemeleri yapmaktadır. Bu sayede kredi riski azalmakta düzenlemelerle güven ortamı ve kaynak yaratılmaktadır. Bu durum uluslararası yatırımcıları ülkemize çekecektir.(Ersoy, 2011; 71)

3.1.3 Yatırım Fonları

Türkiye' de yatırım fonlarının sınıflandırma kriterleri Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Dernegi tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan bu sınıflandırma 01.01.2012 yılından itibaren yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile birlikte yatırım fonları Tablo 5' de görmüş olduğunuz dokuz başlık altında toplanmıştır. Bu yeni düzenlemenin amacı UFM olma yolundaki İstanbul' un uluslararası standartlara uygun bir sistem oluşumu istenmesidir. Bu düzenleme ile uluslararası yatırımcılar kolay anlaşmalar yapabilecek ve daha verimli stratejiler izleyebilecekler. Bütün bunların ülkemize kaynak girişi sağladığı ve istikrarlı bir ekonominin temelini oluşturduğu unutulmamalıdır.

Tablo 5: Yatırım Fonlarının Sınıflandırması

Kaynak: http://www.gedik.com/yatirim_fonu/Default.aspx (Erişim Tarihi 23.11.2014)

Bu düzenlemeler yatırım ortaklıklarının da oluşumuna teşvik edecektir. Yatırım ortaklıklarının oluşumu ve yatırım yapabilecekleri finansal ürünler SPK tarafından belirlenmiştir. Bu yatırım araçları Türkiye' de faaliyet gösteren kurumların hisse, özel, kamu borçlanma senetleri, altın başta olmak üzere yerel ve uluslararası borsalarda alım satımı yapılan kıymetli madenler, vadeli işlem anlaşmaları ve yabancılara ait hisse, özel,kamu borçlanma senetleridir.

3.1.4 Diğer Finans Kurumları (Faktoring, Leasing)

Leasing, bir varlığı kiralayan kişinin, kiralamış olduğu varlık için varlığın sahibine ödediği kullanım bedeline denilmektedir. 3626 sayılı kanun finansal kiralamanın yasal sınırlarını belirlemektedir. İnşaat, yol, tekstil, tarım, ofis makineleri başta olmak üzere bir çok makine leasing yani finansal kiralamaya konu olabilmektedir. Çalışmanın bu kısmında leasing' in uluslararası bir finans merkezi için değerlendirmesi yapılmıştır. Leasing' in gelişimi için temelde vergi yükünün kaldırılması, sözleşme ve işlem masraflarının kaldırılması ve hiçbir kurumun leasing piyasasını tek başına yönlendirmemesi gerekmektedir. Türkiye böyle bir pazara sahip olmadığı için rekabet az ve fiyatlar yüksektir. Türkiye' de kiralama şirketleri ile leasing şirketlerinin ayrımı tam olarak yapılmamıştır.Türkiye' deki finansal kiralamanın büyük bir kısmını bankalar ve finans kuruluşları gerçekleştirmekte, genellikle orta ve uzun vadeli sözleşmeler yapılmaktadır. Bu sözleşmelerin içine bakım ve sigorta masrafları konu edilmeyip sadece finsansal konuları kapsamaktadır. Bu nedenle faaliyet kiralamasına ağırlık verilememektedir. Faaliyet kiralaması sözleşmelerinde sigorta ve bakım masrafları da konu edilmektedir. Bu hizmeti genellikle imalatçı firmalar sunmaktadır. Orta ve kısa süreli işlemleridir. (Seyitoğlu, 2003)

Uluslararası leasing işleminde kiralayan ve leasing firması farklı ülkelerde bulunmaktadır. Bu durum farklı ülke yasalarının uygulanmasına ve farklı muhasebe prensiplerinin uygulanmasına neden olmaktadır. Gelişmiş ülke ekonomilerinde sistem oturtulmuş ve varlığın sahibi ile kiracının dışında farklı bir ülkenin yani üçüncü bir ülkenin mevzuatı da uygulanabilmektedir. Türkiye' ye yapılacak yatırımlar için birçok avantaj sağlanmaya çalışılmıştır. Bunların ilki finansal kiralama anlaşmaları vergi ve harçlardan muaf tutulmasıdır. Leasing şirketinin kredi ödemeleri vade düzenlemeleri süre ve birçok konu leasing şirketinin nakit akışına göre düzenlenmektedir. Bir başka avantaj ise leasinge konu olan makinelerin alımında KDV yüzde 1 olarak belirlenmiştir. Leasing şirketleri uzun süreli borçlanma anlaşmaları yapmaktadır. Türkiye gibi enflasyonun çift hanelere ulaşabildiği ülkelerde ödemeler gelecekteki gelirlere göre yapılabilmektedir. Leasing şirketleri sahip oldukları varlıklar ile kredi verenler için bir teminat oluştumakta ve daha kolay fon bulabilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca leasing firmalarının kredi işlemleri onbeş gün kadar sürmekte ve kur riskinden korunmaları sağlanmaktadır. (Arıçay, Kılıç, 2012; 212)

Türkiye' de iş yapacak yabancı leasing kurumları için çözülmesi gereken bir çok konu bulunmaktadır. Uluslararası leasing işleminde iki ülke arasında vergi anlaşması yok ise kiralayan varlığı ülkesine götürürken ikinci bir vergi yükü ile karşılaşabilir. Leasing firmasından kiralama yapan firmaların amortisman ayırma gibi bir hakları yoktur. Bu nedenle kiralama yapan firmalar varlığı satın alıp bir yandan amortisman ayırarak, varlığın da ellerinde kalması maliyetin daha az olacağını düşünmektedirler. Bir diğer konu ise kur farkıdır. Hem leasing firması hemde kullanıcı için sorun yaratacaktır. Bu durum cari hesap karışıklıklarına neden olmakta ve maliyeti arttırmaktadır. Finansal kiralamanın icra ve iflas, borçlar, ticaret hukuku alanlarında ki uyuşmazlıklarının çözülmesi gerekmektedir. Son dezavantaj ise, Bakanlar kurulu aldığı yüzde altılık fon kesintisi kararıdır. Bu karar leasing işlemlerinde yatırım azalmasına neden olmuştur. (Arıçay, Kılıç, 2012; 212)

Faktoring, uluslararası kısa vadeli alacak tahsilatı, mal satışı gibi hizmetleri kapsamaktadır. Hizmeti veren kuruma factor, hizmeti alan kurum ve ya kişilere ise müşteri denilir. Yani faktoring alacaklının alacak hakkının factor tarafından satın alınmasıdır. Uluslararası faktoring de borçlu , alacaklı ve factor dışında dördüncü olarak muhabir factor bulunmaktadır. Bu sistemde de risk ve tahsilat işlemi factorün üstündedir. Satış işlemin de ise satıcı mal satmak istediği uluslararası kuruluşun bilgilerini factore verir. Faktor bu bilgileri yurtdışında ki muhabir factore yollar. Bu durum da satış yapılırsa factor alıcı firmanın satış rakamını ödememesi durumun da riski üstlenerek alıcının parasını öder. Hatalı mallardan dolayı tahsil edilemeyen para satışı yapan firmaya rucu yapılır. Bu ihracat işlemleri vergiden muafdır. Ülkemizde gerçekleşen işlemlerde ise yüzde beş BSMV alınır. (Arıçay, Kılıç, 2012; 213)

3.1.5 Serbest Finans Ürünleri

Serbest finans ürünleri her türlü riskleri içinde bulunduran, ekonomik istikrar ve kaynak arayışı için bir rekabet ve pazarlama aracı olarak kullanılacak bu finans türevinin özellikle müslüman ülkelerin uluslararası yatırımcıları çekecek bir cazibe aracı olduğu kabul edilmelidir. Bu finans sisteminde faiz işlevi değil, kar paylaşımı şeklinde bir kuram oluşturulmuştur. Bu bağlam da Türkiye' de bir İslami Kalkınma Bankası üyesi olmuştur. Bu kuruluş Suudi Arabistan da elli altı üyesi ile birlikte Islamic Development Bank (IDB) ismi ile faaliyet gösteren global bir finans kurumudur. Bu banka üye olmayan ülkere kredi vererek fon sağlamakta ve üylere fon ve özsermaye sağlamaktadır. (Altaş, 2008; 18)

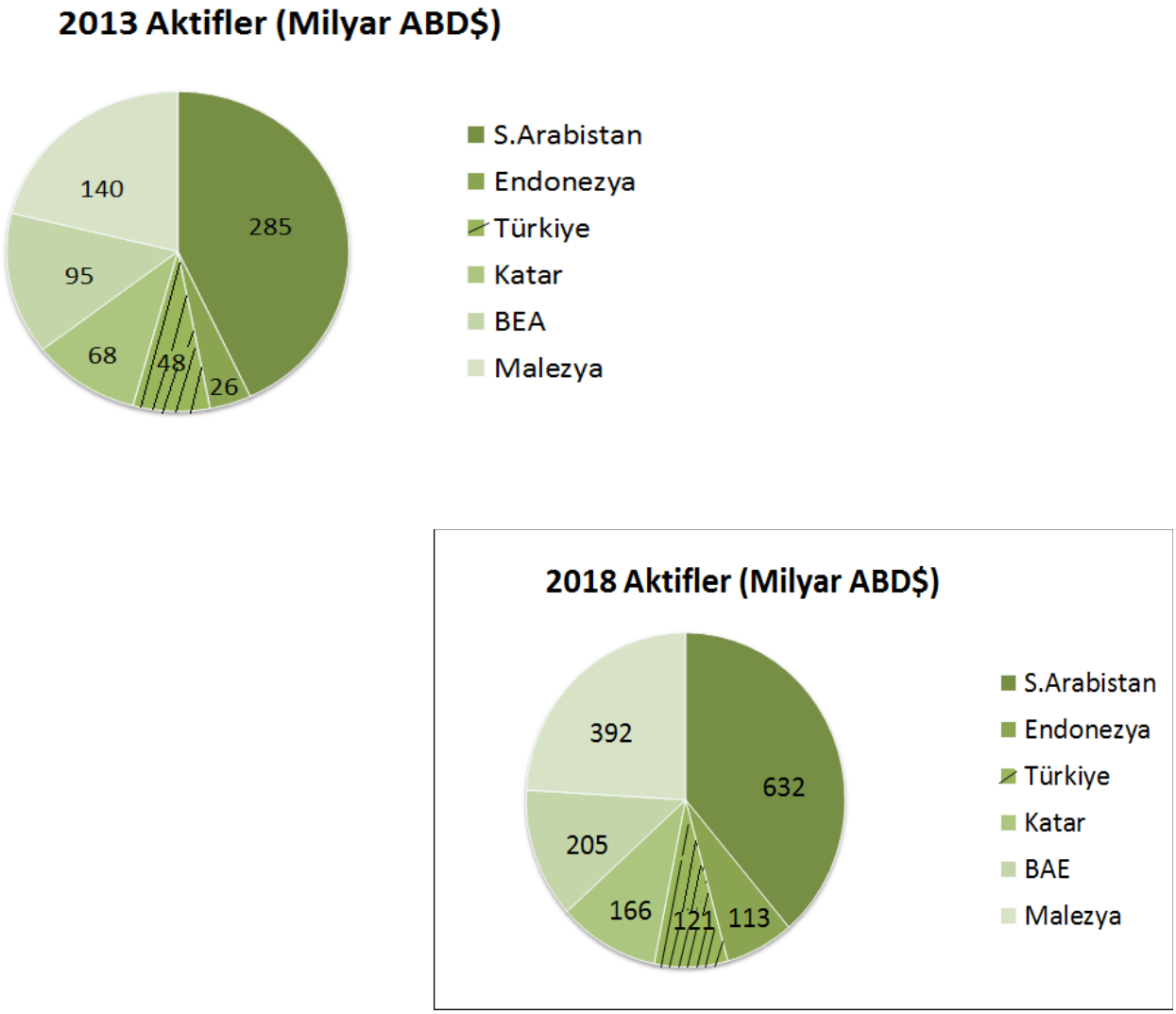
Tablo 6 : Serbest Finans Olgunlaşma

	1960-1970	1970-1980	1980-1990	1990-2000	2000-
Kurumlar	-Tasarruf Bankaları	-Ticari Bankalar	-Ticari Bankalar -Sigorta Şirketleri -Yatırım Kurumları	-Ticari Bankalar -Sigorta Şirketleri -Yatırım Kurumları -Portföy Yönetim Şirketleri -Aracı Kurumlar	-Ticari ve Yatırım Bankaları -Sigorta Şirketleri -Yatırım Kurumları -Portföy Yönetim Şirketleri -Aracı Kurumlar -E-Ticaret
Ürünler	Tasarruf Bankaları Ürünleri: Quard Hasan, Mudaraba, Muşaraka	-Ticari Banka Ürünleri: Quard Hasan, Mudaraba, Muşaraka, Murabaha, Salam	-Ticari Banka Ürünleri -İslami Sigortacılık Ürünleri - Genel ve Aile Takaful	-Ticari Banka Ürünleri -İslami Sigortacılık Ürünleri -Yatırım Fonları -İslami Bonolar - Hisse Senetleri	-Ticari Banka Ürünleri -İslami Sigortacılık Ürünleri -Yatırım Fonları - Bonolar - Hisse Senetleri - Yapılandırılmış Ürünler
Bölge	-Körfez Arap Ülkeleri -Orta Doğu	-Körfez Arap Ülkeleri -Orta Doğu	-Körfez Arap Ülkeleri -Orta Doğu -Asya, Pasifik	-Körfez Arap Ülkeleri -Orta Doğu -Asya, Pasifik	-Körfez Arap Ülkeleri -Orta Doğu -Asya, Pasifik -Avrupa, Amerika

Kaynak : http://www.ifsb.org/ Islamic Financial Services Board – IFSB (Erişim Tarihi: 21.12.2014)

Serbest finansa yön veren ülkeler bir araya gelerek bir grup oluşturmuşlardır. Bu ülkeler Katar, Endonezya, Suudi Arabistan, Malezya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Türkiye'dir. QISMUT üye ülkelerinin 2013 yılı aktifleri ve 2018 yılı hedefleri aşağıda verilmiştir. Bu tabloda Türkiye' nin payındaki artış görülmektedir. Bunun nedeni küreselleşme ile birlikte büyük bir ivme kazanan piyasaların büyümesi ve ürün gelişimidir. (Dünya İslami Bankacılık Rekabet Raporu 2013–2014)

Tablo 7: QISMUT Hedef

Kaynak: Merkez Bankaları BMI EY Analizi, 2013

Türkiye de katılım bankacılığın gelişmesi gereken temel alanlardan biri serbest tahviller yani Sukuk' dur. Bu sektör varlık alım-satım, bono, finansal kiralama sözleşmelerinden oluşmaktadır. Bu katılım bonoların diğer bir adı da Suskuk' dur. Yine bu bonoların varlık olması gerekmektedir. İslamda faizin haram sayılması nedeni ile bu tahvillerin satışı kira sertifikası adı altında yapılmaktadır. Bu nedenle uluslararası islami yatırımcıları çekmek için bu tahvillerin ihraç uygulamaları olan mudaraba, müşaraka, daraba ve icara gibi yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Sigortacılık alanında ise Tekaful yani müşterek garanti sistemi oluşturulmuştur. Bu sistemde sigorta ücreti aidat olarak alınır ve bütün aidatlar ortak havuzda toplanır. Bir kişi ve ya kurumun başına bir şey gelmesi durumunda bu ortak havuzda biriken para kullanılır. Katılım sigortacılıkta buna dayanışma denmektedir. Sistemde aidatı ödeyen kişinin hiç bir beklentisi yoktur. Tekaful şirketinin havuzda yeterli para olmaması durumunda ödeme yapma gibi bir durumu yoktur. Bu dayanışmada aidat denmesinin sebebi ise sözleşme yapmanın islama uygun olmamasıdır. Ama hukuk kurallarına göre bu bir sözleşme sayılmaktadır. Bu konulara düzenleyici kuruluşların dikkat etmesi ve yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Üç çeşit tekaful bulunmaktadır. Bunlardan ilki Retakaful yani İslami Reasüransdür. Daha önce sigorta yapılmış konunun riske karşı tekrar sigortalanmasıdır. İkincisi Aile Takaful yani İslami Hayat Sigortası ise kaza, eğitim ve sağlık sigortalarını kapsamaktadır. Üçüncü tekaful ise Genel Takaful yani İslami Genel Sigorta bu sigorta doğal afet ve iş kazalarını kapsamaktadır. (Sayraç, 2013)

3.1.6 Serbest Yatırım Fonları: Hedge Fonlar

Hedge fonlarının Türkçe anlamının genellikle koruma fonu olduğu söylenmektedir. SPK ise ilgili mevzuat yazılarında Serbest Yatırım Fonları Olarak bahsetmektedir. Uluslararası yatırım hareketlerinin artması ve yasal düzenlemelerin gelişmesi ile birlikte yatırımcılar uluslararası piyasalardaki yatırım araçlarına yönelmeye başladılar. Bu sayede gelirlerini arttırmak isteyen uluslararası yatırımcılar risk özellikleri ve gelir özellikleri diğer yatırım araçlarından daha farklı olan hedge fonlarına yöneldiler. Bu durum beraberinde denetleyici ve düzenleyici kurumların orataya çıkmasını gerektirmektedir. Bu işlemler yapılırken yatırımcıların çıkarları gözetilmeli ve daha çok yatırımcı için teşvik çalışmaları yapılmalıdır. (Çağıl, 2011; 2)

Türkiye' de Hedge fonları ile ilgili ilk düzenlemeler SPK tarafından Eylül 2006' da yapılmıştır. Bu yasal düzenleme ile hedge fonların tanımı yapılmış "Katılım oranları yalnızca kaliteli yatırımcılar için kurulmuş fonlardır" denmiştir. Bu tanımın yapılış nedeni Türkiye' de hedge fonların gelişimine katkı sağlayacak deneyimli ve bilgili yatırımcıların olmamasıdır. Bireysel ve kurumsal yatırımcıların gelişimine büyük önem verilmelidir. Bu bağlamda eğitimlerin ve yasal düzenlemelerin önemi çok büyüktür. UFM ile birlikte uzman yatırımcıların geleceği ve serbest yatırım fonlarında önemli bir gelişme yaşanacağı düşünülmektedir. İUFM de bu finansal sektörlerden payını almak istemekte ve yasal altyapı düzenlemelerine büyük bir hız kazandırmaktadır. (Çağıl, 2011; 5)

3.1.7 Operasyonel Destek Faaliyetleri

Destek hizmetleri "TCMB tarafından kurulmuş ya da TCMB bünyesinde faaliyet gösterenler ile Sermaye Piyasası Kurulunun denetiminde bulunan takas, saklama ve kayıt hizmeti kuruluşları hariç, bankaların ana hizmetlerinin uzantısı ve ya tamamlayıcısı niteliğinde hizmet veren kuruluşlar" olarak tanımlanmıştır. Her ülke kendi mevzuatında destek hizmetlerini farklı şekilde tanımlamış ve yapılandırmıştır. Yalnız AB ülkelerinin belirlediği ortak mevzuata göre bankacılık işlemleri için destek alacak bankaların belli başlı şartları yerine getirmeleri gerekmektedir. Örneğin İngiltere' de destek hizmeti almak isteyen bankalar, destek hizmeti alımlarını önceden Finansal Servisler Müdürlüğü'ne bildirmek zorundadırlar. Bu bağlamda aşağıdaki tabloda belirli hizmetlerin global destek hizmeti kapsamında değerlerlendirilmesi ve hangilerinin küresel destek hizmeti kabul edildiğine dair bir çalışma sunulmaktadır.

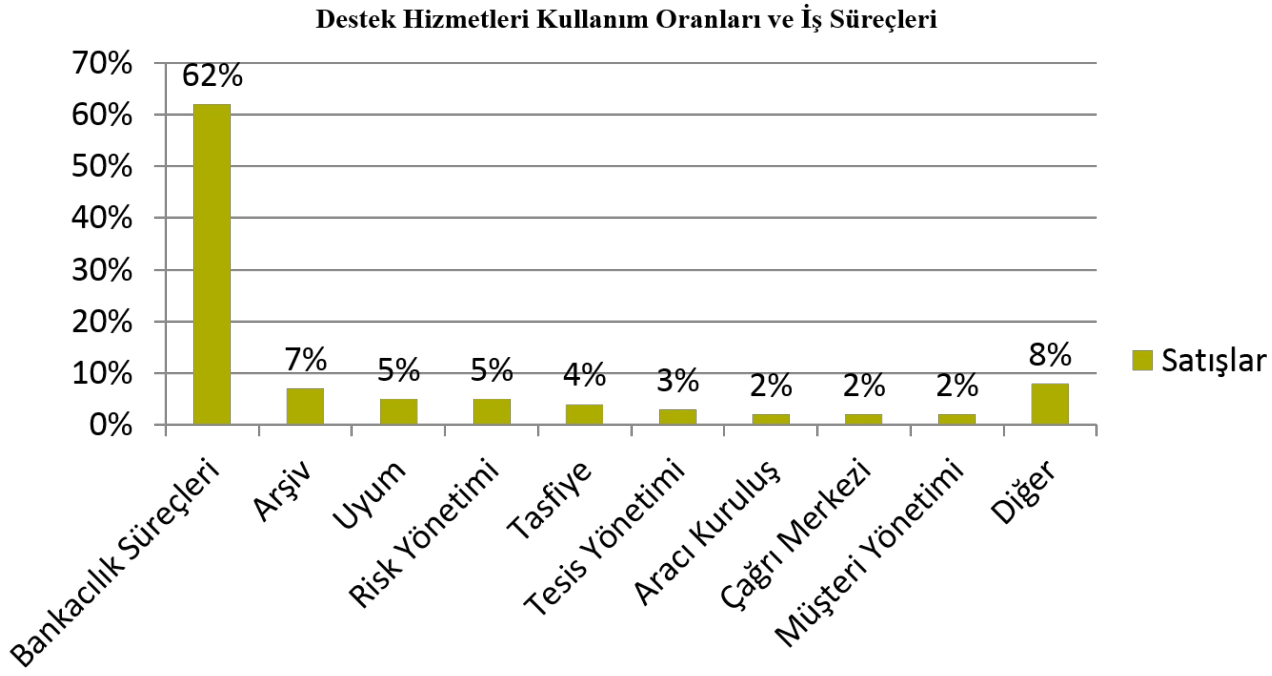
Tablo 8: Uluslarası değerlendirmede destek hizmeti kapsamına giren hizmetler

DESTEK HİZMETİ		
Arşiv Yönetimi	Evet	
Bankalar Arası Kart Merkezi		Hayır
Basılan kredi kartlarının ve hesap özetlerinin müşteriye kurye ile ulaştırılması(Önemlilik kıstaslarına bağlı olarak.)		Hayır
Bilgi işlem yedekleme, olağanüstü durum merkezleri, iş sürekliliği planları	Evet	
Bilgi, belge, form vb işleme (Önemlilik kıstaslarına bağlı olarak)		Hayır
Bilgisayar ofis yazılımları, Lisanslı yazılımlar		Hayır
Bilişim teknolojileri – yazılım, kodlama, uygulama geliştirme	Evet	
Bilişim tek. - Cihaz bakımı, Onarımı		Hayır
Çğrı Merkezi	Evet	
Çek işlemi	Evet	
Danışmanlık (Önemlilik kıstaslarına bağlı olarak)	Evet	
Dış denetim		Hayır
Eğitim, Organizasyon		Hayır
Güvenlik Hizmetleri (Önemlilik kıstaslarına bağlı olarak)		Hayır
Güvenlik Hizmerleri (Nakit, Kıymetli evrak toplama, Sayma, Dağıtma ve teslimini sağlama)	Evet	
Haberleşme Hizmetleri (İnternet, swift)		Hayır
Haberleşme Hizmetleri (PTT. Türk Telekom, Kurye)		Hayır
Havale, EFT	Evet	
İnşaat		Hayır
İşe Alım	Evet	
Kitap, Broşür, Sınav Soru kitapçığı vb. basımı		Hayır
Kredi ve Banka Kartlarının ve Hesap özetlerinin, Çek karnelerinin basımı	Evet	
Finansal Piyasalar ile ilgili veri temini		Hayır
Pos cihazı operasyonu	Evet	
Pos cihazı satın alınması		Hayır
Saklama	Evet	
Saklatma		Hayır
Sendikasyon, Sekülitasyon		Hayır
Temizlik, Bina bakım, Yemek, Personel Ulaşım		Hayır
Uluslararası Kredi kartı kuruluşları		Hayır
Ürün geliştirme	Evet	
Veri ambarı, Veri Madenciliği	Evet	

Kaynak : Bankacılar Dergisi, Sayı 63, 2007

Uluslararası müşteriler, mevzuata uyum, bilişim sektörüne uyum, müşteri memnuniyeti ve birçok konu daha hızlı ve etkili çözümler bulmayı daha net bir ifade ile destek hizmeti almayı gerektiriyor. Sektörün gelişimi için yapılacak değerlemeler büyük önem arz etmektedir. Tabi ki destek hizmetlerinin getirileri yanında risk yaratma ihtimali de bulunmaktadır. Destek hizmetlerinin risk değerlemesi yapılmasında dikkat edilecek ilk nokta bankanın değişken risk durumudur. İkinci husus ise çalışan insan kaynaklarına ve müşterilere karşı yaratacağı etkidir. Risk değerlemesinin üçüncü aşaması ise güvenliktir. Müşteri bilgilerinin güvenliği büyük önem taşımaktadır. Dördüncü olarak alınacak destek hizmetinin yasal süreçlere uygunluğu ve bankanın temel faaliyetlerine uygunluğudur. (Bankacılar Dergisi, 2007; Sayı 63)

Tablo 9: 2012 Yılı Dünya Genelinde Destek Hizmetleri Kullanım Oranları

Kaynak : Financial Services Outsourcing http://www.fsokx.com/ (2012) Dünya Geneli (Erişim Tarihi: 14.12.2014)

Bütün bu küreselleşme hareketi beraberinde büyük bir denetim gereksinimi de getiriyor. Yukarıdaki bilgilerde İngiltere' de destek hizmeti almak isteyen bankalar, destek hizmeti alımlarını önceden Finasal Servisler Müdürlüğü'ne bildirmek zorunda olduğunu belirttik. Diğer gelişmiş ekonomilerdeki destek hizmetlerinin denetimi ile igili destek hizmeti alacak kurum ile destek hizmeti veren kurum arasındaki denetlenebilirlik, bilgi ve belge erişebilirliği kapsamında sözleşme maddeleri değerlendirilmiş. Denetim hakkı kısmında ise bankanın ve devletin denetim haklarına yer verilmiştir. Destek hizmeti kurumunun bağımsız denetçisi ise Almanya, ABD ve İngiltere' de yasal düzenlemeler bulunmuyor olmasına karşın bu ülkelerde denetçiler fiili rapor hazırlayabilmektedir. (KPMG, 2013; 19)

Tablo 10: Destek hizmetleri Denetim Değerlemesi

ÜLKE	ERİŞEBİLİRLİK (Sözleşme Maddeleri)	DENETLENE BİLİRLİK (Sözleşme Maddeleri)	REGİLATÖR (Denetim Hakkı)	BANKA (Denetim Hakkı)	BAĞIMSIZ DENETÇİ (Denetim Hakkı)	DESTEK HİZMETİ FİRMASININ BAGIMSIZ DENETÇİSİ
ALMANYA	√	√	√	√	√	X
ABD	√	X	√	√	√	X
AVUSTURALYA	√	√	√	X	√	√
BİRLEŞİK KRALLIK	√	X	√	√	√	X
İSVİÇRE	√	√	√	√	√	√
TÜRKİYE	√	√	√	√	√	X

Kaynak : Uluslararası Destek Hizmetleri Uygulamaları, KPMG (03-2013)

Destek hizmetleri için uygulanan çeşitli sertifikasyon programları bulunmaktadır. Bunlardan ilki ISO27001 dir. Bu sertifikasyon Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi alanında uluslararası bilgi güvenliği sağlamak amacı ile kurulmuştur. Aşağıdaki tabloda (Tablo 11) Türkiye ve dünyada bu sertifikasyonu kullanan ülkelerin 2006-2011 yılları arasındaki dağılımı verilmiştir. (KPMG, 2013; 38)

Tablo 11 : ISO27001 Ülkeler Bazında Oranları

YIL	2006	2007	2008	2009	2010	2011
TÜM DÜNYA	5797	7732	9246	12935	15626	17509
TÜRKİYE	10	27	33	86	117	100
İSVİÇRE	34	32	58	57	61	66
HOLLANDA	41	41	56	76	97	125
BİRLEŞİK K.	486	519	738	946	1157	1360
ALMANYA	95	135	239	253	357	424
ABD	69	94	168	252	247	313

Kaynak : Survey Data ISO/IEC 27001 http://www.iso.org/iso/home/standards/certification/iso-survey.htm(2011) (Erişim Tarihi: 18.11.2014)

İkinci sertifikasyon programı ise Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu tarafından yayınlanan ISAE 3402 dir. Bu program bazı ülkeler tarafından yerel uygulamalara dönüştürülmüştür. Bu sertifikasyonun amacı destek hizmetlerinin sağlamış oldukları hizmetlerin güvenliğini iç kontrol sistemi ile sağlamalarıdır. Bu bir iç denetim standartıdır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere altyapı denetimi, insan kaynakları, süreç, raporlama, sistem gibi birçok konuda Türkiye' de uyarlanabilir durumdadır.

Tablo 12: ISAE 3402 Türkiye Uygulanabilirliği

DESTEK HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ (ISAE3402)	
Destek hizmetinden doğabilecek riskler ile bunların yönetilmesinde, beklenen fayda ve maliyetin değerlendirilmesi (Madde 5)	X
Destek hizmeti alınmasında bankanın iç sistemlerinin etkin ve yeterli bir şekilde işletilmesini veya iç kontrol ya da iç denetim faaliyetlerinin yürütülmesini engelleyici ya da risk doğurucu herhangi bir hususun oluşup oluşmadığı (Madde 9)	√
Teknik Donanım ve Altyapı (Madde 5)	√
Mali Güç (Madde 5)	X
Tecrübe, Bilgi Birikimi (Madde 5)	√
İnsan Kaynağı (Madde 5)	√
Sermaye şirketi seklinde kurulmuş, ortaklık yapılarının şeffaf ve açık olması (Madde 6)	X
Destek hizmetini gerçekleştirebilecek yönetim yapısına sahip olması (Madde 6)	√
Yeterli sayı ve nitelikte personele sahip olması (Madde 6)	√
Gerekli teknik donanıma sahip olması (Madde 6)	√
Uygun belge ve kayıt düzenine sahip olması (Madde 6)	√
İş devamlılığı planına sahip olması (Madde 6)	√
Güvenlik risklerine, yangın ve doğal afetler gibi acil durumlara karsı gerekli önlemleri almış olması (Madde 6)	√
Firmanın sorumluluk sigortası yaptıracağını taahhüt etmesi (Madde 6)	X
Yurt dışında ya da Türkiye'deki yetkili otoritelerce faaliyette bulundukları alanla ilgili yetkilerinin iptal edilmemiş veya kısıtlanmamış olması (Madde 6)	X
İsin gerektirdiği mali güç ve itibara sahip bulunmaları (Madde 6)	X
Yurt dışında ya da Türkiye'deki yetkili otoritelerce bulunduğu alanla ilgili yetkileri iptal edilmiş veya kısıtlanmış destek hizmeti kuruluşlarında ortak, yönetim kurulu başkanı, üyesi veya denetçi ya da yönetici olmamaları veya çalışan olarak yetki iptaline veya kısıtlamaya neden olan işlemlerde sorumluluklarının tespit edilmemiş olması (Madde 6)	X
Nitelikli pay sahiplerinin, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile şirketi temsil ile yetkili yöneticilerinin Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen nitelikleri haiz olmaları (Madde 6)	X

Kaynak : Uluslararası Destek Hizmetleri Uygulamaları, KPMG (03-2013)

3.2 Uluslararası Yatırımcılar için Yasal Düzenlemeler

Türkiye Cumhuriyeti uluslararası yatırımcıları ülkemize çekebilmek için bir çok yatırım ve vergi avantajı sağlamıştır. Vergiler, stopaj, arsa, ar-ge vb. bir çok konularda indirim ve teşvikler sağlanmıştır. Bu avantajların amacı ülkeye kaynak girişi sağlayarak ekonomik istikrar sağlamaktır.

3.2.1 Ar-ge Avantajı

Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlarca gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarının tamamı ile 500 ve üzerinde tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge merkezlerinde ayrıca o yıl yapılan Ar-Ge ve yenilik harcamasının bir önceki yıla göre artışının yarısı, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10 uncu maddesine göre kurum kazancının ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 89 uncu maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılır. Ayrıca bu harcamalar, Vergi Usul Kanununa göre aktifleştirilmek suretiyle amortisman yoluyla itfa edilir, bir iktisadi kıymet oluşmaması halinde ise doğrudan gider yazılır. Kazancın yetersiz olması nedeniyle ilgili hesap döneminde indirim konusu yapılamayan tutar, sonraki hesap dönemlerine devredilir. Devredilen tutarlar, takip eden yıllarda Vergi Usul Kanununa göre her yıl belirlenen yeniden değerleme oranında artırılarak dikkate alınır.

(5746 s. Kanun md. 3/1)

Gelir Vergisi Stopajı Teşviki; Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde ve rekabet öncesi işbirliği projelerinde çalışan Ar-Ge ve destek personelinin; bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar için yüzde doksanı, diğerleri için yüzde sekseni gelir vergisinden müstesnadır. Diğer taraftan, 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin olarak 5838 sayılı Kanunun 8 inci maddesi ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa eklenen Geçici 75 inci madde hükmü ile 31/12/2013 tarihine kadar, 28/02/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen Ar-Ge ve destek personelinin, bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisinin; doktoralı olanlar için yüzde 90'ı, diğerleri için yüzde 80'i verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilmektedir. (193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu Geçici 75. madde)

Sigorta Primi Desteği; Kamu personeli hariç olmak üzere yukarıda çerçevesi çizilen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile 26/06/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun geçici 2 nci maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin; bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan

sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. **(5746 s. Kanun md. 3/3)**

Damga Vergisi İstisnası; Bu Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak düzenlenen kağıtlardan damga vergisi alınmaz. **(5746 s. Kanun md. 3/4)**

Teknogirişim Sermayesi Desteği; Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından, üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi ya da lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok beş yıl önce almış kişilerin, teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın 100.000 Türk Lirasına kadar teknogirişim sermayesi desteği hibe olarak verilir. **(5746 s. Kanun md. 3/5)**

3.2.2 Eğitim – Öğretim İşletmeleri için Düzenlemeler

Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okullarının işletilmesinden elde edilen kazançlar, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde beş vergilendirme dönemi gelir vergisinden istisna edilmiştir. İstisna, okulların faaliyete geçtiği vergilendirme döneminden itibaren 5 vergilendirme dönemi için geçerlidir. İstisnadan yararlanmak isteyenlerin, faaliyete geçmelerini müteakiben Bakanlığımıza yazılı olarak başvurmaları gerekmektedir. **(GVK md. 20; KVK md.5/1-ı; GVGT 254)** (**5228 s. Kanun Geçici md. 1**)

625 sayılı Kanun hükümlerine tabi özel okullar tarafından ilgili dönem kapasitelerinin %10'unu geçmemek üzere verilen bedelsiz eğitim ve öğretim hizmetleri katma değer vergisinden istisnadır.(**KDVK md.17/2-b**)

Ayrıca, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara veya kamu yararına çalışan derneklere bağlı rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlar 5 vergilendirme dönemi kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. (**KVK md.5/1-ı**)

3.2.3 Araçlar- Petrol Aramaları -Teşvik Belgeli İşlemler

Deniz, hava ve demiryolu araçlarının, yüzer tesis ve araçların kiralanması ve çeşitli şekillerde işletilmesi faaliyeti ile iştigal eden mükelleflere bu amaçla yapılan;

- deniz, hava ve demiryolu taşıma araçları teslimleri,
- yüzer tesis ve araçların teslimi,
- bu araçların imal ve inşası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler,
- bu araçların tadili, onarımı ve bakımı hizmetleri,

katma değer vergisinden istisnadır. (**KDVK md. 13/1-a**) (**KDVGT 48**)(**KDV Sirküleri 31**)

Altın, gümüş ve platin ile ilgili arama, işletme, zenginleştirme ve rafinaj faaliyetleri ile Petrol Arama Kanunu hükümleri gereğince, petrol arama faaliyetlerini yürütenlere yapılan hizmetler ve mal teslimleri katma değer vergisinden istisnadır. **(KDVK md. 13/1-c) KDVGT 16,19,93,95**)

Yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamında yapılan makine ve teçhizat teslimleri katma değer vergisinden istisnadır. (**KDVK md. 13/1-d-KDVGT 69,72,74,87,92**) (**2004/8127 sayılı BKK**)

Limanlar ve hava meydanlarının inşası, yenilenmesi ve genişletilmesi işlerini kendisi yapan ya da başkalarına yaptıran mükelleflere bu işlerle ilgili olarak yapılan mal teslimleri ve hizmet ifaları katma değer vergisinden istisnadır. (**KDVK md. 13/1-e**) (**KDVGT 93,96**) ÖTV Kanununa ekli (I) sayılı listede yer alan malların; 6326 sayılı Petrol Kanunu hükümlerine göre petrol arama ve istihsal faaliyetlerinde kullanılmak üzere bu faaliyetleri yapanlara teslimi vergiden müstesnadır. **(ÖTV Kanunu Madde 7.1.b.) (ÖTVGT 1, 2)**

3.2.4 Endüstri Bölgelerindeki Vergi Teşvikleri

Endüstri Bölgelerinde faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine yönelik teşviklere 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki Kanununda yer verilmiştir. Bu bölgelerde faaliyette bulunan mükelleflere gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi teşviki, bedelsiz yatırım yeri tahsisi ve enerji desteği sağlanmaktadır.

3.2.5 Sebest Bölge Vergi Teşvikleri

(**Serbest Bölgeler Kanununun geçici 3. maddesine göre**);

1- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih olan 06/02/2004 tarihine kadar (bu tarih dahil) serbest bölgelerde faaliyette bulunmak üzere faaliyet ruhsatı almış mükelleflerin, ruhsatlarında belirtilen süre ile sınırlı olmak üzere bu bölgelerde gerçekleştirdikleri faaliyetler dolayısıyla elde ettikleri kazançlar gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır.

2- Avrupa Birliğine tam üyeliğin gerçekleştiği tarihi içeren yılın vergilendirme döneminin sonuna kadar;

a) Serbest bölgelerde üretim faaliyetinde bulunan mükelleflerin bu bölgelerde imal ettikleri ürünlerin satışından elde ettikleri kazançları gelir veya kurumlar vergisinden müstesnadır.

b) Bu bölgelerde üretilen ürünlerin FOB bedelinin en az % 85'ini yurtdışına ihraç eden mükelleflerin istihdam ettikleri personele ödedikleri ücretler gelir vergisinden müstesnadır. Yıllık satış tutarı bu oranın altında kalan mükelleflerden zamanında tahsil edilmeyen vergiler cezasız olarak, gecikme zammıyla birlikte tahsil edilir.

c) Bu bölgelerde gerçekleştirilen faaliyetlerle ilgili olarak yapılan işlemler ve düzenlenen kağıtlar damga vergisi ve harçlardan müstesnadır.

3.2.6 Organize Sanayi Bölgesi Teşvikleri

Organize Sanayi Bölgelerinde faaliyette bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine yönelik teşviklere 5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki Kanununda yer verilmiştir. Bu bölgelerde faaliyette bulunan mükelleflere gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi teşviki, bedelsiz yatırım yeri tahsisi ve enerji desteği sağlanmaktadır.

Organize Sanayi Bölgesi tüzel kişiliği, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Atıksu arıtma tesisi işleten bölgelerden belediyelerce atıksu bedeli alınmaz. (**4562 s. Kanun m. 21**)

Organize sanayi bölgeleri kurulması amacıyla oluşturulan iktisadi işletmelerin arsa ve işyeri teslimleri katma değer vergisinden istisnadır. (**KDVK m. 17/4-k**)

Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin alt yapılarını hazırlamak ve buralarda faaliyette bulunanların arsa, elektrik, gaz, buhar ve su gibi ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, kamu kurumları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce birlikte oluşturulan ve kazancının tamamını bu yerlerin ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanan iktisadi işletmeler kurumlar vergisinden muaftır. **(KVK m. 4/n)**

Organize sanayi bölgelerindeki binalar, inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süreyle emlak vergisi muafiyetinden faydalanırlar. (**EVK md. 5/f**)

Organize sanayi, endüstri veya teknoloji geliştirme bölgelerinde yer alan gayrimenkullerin ifraz veya taksim veya birleştirme işlemleri harçtan müstesnadır. (**HK. m. 59/n**)

Organize Sanayi Bölgeleri ile Sanayi ve Küçük Sanat Sitelerinde yapılan Yapı ve Tesisler Bina İnşaat Harcı ve Yapı Kullanma İzni Harcından müstesnadır. **(BGK md. 80)**

3.2.7 Devlet Yardımları Stopaj Kesintisi

Bakanlar Kurulunca istatistiki bölge birimleri sınıflandırması, kişi başına düşen milli gelir veya sosyoekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınmak suretiyle belirlenen illerde yapılacak yatırımlar için Ekonomi Bakanlığı tarafından düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 31/12/2023 tarihine kadar gerçekleşen yatırımlarda teşvik belgelerinde öngörülen ve fiilen istihdam edilen işçilerin ücretlerinin sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin brüt tutarına tekabül eden kısmı üzerinden hesaplanan gelir vergisi, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan tarihten itibaren 10 yıl süreyle verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilmektedir.

3.2.8 Kurumlar Vergisi

Kurumlar Vergisi Kanununa 32/A maddesi olarak 5838 sayılı Kanunla eklenen indirimli kurumlar vergisi müessesesinin amacı, kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere uygun olarak, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, uluslararası rekabet gücünü artıracak büyük ölçekli yatırımları özendirmek, doğrudan yabancı yatırımları artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemektir. İndirimli kurumlar vergisi müessesesi ile Ekonomi Bakanlığı tarafından teşvik belgesine bağlanan yatırımlar dolayısıyla elde edilen kazançların düşük oranda vergilendirilmesi öngörülmektedir. 15/06/2012 tarih ve 2012/3305 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar"a göre, bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlara, Kararda belirtilen indirimli kurumlar vergisi oranları uygulanmaktadır. Karara göre;

- İndirilen kurumlar vergisi veya gelir vergisi tutarı yatırıma katkı tutarına ulaşıncaya kadar indirimli vergi uygulamasına devam edilir.
- Yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçmesinden sonra devri halinde indirimli vergi oranından devir tarihine kadar devreden, devir tarihinden sonra ise devralan, aynı koşulları yerine getirmek kaydıyla yatırıma katkı tutarının kalan kısmı için yararlanır.

Kurumlar Vergisi Kanununa 5838 sayılı Kanunla eklenen geçici 4. maddeye göre; münhasıran tekstil, konfeksiyon ve hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunanlardan üretim tesislerini Bakanlar Kurulunca belirlenen illere 31/12/2010 tarihine kadar nakleden ve asgari 50 kişilik istihdam sağlayan mükelleflerin, bu illerdeki işletmelerinden sağladıkları kazançlar için nakil tarihini izleyen hesap döneminden itibaren beş yıl süreyle kurumlar vergisi oranı % 75 indirimli olarak uygulanır. Bu teşvikten gelir vergisi mükellefleri de yararlanır.

3.2.9 Kültür Yatırımları vergi Teşviki

5225 sayılı Kanunun amacı, bireyin ve toplumun kültürel gereksinimlerinin karşılanmasını; kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirasın korunmasını ve sürdürülebilir kültürün birer öğesi haline getirilmesini; kültürel iletişim ve etkileşim ortamının etkinleştirilmesini; sanatsal ve kültürel değerlerin üretilmesi, toplumun bu değerlere ulaşım olanaklarının yaratılmasını ve geliştirilmesini; ülkemizin kültür varlıklarının yaşatılması ve ülke ekonomisine katkı yaratan bir unsur olarak değerlendirilmesi, kullanılması ile kültür merkezlerinin yapımı ve işletilmesine yönelik kültür yatırımı ve kültür girişimlerinin teşvik edilmesini sağlamaktır.

Bu kanun uyarınca belge almış kurumlar vergisi mükellefi yatırımcı veya girişimcilerin, ilgili idareye verecekleri aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri, münhasıran belgeli yatırım ve girişimde çalıştıracakları işçilerin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin, yatırım aşamasında üç yılı aşmamak kaydıyla %50'si, işletme aşamasında ise yedi yılı aşmamak kaydıyla %25'i, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilmektedir. (**5225 s. Kanun md. 5/b**)

Kültür ve Turizm Bakanlığının, bu kanun kapsamında kültür yatırımı ve girişimleri için taşınmaz mal tahsisi yapma yetkisi bulunmaktadır. (**5225 s. Kanun md. 5/a**)

Bu kanun uyarınca belgelendirilmiş kurumlar vergisi mükellefi yatırımcı veya girişimcilerin, ilgili idareye verecekleri aylık sigorta prim bordrolarında bildirdikleri, münhasıran belgeli yatırım ve ya girişimde çalıştıracakları işçilerin, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 72 ve 73 üncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin işveren hissesinin, yatırım aşamasında üç yılı aşmamak şartıyla %50'si, işletme aşamasında ise yedi yılı aşmamak şartıyla %25'i Hazinece karşılanır. (**5225 s. Kanun md. 5/c**)

Kültür yatırımı ve girişimleri, su ücretlerini yatırım ve girişimin bulunduğu yörede uygulanan tarifelerden en düşüğü üzerinden öderler. Bu yatırım veya girişimin elektrik enerjisi ve doğal gaz giderlerinin %20'si beş yıl süreyle Hazinece karşılanır. (**5225 s. Kanun md. 5/d**)

Belgeli yatırım veya girişimlerde, Kültür ve Turizm Bakanlığının ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle toplam personel sayısının %10'unu aşmamak üzere yabancı uzman personel ve sanatçı çalıştırılabilir. (**5225 s. Kanun md. 5/e**)

Belgeli girişimler ile belge kapsamındaki diğer birimler belgede belirlenen çalışma süresi içinde hafta sonu ve resmi tatillerde de faaliyetlerine devam edebilirler. Belgeli yatırımı veya girişimi Bakanlığın izni ile devralanlar da kalan süre için bu kanun hükümleri çerçevesinde teşvik ve indirim uygulamasından yararlanırlar. (**5225 s. Kanun md. 5/f**)

Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu hükümleri dairesinde turizm müessesesi belgesi almış olan Gelir veya Kurumlar Vergisi mükelleflerinin adı geçen kanunda yazılı maksatlara tahsis ettikleri ve işletmelerine dahil binaları, inşalarının sona erdiği veya mevcut binaların bu maksada tahsisi halinde turizm müessesesi belgesinin alındığı yılı takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır.**(EVK md. 5/b)**

3.2.10 Yatırım ve İstihdam Teşvikleri

5084 sayılı Kanunla gelir vergisi stopajı teşviki, sigorta primi işveren hissesi teşviki ile enerji desteği getirilmiştir. Kanun kapsamına giren illerde, bu Kanunun 3, 4 ve 6 ncı maddelerinde yer alan destek ve teşvikler, bu maddelerde belirtilen sürelere bakılmaksızın Kanun kapsamına giren illerdeki yeni yatırımlardan; 31/12/2007 tarihine kadar tamamlananlar için münhasıran 4 üncü maddenin uygulaması açısından 31/12/2012 tarihine kadar, 31/12/2007 tarihine kadar tamamlananlar için 5 yıl, 31/12/2008 tarihine kadar tamamlananlar için 4 yıl, 31/12/2009 tarihine kadar tamamlananlar için 3 yıl süreyle uygulanır.(**5084 s. Kanun m. 7/h**)

Yeni istihdam sağlayan işverenlerin, bu istihdamlar nedeniyle hesaplanacak gelir vergisinin tamamının veya bir kısmının verecekleri muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden gelir vergisine mahsup edilerek terkin edilmesi suretiyle istihdam üzerindeki yük azaltılmıştır. (**5084 s. Kanun md.2**, **md.3**; **1** ve **2 Seri No.lu Yatırımların ve İstihdamın Teşviki Genel Tebliğleri**)

5084 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yer alan gelir vergisi stopajı teşviki uygulaması, 31/12/2004 tarihine kadar tamamlanan yatırımlar için 31/12/2009 itibarıyla sona ermiştir. Diğer

taraftan, 5084 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca bu Kanun kapsamına giren illerdeki yeni yatırımlar nedeniyle yararlanılacak gelir vergisi stopajı teşviki süresi, 5084 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yer alan süreye bakılmaksızın;

- 01/01/2005 – 31/12/2007 tarihleri arasında tamamlanan yatırımlar için tamamlandığı tarihten itibaren beş yıl,
- 01/01/2008 – 31/12/2008 tarihleri arasında tamamlanan yatırımlar için tamamlandığı tarihten itibaren dört yıl,
- 01/01/2009 – 31/12/2009 tarihleri arasında tamamlanan yatırımlar için tamamlandığı tarihten itibaren üç yıl, olacaktır.

Öte yandan, Çanakkale ilinin Bozcaada ve Gökçeada ilçelerindeki işletmelerin; yapacakları yatırımlarla ilgili olmak üzere, 5084 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yer alan gelir vergisi stopajı teşvikinden, 5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Resmi Gazete'de yayımını izleyen 4/4/2007 tarihinden itibaren, 5084 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen şartları da taşımaları kaydıyla 5 yıl süreyle (4/4/2012 tarihine kadar) yararlanmaları mümkündür**. (3/3/2010 tarihli ve 2010-2 Sıra Numaralı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki Sirküleri)**

Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin kapsama dahil illerdeki işyerlerinde yeni işe aldıkları işçiler için 506 sayılı Kanunun 72 ve 73 üncü maddeleri uyarınca prime esas kazançları üzerinden tahakkuk ettirilecek primlerin işveren hissesinin bir kısmı veya tamamı Hazine tarafından karşılanmaktadır. (**5084 s. Kanun md.4**)

Kanun kapsamındaki illerde en az 30 kişilik istihdam öngören yatırımlara girişen gerçek ve tüzel kişilere Hazineye, katma bütçeli kuruluşlara, belediyelere veya il özel idarelerine ait arazi veya arsalar bedelsiz olarak devredilebilmekte veya kullanma izni verilebilmektedir. (**5084 s. Kanun md.5**)

Kapsam dahilindeki illerde 01/04/2005–31/12/2008 tarihleri arasında uygulanmak üzere, hayvancılık (su ürünleri yetiştiriciliği ve tavukçuluk dahil), seracılık, sertifikalı tohumculuk ve soğuk hava deposu yatırımlarında asgari 10; imalat sanayi, madencilik, turizm konaklama tesisi, eğitim veya sağlık alanlarında ise asgari 30 işçi çalıştıran işletmelerin elektrik enerjisi giderlerinin % 20'si Hazine tarafından karşılanmaktadır. (**5084 s. Kanun md.6**)

31/12/2012 tarihine kadar, Kanuna ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.19.61.00.11, 2710.19.63.00.11, 2710.19.65.00.11 ve 2710.19.69.00.11 G.T.İ.P. numaralı malların yalnızca elektrik üretiminde kullanılmak üzere teslimi ile birincil yakıtı doğalgaz ve ikincil yakıtı akaryakıt olan santrallara Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı talimatı veya onayı ile Kanuna ekli (I) sayılı listenin (A) cetvelinde yer alan 2710.19.41.00.11, 2710.19.41.00.13 ve 2710.19.45.00.12 G.T.İ.P. numaralı malların aynı amaçla kullanılmak üzere teslimi vergiden müstesnadır.**(ÖTVK MaddeGeçici 5) (ÖTVGT 15)**

Organize Sanayi Bölgeleri ile Sanayi ve Küçük Sanat Sitelerinde yapılan Yapı ve Tesisler Bina İnşaat Harcı ve Yapı Kullanma İzni Harcından müstesnadır. **(BGK md. 80)**

Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu hükümleri dairesinde turizm müessesesi belgesi almış olan Gelir veya Kurumlar Vergisi mükelleflerinin adı geçen kanunda yazılı maksatlara tahsis ettikleri ve işletmelerine dahil binaları, inşalarının sona erdiği veya mevcut binaların bu maksada tahsisi halinde turizm müessesesi belgesinin alındığı yılı takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır.**(EVK md. 5/b)**

Organize sanayi bölgeleri ile sanayi ve küçük sanat sitelerindeki binalar, inşalarının sona erdiği tarihi takip eden bütçe yılından itibaren 5 yıl süre ile geçici muafiyetten faydalandırılır. (EVK md. 5/f)

3.2.11 Kredi Temini istisnaları

Bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullandırılacak (6322 sayılı kanunun 17.maddesiyle değişen ibare; Yürürlük 15/06/2012) kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin kâğıtlar ile bu kâğıtlar üzerine konulacak şerhler (kredilerin kullanımları hariç) damga vergisinden istisnadır. **(DVK)**

Anonim, eshamlı komandit ve limited şirketlerin kuruluş, sermaye artırımı, birleşme, devir, bölünme ve nev'i değişiklikleri nedeniyle yapılacak işlemler ile Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (Bu kooperatifler ile Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma Anonim Şirketi tarafından bankalardan kullandırılacak krediler için verilecek kefaletler dahil) bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullandırılacak (6322 sayılı kanunun 19.maddesiyle değişen ibare; Yürürlük 15/06/2012) kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin işlemler (yargı harçları hariç) bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır. (6111 Sayılı Kanunla eklenen fıkra Yürürlük; 25/02/2011) Menkul, gayrimenkul ve maddi olmayan varlıkların, varlık kiralama şirketine devri ile bunların varlık kiralama şirketince devralınan kuruma devri ve bu devirlere bağlı olarak yapılan ipotek işlemleri bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır. (6009 sayılı Kanunun 19 uncu maddesiyle eklenen fıkra Yürürlük; 01/08/2010) Bu maddede ve ya diğer kanunlarda yer alan harçtan muafiyete ilişkin hükümler, bu Kanunun (1) sayılı Tarifesinin "(A) Mahkeme Harçları" bölümünün (V) numaralı fıkrasındaki "keşif harcı" ve (1) sayılı Tarifesinin "B) İcra ve iflas harçları" bölümünün (III) numaralı fıkrasındaki "haciz, teslim ve satış harcı" bakımından uygulanmaz. (HK madde 123)

BÖLÜM IV

İSTANBUL ULUSLARARASI FİNANS MERKEZİ HEDEFİ

4.1 Türkiye' nin Finansal Gelişim Süreci

Türkiye' nin finansal gelişimi Osmanlı, Cumhuriyet, 1980 ve 2000 sonrası olarak sınıflandırmak mümkündür.

4.1.1 Osmanlı Dönemi

Bütün müslüman ülkelerde faiz haram kabul edilmektedir. Osmanlı imparatorluğu da dini temellere dayalı bir yönetim anlayışı benimsediği için faiz gelirleri toplumda hoş karşılanmamaktaydı. Osmanlı imparatorluğu zamanın kredi ve borç işlemlerini finans kuruluşları yerine vakıf ve gayrimüslimler sağlamaktaydı. Vakıflar ve gayrimüslimler ihtiyaç sahibi ve girişimcilere sağlamış oldukları nakitler karşılığında gelir sağlamaktaydılar. Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk fon kaynağı için çıkardığı menkul kıymet tahvildir. Osmanlı savaşlar nedeni ile fon sıkıntısına girdiği için bu tahvili çıkarmıştır. Osmanlı İmparatorluğun'da ilk borsayı ise Rumlar kurmuşlardır. Kurumların hisse senedi ve tahvilleri burada alıp satarak İstanbul' un ilk borsasını kurmuşlardır. Bu borsanın adı İstanbul Eshem Borsasıdır. İlk borsa tüzüğünü bu borsa yayınlamıştır. Onsekizinci yüzyılda sanayileşmeyle birlikte Osmanlı bu küresel gelişmeye ayak uyduramamış ve sağladığı kapitülasyonlar ile emperyalist devletler için açık bir piyasa olmuştur. Osmanlı' da ilk banka ise İngilizlerin desteği ile kurulan Osmanlı bankasıdır. (BAKAN, Sumru, 2012)

4.1.2 Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet dönemin'de yapılan ilk iş Osmanlı'nın vermiş olduğu kapitülasyonların kaldırılması olmuştur. Osmanlı bankası kapatılmış ve borçlar Osmanlıdan ayrılan devletler arasında bölüştürülmüştür. Cumhuriyet dönemin 1930 yılına kadar para basılmamamış ve bankalar kredi ve kaydi para yaratmışlar, piyasa şekillenmesinde öenmli rol oynamışlardır. Bu dönemde Merkez Bankası olmadığı için serbest bir ekonomik piyasa izlenmiştir.

Devletcilik politikası gereği, 1930 yılında Merkez Bankası'nın açılması ile birlikte ilk para politikaları oluşturulmuş, hazine ve bankalara denetim ve düzenlemeler getirilmiş ve bilgi iletişimi kurulması sağlanmıştır. Bu dönemde Türk Lirasının döviz karşısında değer kaybetmemesi için ithalat ve ihracat ile ilgili politikalar uygulanmaya başlanmıştır. Bu piyasa kararlarının alınmasındaki en büyük etken ise bir yıl öncesinde gerçekleşen ekonomik kriz olmuştur. Bu dönemde devlet ekonomiye, bankacılık, borsa ve finans sektörlerine müdehalede bulunmuştur. Kriz ve dövizin etkilerini azaltmak amacı ile Türk Parasını Korumu kanunu çıkarılmıştır. Piyasa dengesi, yüksek kredi faizleri, çiftçiler için ve tüketicinin korunması amacı ile çıkan yasalar aşağıdaki gibidir.(BAKAN, Sumru, 2012).

- Mevduat Koruma Kanunu (1933)
- Ödünç Para verme Kanunu
- Halk Bankası Kanunu
- Tarım Kredi Birlikleri ve Kooperatifleri (1935)
- Ziraat Bankası Kanunu (1936)

Devletçilik politikası hem kamu hem de özel sektörün birarada olması anlamına gelmektedir. Bu nedenle devlet teşvikleri ve sağlanan avantajlarla beraber özel bankalar kurulmuştur. Bunlar; Yapı ve Kredi Bankası - Emlak ve Kredi Bankası - Garanti Bankası - Türkiye Sınai Kalkınma Bankası - İstanbul Bankası – Demirbank - İşçi Kredi Bankası – Şekerbank - Vakıflar Bankası - Pamukbank – Çaybank - Türkiye Öğretmenler Bankası bütün bu gelişmeler sonucunda sağlıklı piyasa kredi, ve finansal ürün gelişimi için 1958 de Bankalar Birliği oluşturulmuştur.

Ellili yıllardaki bütün bu gelişmelere rağmen borsada çok fazla menkul kıymet alım-satım gerçekleşmemiştir. Buna karşılık devlet fon ihtiyacını karşılamak için kambiyo senetleri çıkarmıştır. Borsanın gelişmemesine rağmen sigortacılıkta önemli bir atılım olmuş ve devlet Emekli Sandığını kurmuştur. Yine bu dönemde sigortacılıkta rekabet olması ve piyasanın gelişmesi için önemli İş bankası, Anadolu sigorta gibi bir çok kuruluş kurulmuş ve desteklenmiştir. Bu gelişmelerde bankaların ürün geliştirmesi ve ticari bankacılık ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde uygulanan politikalar ekonomiyi krizlerden ve dış etkileriden korumuş, yalnız hızlı gelişimini engellemiştir.

4.1.3 1980 ve Sonrası

Bu dönemden önce piyasalar devletin kontrolü altındaydı. Bunun nedeni dış ticaretteki kısıtlamalar, bankacılık ve sigortadaki devlet müdahalesi yetersiz düzenlemeler olmuştur. 1980' de Türkiye IMF' den ve Dünya bankasından da yardım alarak ithalat ve ihracatta serbestleşmeye yönelik adımlar atmıştır. Bu kararın Türkiye Cumhuriyeti'ne etkisi ihracatın artması ve ithalatın üzerindeki engellemelerin kalkmış olmasıdır. T.C. Kamu yatırımları yapmayı azaltmış ve özel sektörü desteklemek için vergi, toprak, kredi konularında destekde bulunmuştur. Bu dönemden itibaren devlet faiz oranlarını belirlemeyi bırakmıştır. Serbest bir piyasa ekonomisi oluşmuştur. Bütün bunların yanında kamu kuruluşları özelleştirilmeye başlamıştır.

Bu döenemin dış ticarette en önemli etkisi ihracatın yapılıp ülkeye kaynak girmesi için ithalata zorlaştırılmış olmasıdır. Bütün bu serbest piyasa uygulamaları varken bunun yapılması için TL' nin değeri döviz karşısında düşük tutulmuştur. Bu sayede TL' nin değerlenmesi engellenmiştir.

Düzenli borsa için ilk düzenleme 1981 yılında Sermaye Piyasası Kanunu(SPK) nın yayınlanması ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasının açılışı ile gerçekleşmiştir. Yine bu yılda yapılan Bankalar Kararnamesi sayesinde bankacılık ürün geliştirme ve icraatları kolaylaşmıştır. 1989' da ise dövizde serbestleşme gelmiştir. Uluslararası döviz taşınmasına, döviz şeklinde kredi çekilmesine, bankalardan döviz cinsinden menkul kıymet alım satım yapımına izin verilmiştir.

(BAKAN, Sumru, 2012)

4.1.4 2000 ve Sonrası

Avrupa birliğine uyum sürecinin başlaması ile birlikte bankacılık işlemlerinin mevzuatında düzenlemelere gidilmişdtr. Bunlarla beraber Merkez Bankası ve Hazine tarafından yapılan banka ve finanas kuruluşlarının denetimleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kuruluna devredilmiştir. Bunların yanında Merkez Bankası üzerinde hükümetlerin etkisini azaltmak için düzenlemeler yapılmıştır. Merkez Bankasının hiç bir kamu kuruluşuna senet alamayacağı, borç ve ya ödünç para veremeyeceği kararlaştırılmıştır.(BAKAN, Sumru, 2012)

4.2 İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Hedef ve Stratejiler

Yukarıdaki kısımlarda uluslararası finans merkezlerinin sahip olması gereken kriterleri ve UFM sahip ülkeler üzerinde gerçekleşebilecek etkiler üzerinde çalışıldı. Çalışmanın bu kısmında , "İUFM nin oluşmunda nasıl bir yol izlenmeli ve neler yapılmalı?" sorularına değinilecek.

4.2.1 Siyasi ve Mali Süreklilik

- İUFM de büyük bir kapital, kaynak ve bunların yatırım olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.
- Tüketim, üretim, tasarruf, yatırım ve gelir konularında istikrarın sağlanması ve uluslararası piyasalara uygun olması gerekmektedir.
- Türk Lirası' nın döviz karşısında değeri yüksek olmalıdır.
- Piyasada serbestliğin sağlanması ve devletin elinin ekonomiye etkisi kesilmesi gerekmektedir.
- Piyasanın kendini yenileyebilir ve istikrarlı olması gerekir.
- Piyasa kullanıcıları bilgi teknolojileri ile her türlü finansal bilgiye ulaşabilmeli şeffaflık oluşturulmalıdır.
- Sigortacılık alanında yapılan bireysel emeklilik ve devlet katkısı gibi teşvikler ve düzenlemeler istikrarlı bir şekilde devam etmelidir.
- Dubai ' de gerçekleştirilen uygulamalarda olduğu gibi ciddi bir vergi avantajı sağlanması gerekmektedir.
- İstanbul' da piyasanın büyüklüğü, düşük vergi, sınırsız fon bulunduğuna dair bir imaj yaratılmalıdır.
- Faiz oranları kaynak ve yatırım arayışındaki kurumlar için istikrarlı ve cazip olmalıdır.
- Yasal düzenlemeler gözden geçirilmeli ve hükümetlerin ekonomiye müdahale, devlet kaynaklarını kullanma, şeffaflık gibi konularda reformlar yapılarak yolsuzlukların önüne geçileceği ve ekonomik istikrara sağlanacağı gösterilmelidir. Ekonomiyi derinden sarsan 17 Aralık olayları ve etkileri yaşanan imaj bozulması düzeltilmelidir.
- Ticari bankacılık ve kurum yatırımları gelişmekte faiz oranları sürekli yükselmekte ve kaynak ihtiyaçlarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle kredi alışverişine düzenleme gerekmektedir.

- Genel olarak global finans merkezlerine baktığımızda UFM olabilmek için gayri safi yurtiçi hasılata ilk 10' a girebilmek gerekmektedir.
- Türkiye' nin müslüman ülkeler için bir cazibe merkezi olduğu bu nedenle faizsiz bankacılık ürünlerinin gelişimi ve düzenlemelerinin büyük bir kaynak girişi yaratacağı unutulmamalıdır.
- KV oranı yüzde 30 yüzde 20'ye düşürülmüştür. Yinede Dubai gibi ülkeler kadar cazip değildir.
- Küresel rekabetçilik araştırmasına göre Türkiye mevzuata uygun iş yaparken en çok sorunla karşılaşılan ikinci ülkedir.

4.2.2 Yasal Sistem

- Finans alanında uzmanlık mahkemeleri kurulmalıdır.
- Uzmanlık (İhtisas) Mahkemeleri' nin nitelikli kişilerden oluşması gerekmektedir.
- Uzmanlık mahkemelerinin yaptıkları hatalar incelenmeli ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Hukuki kararlarda yatırımcıları mağdur edecek yoruma açık maddeler düzenlenmelidir.
- Açılan karşı davalardaki tazminat farklılıları ve karar farklılıkları üzerinde durulmalı ve adaletli bir yaklaşım sergilenmelidir.
- Görülen davaların sonuçlanması 4 yıla sürmektedir. Hızlı ve adaletli kararlar alınması için düzenlemeler yapılmalıdır.
- İşci sigortaları, huzur hakkı, işçi, müdürlük, vekil gibi iş ve iş ve sosyal güvenlik hukukunu ilgilendiren alanların çalışanların haklarının korunması için uygulamaların denetim ve yaptırımlarının arttırılması gerekmektedir.
- Nitelikli savcı ve hakimler yetiştirilmesi için finans alanında uzmanlık sınavı ile lisanslama yapılabilir.
- Finans alanında ki hukuksal yaptırımlar uluslararası standartlara uygun olmalıdır.
- TTK nin 68. maddesine göre tutulması zorunlu defterler 10 yıl, vergi hukukunun 253. maddesine göre 5 yıl saklanmalıdır. Birbiri ile çelişen bu basit hukuksal maddelerin düzenlemesi gerekmektedir. (http://www.alomaliye.com/2013/ruknettin-kumkale-defter-ve-belgelerin-saklanmasinda-zamanasimi.htm)
- Hukuk sisteminin basitleştirilmesi gerekmektedir.
- Hukuk için yapılan yatırımlar Avrupanın en büyük adliyesi olmakdan öte en hızlı, sistemli ve adaletli yapısına sahip olmalıdır.
- Hükümet ve finans merkezi yönetimi barolar birliği ile irtibatta olmalı ve bilgi alışverişinde bulunmalıdır.
- Kanuni süreler Uluslararası finans merkezinin ihtiyaçlarına uygun ve teknolojik gelişim ve engeller hesaba katılarak yeniden düzenlenmelidir. Örneğin çoğu zaman bir tebligatın ulaşması kanuni sürelerin haklarını doldurmaktadır.

- Kanunlar anayasaya uygun şekilde çıkarılmalı ve çatışmalar yaşanmamalıdır. Örneğin; anayasanın 3. maddesine göre kamu bankaların merkezleri başkentte olmalıdır. İstanbul' a taşımak yasalar aykırıdır. (DURSUN, Hasan "Ankara'nın Başkent Olmasının Hukuksal Anlamı" TBB Dergisi, Sayı 75, 2008)
- Hızlı ve etkili çözüm için finans alanında uzman kişilerden oluşan tahkim mahkemeleri kurulmalıdır.
- İflas ve tasfiye ile ilgili yasal düzenlemeler güncellenmeli ve UFM ye uygun hale getirilmelidir.
- UFM alanın da en nitelikli hukuk insanları Zürih' de bulunmaktadır. Bu bölgeden yapılacak uygun imaj ile gerekli bilgi ve fon temin edilebilir.
- Davalı taraf mahkemeye gelmediği zaman her hangi bir cezai işlem uygulanmamaktadır.
- Davacı davayı kazandığı zaman, yol, maaştan kesintiler gibi giderleri tazmin edilmemektedir.
- Yeni TTK nın kabulu ve UFRS, TFRS alanların da bilgili avukat ve hakim sayısı çok azdır.
- Mahkemelerde UFM standardı için yabancı avukatların danışman sıfatından fazlasına ihtiyaç vardır.

4.2.3 Vergi ve Vergilendirme

- UFM olabilmek için çok sayıda vergi uygulamasının kaldırılması ve avantajlar sağlanması gereklidir.
- KDV, ÖTV, Damaga vergisi, Gelir Vergisi, Stopaj, Noter, Ticaret Odası, Meslek Odası gibi bir çok giderin buluduğu vergi cenneti ülkemiz, Dubai gibi bir serbest bölge çalışmasına girmelidir.
- KDV iadesi, gümrük ve benzeri işlemler kolaylaştırılmalıdır.
- Adaletli bir vergi sistemi için kayıt dışı gelirler engellenmelidir.
- Vergi uygulamalarının olumlu ve olumsuz yönleri belirlenmeli ve düzenlenmelidir.
- Türkiye' de vergi yükü çok fazla olduğundan finansal kuruluşlar merkezlerini yurtdışına taşımaktadır.
- Uluslararası finans merkezi olabilmek için Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin kaldırılması gerekmektedir.
- Sitemli bir vergi ve hukuksal yapı olmadan istikrarlı bir ekonominin varlığı imkansızdır.
- Mortgage piyasası yatırım yapmak isteyen uluslararası şirketler için çok önemlidir ve bankacılık için fon kaynağıdır.
- Yatırımcıların Tescil ve Değişim Vergisi sorununa yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- UFM uygulaması için vergi hukukunda uzman kişilerin vergi uygulamaları ve serbest bölge gibi çalışmalar yapmaları gerekmektedir.
- İndirilen vergi oranları yatırımları artması yani finansal büyümenin yanında kayıt dışı ekonominin de önüne geçişi kolaylaştıracaktır.

- Türkiye' de e-fatura sistemine geçilmiş ancak sadece büyük kurumlarda uygulanmıştır. Bu uygulamanın kolaylaştırılıp genelleştirilmesi gerekmektedir.
- Vergi kurumlarında çok büyük nitelikli insan kaynağı sorunu vardır.
- Vergi Mevzuatlarındaki çelişkiler dikkate alınmalı ve düzeltilmelidir.
- Uluslararası finans merkezi olmak güçlü ve sürekli teknolojik iletişimi gerektirmektedir. En basit örnek olarak 17 ağustos 1999 depremi sonrası ihtiyaç gereği konulan Özel İletişim Vergisi gibi günümüzde kaynak kullanıcılarını olumsuz etkileyen vergi türleri bulunmaktadır. (http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr/html.asp?id=9813 Erişim Tarihi: 24.12.2014)
- Bakanlıklar fon sıkıntısı çektiklerinde vergi oranlarını arttırmakta ve vergi çıkartmaktadırlar. Bu durum olumsuz bir imaj yaratmaktadır.
- Bankalar özellikle kredi verirken işletmelerin ödenmiş KDV tutarlarına bakmaktadır. Örneğin; vergiden muaf denizcilik firmaları bu nedenle farklı kaynaklar göstermek zorunda kalmaktadır. Bu tarz işlemlerin daha sistemli düzenli ve vergi yerine piyasa durumuna göre incelenmesi gerekmektedir. (Mali Çözüm Dergisi, 08-2007 , Sayı: 82)
- Şirketlerin sürdürmekte oldukları vergi davaları sonuçlanma durumuna göre denetim firmalarının olumsuz- şartlı – görüş bildirmeden kaçınma şeklinde rapor hazırlamalarına neden olmaktadır. Dava süreçleri hızlanmalı ve şirketlerin piyasadaki yerleri davanın nasıl sonuçlanacağı sorundan kaynaklanan sorularla belirsizlik yaşamamalıdır.
- Vergi uyuşmazlıkları için UFM kullanıcılarına güven veren bir sistem kurulmalıdır.
- Piyasa kullanıcılarının vergi teşviklerini olumsuz yönde kullanmamaları için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin iletişim de vergi avantajı sağlanması sonucu paravan şirketlerin oluşması. (http://tr.euronews.com/2014/11/06/vergi-cenneti-luksemburg-herkesin-bildigi-sir-nihayet-belgelendi/ Erişim Tarihi: 22.12.2014)

4.2.4 Gerekli Düzenlemeler

- Türkiye de e-fatura sistemine geçilmiş ancak sadece büyük kurumlarda uygulanmıştır. Bu uygulamanın kolaylaştırılıp geleleştirilmesi gerekmektedir.
- UFM yatırım yapan şirketlerin genel merkezlerinin İstanbul' a taşınmasını sağlamak başta vergi uluslararası finans merkezi kullanıcıları ve düzenleyici kurumlar birlikte çalışmalıdır.
- Yeni yapılan düzenlemeler geliştirilebilir fakat zarar verecek yorumlara açık olmamalıdır.
- Düzenleyici Kurumların sürekli iletişim hâlinde olmaları gerekmektedir.
- Denetleyici kurumlar bağımsız ve UFM standartlarına uygun olmalıdır.
- Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumunun sürekli eğitim sitemi ile kendini güncellemesi gerekmektedir.
- Düzenleme ve uygulama sürecinin kısalması gerekmektedir.
- Dövizdeki düzenlemeler Türk Lirasının alım gücünü arttırmalı ve dolayısı ile döviz fiyatlarının yükselmesi gerekmektedir.
- Yapılan kanun ve düzenlemeler uluslararası kullanıcılar için uygun olmalıdır.

- Finansal ürünlerin kategorize edilerek sınıfladırılması düzenlenmesi gerekmektedir.
- Düzenleyici kurumlar arasında rekabet olmamalıdır.
- Düzenleyici kurumların sürekli gelişim için nitelikli insan kaynaklarına ihtiyacı vardır, yalnız sektördeki maaş oranları çok düşüktür.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ve SPK farklı mevzuat uygulamaktadır. Bu nedenle düzenelemelerinde çatışmalar vardır. Bu durum bankacılık başta olmak üzere bir çok finansal kuruluşu etkilemektedir.
- Düzenlemeler uluslararası yatırımcıları çekmek için yalın, basit ve dönüştürülebilir olması gerekmektedir.
- Hayat standartlarının yükseltilmesi ve güvenlikle ilgili düzenlemeler gerekmektedir.
- Düzenleme kurumları yaptıkları çalışmaları şeffaklık gereği raporlayarak yayınlamalıdırlar.
- Sigorta sektöründeki düzenlemeler çok iyi durumdadır. Yeni gelişmeler küresel standartlara uygundur. Ama sigorta şirketlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu denetlememektedir.
- Türkiye Cumhuriyeti' nin finans merkezi kurması için bütün imkanlar İstanbul' dadır. Hızlı etkili ve yerinde karar alabilmek için düzenleyici ve denetleyici kurumlar da İstanbul' da olmalıdır.
- Bu kapsamda BDDK merkezi finans merkezine alınmıştır.
- Avrupa birliği ile yapılan çalışmalarla hem Türkiye' de hem de yurtdışında vergilendirmeyi engellemek için çifte vergilendirmeyi önleyici mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır.
- Dünya Ekonomik Forumu'nun "Küresel Bilgi Teknolojileri Raporu 2014" raporunda yer alan "Yargı bağımsızlığı" endeksinde 7 puan üzerinden 3.4 puan alan Türkiye 148 dünya ülkesi arasında 85'inci gösterildi. (Dünya Ekonomik Forumu, "Küresel Bilgi Teknolojileri Raporu 2014", Ankara)

4.2.5 Altyapı

- İstanbul için en önemli sorunlardan biri sağlık hizmetlerinin yetersizliğidir. Devlet hastaneleri acil MR vb. tahliller için bile aylar sonrasına randevu vermektedir.
- İstanbul Anadolu yakasına şu an Kartal' a kadar hizmet veren metro bulunmakta yalnız başta finans merkezi olmak üzere çoğu bölgeye uzak kalmaktadır.
- UFM ile İstanbul' a gelcek yabancı yatırımcılar yanlarında ailesini ve çocuğunu da getirecektir. Yabancılar için yeterli sayıda ya da uluslararası düzeyde eğitim verebilecek okul bulunmamaktadır.
- İnternet, iletişim yani telekomünikasyon altyapısı yeni ve iyi ihtiyacı karşılayacak durumdadır.
- Finans merkezine yapılan mevcut ofisler uluslararası yatırımcıların ihtiyacını karşılayacak düzeydedir ve Ataşehir bölgesin de bolca rant söz konusudur. Bu da Finans Merkezi ile birlikte Ataşehir' in de hızla büyüyeceği anlamına gelmektedir. Dolayısı ile konut ve ofis sıkıntısı yaşanmayacaktır.

- İstanbul' un nüfusu her ne kadar 12 Milyon olduğu söylense de bu sayı sadece istanbul' da oturan kayıtlı insan sayısıdır. Gün içinde eğitim, iş, eğlence, kültür ve benzeri aktiviteler için gelen insan sayısı ile beraber 15 Milyon' a ulaştığı tahmin edilmektedir.
- İstanbul' un en büyük sorunu ulaşımdır. Otobüsler, ana ve tali kara yolları, raylı sistem mevcut durumda yetersiz kalmaktadır. Bu durum İstanbul' daki hayat standartlarını oldukça olumsuz etkilemektedir.
- İstanbul' un şehirler arası ve şehir için ulaşımı için lojistik firmaları ile birlikte daha uygulanabilir gerçekçi çözümler bulması gerekmektedir.
- Finans merkezine çalışmak için gelenlerin yararlanmaları amacıyla kültür dernekleri, spor alanları ve destek hizmetleri birimi kurulmalıdır.
- Çalışmanın devamında Kalkınma Bakanlığının hazırlmış olduğu projenin altyapı ile ilgili önemli hedeflere yer verilmiştir.
- İstanbul' da cami sayısı 3 bin 28, kilise sayısı 40, sinagog sayısı 16, motorlu taşıt sayısı 2 milyon 441 bin 667 (2007), ilköğretim ve lise sayısı 2 bin 707, üniversite sayısı 29, hastane sayısı 200, eczane sayısı 3 bin 852, turizm işletme belgeli konaklama tesisleri sayısı 341, turizm işletme belgeli eğlence tesisleri sayısı 405 dir. (http://www.ibb.gov.tr/sites/ks/trTR/0IstanbulTanitim/konum/Pages/Sayilarla_Istanbul.aspx)

4.2.6 Bankacılık ve Sigorta

- Bankacılık ve sigorta alanında finansal ürün oranı oldukça azdır.
- Kredi taleplerinde yükselen bir artış bulunmaktadır.
- Ticari bankacılık en güçlü yönümüz. Çok sayıda nitelikli eleman ve kurum bulunmaktadır.
- Türk bankacılık sektörünün bilanço büyüklüğünün GSYH'ye oranı, 2008 yılı sonunda yüzde 77,1 iken, 2009 yılı sonunda yüzde 87,4'e yükselmiştir (TCMB - Finansal İstikrar Raporu , Mayıs 2010)
- Bankacılık sektöründeki işlem giderleri ve vergiler nedeni ile banka müşterileri bankaya benzer aracı kurumlarla çalışmakta ve bu durum haksız rekabete yol açmaktadır.
- Türkiye' de Bankacılık sektörü iki, üç kat daha büyüme potansiyaline sahiptir.
- Türkiye' de banka lisansı mevzuatı oluşturulmuştur. Bu lisansla işlem hacmi küçük finans kuruluşları lisans alamamış ve büyük bankalar küçük hacimli bankaları satın alarak kapanma ihtimalleri ortadan kaldırılmıştır.
- Bankacılık ve telekomünikasyon İUFM için en kârlı alanlardır. Uluslararası yatırımların bu alanlarda olması beklenmektedir.
- Bireysel emeklilik ve devlet katkısı sigortacılık sektöründeki en önemli gelişim göstergeleridir.
- Sigorta şirketlerinin bir araya gelerek deprem sigortası(DASK) gibi alanları belirleyip ürün ve fırsatlar geliştirmeleri gerekmektedir.
- Finansal ürünlerin azlığı ve geliştirilebilir olması yeni fırsatları için avantaj sayılabilir.

- Uluslararası kurumlardan gelecek yatırım ve bilgi birikimi ile bankacılık ve sigorta sektörü hızlı bir gelişme yaşayacaktır.
- Büyük holdinglerin ekonomiye yön vermesi aldıkları yanlış bir yatırım kararı ile ekonominin bozulması yerine UFM sayesinde istikrarlı kaynak akışı ve uygun şartlar sağlanırsa istikrarlı bir ekonomi ortaya çıkacaktır.
- Borsanın daha fazla işlem hacmi ve düzenli bir yapıya geçmesi gerekmektedir.
- Yatırım bankacılığına büyük bir hız kazandıracaktır.

4.2.7 Marka ve İmaj

- Hükümetlerin kişisel hak ve özgürlüklere saygı duyması, halkın istek ve önerilerine kulak vermesi, Türkiye' ye gelecek yatırımcıların kendilerini güvende hissetmesini sağlayacaktır. Türkiye' nin uluslararası medyada kötü algılanmasına engel olacaktır.
- Uluslararası ve yerel alanda ciddi bir halkla ilişkiler çalışması yapılmalıdır.
- Finansal kaynak kullanıcılarının UFM ürünlerinde kaiteli ve güvenilir hizmet alacaklarını hissettirmek.
- İstanbul için tanıtım filmleri ve yurtdışında tanıtım kampanyaları yapılmalıdır.
- Uluslararası çalışmalarda olumlu yer alınmalı.
- Planlı bir markalaşma çalışması olmalıdır.
- Zevkli ve kaliteli bir yaşam tarzı sunulmalıdır.
- Kültürel etkinlikler yapılmalıdır.
- İstikrarlı ve büyük bir piyasaya sahip olunduğu imajı verilmesi çok önemlidir. Ülkeye kaynak girmediği sürece sadece toplanan vergiler boşa gitmiş olacaktır.
- Turizm ve kültürel çeşitlik çekici bir hâlde sunulmalıdır.
- Dış politikadaki terör vb. sorunların İstanbuldaki yaşam tarzına yansımaması gerekmektedir.
- Eğitim ve sertifikalandırma gibi alanlarda reklam çalışmaları ile genç girişimciler İstanbul' a geçilebilir.
- Hukuk sisteminin hızlı ve güvenilir olması ve bunun vurgulanması gereklidir.
- Avrupa Birliğine entegre olma çalışmaları sayesinde gelen yasal düzenleme ve haklar olumlu bir görüntü sergilememize neden olmaktadır.

4.2.8 Eğitim

- Türkiye' nin müslüman ülkeler için önemli bir merkez olduğu unutulmamalı ve faizsiz bankcılıkta önemli eğitim adımları atılması gerekmektedir.
- Üniversitelerdeki yabancı dil eğitiminin kalitesinin yükseltilmesi gerekmektedir.

- Bankacılık, hizmet, iletişim ve sigortacılık alanlarına da mevcut istihdam ihtiyacına yönelik nitelikli uzmanlar yetiştirilmeli.
- Sadece akademik alanda değil, sosyalleşme amaçlı kurslar ve eğitim grupları oluşturulmalı.
- Türkiye' nin mevcut eğitim kalitesi birçok ülkeye göre iyi durumdadır.
- Meslek eğitiminin gelişimi için meslek okullarına önem verilmesi gerekmektedir.
- UFM' de çalışmak için gelecek yabancılardan bilgi aktarımı sağlamamız gerekmektedir.
- UFM' nin İstanbul' a en büyük katkısı altyapının düzelmesi, hukuk ve iletişim alanında ülkemize kazandırılacak bilgi ve düzenlemelerdir.
- Üniversitelerin lisans ve lisansüstü bölümlerinde finans araştırmaları bölümü kurulmalı ve UFM yöneticilerinin bu birimlerle kordinasyon hâlinde olması gerekmektedir.

4.2.9 Nitelikli İnsan Kaynağı

- İstanbul' un sosyal, eğitim, kültür, tarih, boğazlar gibi bir takım özellikleri dikkate alındığında nitelikli iş gücünün kendine çekmesi kaçınılmaz bir hâl almaktadır.
- Türkiye' deki çoğu üniversite yurtdışında açtıkları kampüsler ile uluslararası deneyimli nitelikli iş gücünün sağlanmasını hedeflemiştir.
- Finansal kurumların İUFM tercih etmelerini sağlayacak en önemli neden kaliteli insan kaynaklarına ucuza ulaşacakları bir finans merkezi olmasıdır.
- Siyaset ve piyasada sağlanacak istikrar nitelikli iş gücünü İstanbul' a çeken en önemli etmenlerden olacaktır.
- Yaşanılan beyin göçü engellenmeli ve yurtdışında çalışan kaliteli insan kaynaklarının geri dönüşü sağlanmalıdır.
- Kadınların iş hayatına atılması desteklenmeli ve mobbing' den koruyucu politikalar uygulanmalıdır.
- Asgari ücret uygulamasının gerçekçi rakamlardan oluşması gerekmektedir.
- Finansal hukuk alanındaki eksik nitelikli insan açığı kapatılmaya çalışılmalıdır.
- Türkiye' de ara kademe yönetisine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Türkiye' de 86.000 kadar muhasebeci, 81.554 kadar da avukat bulunmakta bunların çok az bir kısmı uluslararası finans ve UFRS alanlarında bilgilidir. (http://www.barobirlik.org.tr/Detay.aspx?ID=22793 Erişim Tarihi: 21.11.2014)
- İstanbul sahip olduğu insan kaynakları ile çok büyük gelir yaratma özelliğine sahiptir.
- Bankacılık sektöründe çalışan personel sayısı ise 2009 yılında, bir önceki yıl sonuna göre 1.535 kişi artarak 184.205'e ulaşırken, 2010 yılının ilk üç ayında 2.414 kişi artarak 2010 yılı Mart ayı itibarıyla 186.619'a yükselmiştir. (TCMB - Finansal İstikrar Raporu , Mayıs 2010)
- Türkiye' de 2014 yılı itibari ile toplam 196 üniversite bulunmakta ve bu üniversitelerin kırk tanesi İstanbul' da bulunmaktadır. (http://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye'deki_%C3%BCniversiteler_listesi Erişim Tarihi: 21.11.2014)

4.2.10 Lokasyon

- İstanbul sahip olduğu lokasyon sayesinde 3 kıtadan finansal kaynak kullanıcılarını çekmektedir.
- Avrupa, Kuzey Afrika ve Ortadoğu' ya 3 saatlik uçuş mesafesindedir.
- Avrupa ile çok az bir saat farkı vardır. Finansal kurumların çalışma saatlerine yetişmektedir.

4.3 İstanbul UFM Çalışmaları

İstanbul' un UFM olabilirliğini değerlendirmek ve nasıl bir strateji izlenmesi gerektiğini belirlemek amacı ile birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları Dubai UFM' nin incelenmesi, Swot analizi ve Gruplama çalışmasıdır.

4.3.1 MasterCard'ın Araştırması

Araştırmanın sonucunun ilgili şehirler ve ülkeler ile ilgili olarak yedi boyutta yapılan tetkikin ortalamasıyla belirlendiği "Dünyanın en önemli ticaret merkezleri" araştırmasında İstanbul yetmişbeş şehir içinde atmışdördücü sıradadır ve puanı 36.14 olarak belirlenmiştir. Araştırma 2008 yılında Mastercard tarafından gerçekleştirilmiştir. Dünya'nın en önemli ticaret merkezi Londra ve İstanbul'un puanları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. (Yılmaz, 2010; 154)

Tablo 13 : Uluslararası Ticaret Merkezi Olarak İstanbul' un Londra ile Kıyaslanması

TİCARET MERKEZİ	PUAN	YASAL	İKTİSAT	TİCARİ	MALİ	İŞ	BİLGİ	YAŞAM
İSTANBUL	36.14	60.17	10.94	58.82	19.60	28.78	16.46	68.69
LONDRA	79.17	85.17	89.66	79.42	84.70	67.44	62.35	91.00
İSTANBUL/ LONDRA	0.46	0.71	0.12	0.74	0.23	0.43	0.26	0.75
LONDRA/ İSTANBUL	2.19	1.42	8.20	1.35	4.32	2.34	3.70	1.31

Kaynak : Mastercard Worldwide - http://www.mastercard.com/us/company/en/insights/pdfs/2008/MCWW_WCoC-Report_2008.pdf?f? (2008) - YILMAZ, Hüseyin " 10 - 2010 - 10. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi"

Yukarıdaki tabloya göre İstanbul yasal-politik ortam, ticaret kolaylığı ve yaşam niteliği bakımından Londra'nın üç de dördü kadar puan almıştır. Fakat ekonomik yerleşme, finansal akımlar ve bilgi yaratma ve bilgi akımı kategorilerini göz önünde bulundurursak olabildiğince zayıftır. (Yılmaz, 2010; 155)

İstanbul'un Uluslararası Finans Merkezi olabilme kapasitesine sahip olup olmadığını anlamak için finansal akımlar boyutu detaylıca göz önünde bulundurulmalıdır. Sonucun hesaplamasında kazanılan işlemler, hisse senedi işlemleri, menkul değer ağları, mal kontratları, alım satımı yapılan ekonomi, bankacılık ve sigortacılık önemsenmektedir. Bu sonuç finansal ayarlamalarla ortaya çıkmaktadır ve finans piyasalarının gelişmesi ile alakadardır. Puanlara göre ilk on merkez sırasıyla Londra, New York, Frankfurt, Seul, Chicago, Tokyo, Mumbai, Moskova, Shangai ve Madrid'tir. Bu şehirlerin küresel finansal işlem ve akımlarnın birer ögeleri olması ve tahvil, ekonomik ürünler ve hisse senedi alım satımı konusunda kendini geliştirmesi ile dikkat çekmektedir. Bu şehirlerden Shangai, Mumbai, Madrid ve Moskova küresel finans merkezleri göstergesinde ve ticaret merkezleri göstergesinin ortalama sonucu bakımından ilk 10'un içersinde yer almaktadır. Küresel finans göstergesinde Shangai'ın otuzdört ve Moskova'nın elliyedinci Sırada olması finans akımlarının yüksek olmasının küresel finans merkezi olabilmesi bakımından yeterli olmadığını göstermektedir. (Mastercard Worldwide, 2008)

İstanbul ve Londra küresel ticaret merkezi araştırmasında dört numaralı boyut olarak hesaplanan "Mali Akımlar" bakımından karşı karşıya getirildiğinde İstanbul'un Londra'nın %23.14'ü kadar puanı olduğu görülmektedir. Londra'nın puan ortalaması ile yedi boyuttaki ortalama puanı karşı karşıya getirildiğinde bu puanın olabildiğince düşük olduğu görülmektedir.(Mastercard Worldwide, 2008)

Bu durumda İstanbul'da bulunmayan Vadeli İşlemler Borsası'nın İstanbul'un genel puanını etkilemesi önemli bir olgu olarak sayılmaktadır. Bu durum VOB'un kuruluş aşamasında İstanbul'un finans merkezi yapılmasının çalışmaları sırasında birbirlerine uyum sağlayamadığını gösterebilir. (Yılmaz, 2010; 156)

4.3.2 Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler

Swot, güçler anlamına gelen Strengths, zayıflıklar anlamına gelen Weaknesses, fırsatlar anlamına gelen Opportunities ve tehditler anlamına gelen Threatst sözcüklerinin baş harflerinden oluşmaktadır. Bir kişinin ya da ticari girişimde bulunan kurum ile projenin sürecini, yöntemini, durumunu güçlü ve zayıf yönlerini belirleyip iç ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditlerin saptanmasında kullanılan stratejik bir tekniktir. (http://tr.wikipedia.org/wiki/SWOT_analizi 07.11.2014) Bu analiz güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar, fehditler hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 14 : Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler

İstanbul Uluslararası Finans Merkezi İçin Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler	
GÜÇLÜ YÖNLER 1. Stratejik Konum 2. Demografik Yapı 3. Finansal Sitemdeki Sıkı Regülasyonlar 4. Makro ekonomik İstikrar 5. Yatırım Yapılabilir Ülke Notu	**ZAYIF YÖNLER** 1. Cari Açık ve Düsük Tasarruf Oranı 2. Altyapı Yetersizliği 3. Kayıtdışı İktisat 4. İs Yapma Zorluğu ve Bürokratik Yapı 5. Eğitim Düzeyi 6. Nitelikli Eleman Eksikliği 7. Sistemsiz Teşvik Düzenlemeleri 8. Açık ve Adaletli olmayan Vergi Sistemi 9. Uluslararası Standartlara Uygun Olmayan Hukuki Çerçeve 10. Finansal Piyasaların Sığlığı 11. Çarpık Kentleşme 12. UFM' nin Tek Merkezli Fiziki Konumu 13. İmaj ve Tanıtım Sorunu
FIRSATLAR 1. Yüksek iç talep ve Canlı Piyasa Yapısı 2. Finansal Piyasaların Gelişme Potansiyeli 3. Çekici Yaşam Koşulları 4. Tarihi ve Kültürel Miras	**TEHDİTLER** 1. Ülke Riski 2. Rekabet Ortamı 3. Siyasi İstikrarsızlıklar 4. 1. Deprem Kuşağında Bulunması 5. Makro ekonomik istikrarsızlık 6. Enerji Sorunu 7. Göç Sorunu

Kaynak : Ekonomi Bilimleri Dergisi , Gündoğdu, Dizman Cilt 5 -1, 2013

İstanbul Finans Merkezi projesinin amacı öncelikle bölgeye egemen olmak sonra ise önde gelen küresel finans merkezlerinden biri olmaktır. İstanbul finans merkezi macerasında üstünlük sağlamasına rağmen temelinde oluşturduğu eksiklikler başarısını gölgelemiştir. İstanbul konumu bakımından diğer küresel öneme sahip ülkelerin yatırımcılarına önemli avantajlar sağlamaktadır. Kıtalar arası köprü görevi gören İstanbul 2 saatlik uçuş mesafesinde 2 milyon nüfusa sahiptir. Ortadoğu, Kafkaslar ve Balkanları içine alan İstanbul ekonomik merkez görevini sahiplenmiştir. İstanbul'un 15-64 yaş grubunun 9 milyondan fazla oluşu iş gücü bakımından olumludur. 2007'deki bilgilere dayanarak İstanbul Avrupa şehirleri arasındaki ikinci büyük kenttir. (www.tuik.gov.tr) Daha sonraki yapılan araştırmalara göre İstanbul'un yıllar geçtikten sonra birinci sıraya yükseleceği düşünülmektedir. 2001 yılında gerçekleşen krizden sonra düzenlemeler ve finans sektörlerine yönelik ayarlama daha dengeli bir hâl almıştır. Son krizden neredeyse etkilenmeyen Türkiye, gelişmekte olan ülkeler arasında ön plana çıkmıştır. Finansal hizmet sektörünün büyüme potansiyeli dışında Türkiye'nin hızla büyümesindeki en önemli faktör tarihi ve kültürel mirasıdır. Hızla büyümesine karşın finans açısından istenilen boyuta ulaşılamamıştır. "Finans Merkezi Olabilme" düşüncesi sektördeki az gelişmişlik sorunuyla eleştirmektedir. Türkiye'nin küresel finansal hizmetler sektöründeki payı %0.12'dir. (Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2013, 1) Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği'nin Finans Merkezi değerlendirme raporunda Türkiye'nin ekonomik durumu nedeniyle küresel değil de bölgesel finans merkezi olmasının daha hesaplı olacağına değinilmiştir. Yani İstanbul Finans Projesinin asıl işlevi aracılıktır. Fon fazlası

olan tasarrufçular ile fon açığı olan kredicilerin arasını oluşturan sektörün en önemli yapıtaşı güvendir. Arz ve istek güçlü bir finans sisteminin oluşumunda en önemli etkendir. Finans sisteminin güçlü ve emin olması da piyasanın güvenilir ve derin olmasına bağlıdır. Fakat bu iki ölçüt Türkiye finansal sisteminde bulunmamaktadır. Ülkenin riski bu durumun asıl nedenlerinden biridir. Ülke ekonomisinin taşıdığı riskler ve Türkiye'nin konumundaki politik iktidarsızlık milli ve enternasyonal bireysel ve kurumsal yatırımcıların kalıcı yatırımı için mümkün olmamıştır. Türkiye neoliberal siyasetine katılmadan günümüze kadar olan süreçte birçok kriz yaşamıştır. Krizlere hassasiyetin artması bu sürecin başlamasına neden olmuştur. (Gündoğdu, Dizman, 2013; Cilt 5)

Mali varlıkların enflasyonun üzerindeki geliri yatırımcının mali varlıklara ve yatırım ortamına itimatının oluşması açısından gerekli şartlardan birisini ortaya çıkarmaktadır. Böylece sisteme oluşan güvensizlik yatırımcının uzun vadeli kaynak yaratma kapasitesini azaltmakta ve yatırımcıyı kısa vadeli yatırıma itmektedir.

Dünya Banka'sının yapmış olduğu çalışma kolaylığını kontrol eden göstergelere göre Türkiye 2012 yılında 68. İken 2013 yılında 185 ülke arasından 71. sıraya yerleşmiştir. (http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/turkey)Bunun nedeni ise vergilerin ve yatırımcının korunamamasından kaynaklanmıştır. Göstergeye göre 2013'te Yeni Zelenda, Singapur ve Hong Kong en kolay çalışma yapılabilen ilk üç kenttir. Bu göstergeye göre Türkiye'de de bir an önce çalışma kolaylığı sağlanmalıdır. Türkiye'nin olumsuz başarımlarından diğerlerini özetlersek;

- Global finans merkezleri göstergesinde 77 şehirde 56. sırada olması.
- Dünya listesindeki yenileşen şehirler arasında 125 şehirde 89. sırada olması.
- Global kentler rekabetçlikik göstergesi 120 şehir içinde 74.sırada olması.
- Yaşam Niteliği göstergeside 215 şehir içinde 108. sırada olması. (İBB Alansal Varlık Araştırması)

4.3.3 İstanbul Finans Merkezi Gruplama Çalışması

IFC yani İstanbul Finans Merkezi Cluster bir çok amaca hizmet etmek üzere hazırlanmıştır(Taşdemir, 2008; 51)

- Küresel sermayeyi çekip milli sermaye ile birleştirmek.
- Alanı, finans merkezi için rekabet hâline getirmek.
- Asya ve Ortadoğu'daki anamalcılar için İstanbul'un endüstriyel yatırım alanı olmasını sağlamak.
- Yüksek düzeyde küresel aktörleri bir araya getirmek.
- Stratejik etkinlikler gerçekleştiren kuruluşları ve hüküm merkezlerini tek bir çatı altında toplamak.

- Yeni plasmanların yatırımcıya ulaşmasını sağlamak.
- Finans sektörünün tüm yan sanayi ve vasıtalarını ayrıca tüm borsa faaliyetlerini bir arada ilerletmek.
- Üniversitelerde araştırma merkezlerinin kurulması için özendirerek teknolojik ve yenilik alt yapısını dinç tutmak.

İstanbul'da yapılması düşünülen bu merkez içinde üç ana strateji barındırmaktadır.

- Öncelikle rekabet merkezi şeklinde oluşturulacak olan merkezin esası donanım ve bilgi paylaşımıyla küçük projeler hâlinde ilerlemektir.
- Sisteme bağlı bilgi ve donanım meydana geldikten sonra bankaların merkez bankalarının kurulmasından sonra mali sektörün yan sanayiye aktarımı sağlanmalıdır.
- Hukukî anlamda ilk donanım serbest bölgeler kanunları şeklinde onaylanmalı ve vergi serbestisi serbest bölgeler vergilendirilmesi biçiminde olmalıdır. Böylece yeni izlemler aşağıdaki gibi biçimlenecektir;
- İstanbul'u haberleşme merkezi hâline getirmek ve akışıklarla artırımlar için mali haberleşme platformu oluşturmak.
- Finans merkezini sermaye ve akış merkezi kapsamından çıkararak yükselişte olan KOBİ'ler için plasman alanı ve plasman danışmanlık hizmetlerinin de içinde bulunduğu bir rekabet alanı hâline sokmak. Bu yüzden merkez ve KOBİ'ler arasındaki ortaklık anlaşmasını empoze etmek.
- Üniversitelere açık alanlar oluşturarak İFC'yi mali buluş alanı yapmak.
- Üniversitelerin master ve doktora programlarını realizasyon sahası olarak İFC'yi düzenlemek böylelikle üretilen bilginin merkez içinde sürekli dönüşümünü sağlamak.
- Devamlı yenileşmeyi ve değişimi izlemek adına İFC içinde faal bir bilişim ağ sistemi kurmak. Bu sistem sayesinde sermayeyi kayıt altında tutmak.
- KOBİ'lerin gelişmesine yardımcı olmak.
- Merkez hüküm organlarını İFC içinde tutarak coğrafi konumun avantajlarından yararlanıp bilgi akışlarını hazırlamak.

Tablo 15: İstanbul Finans Merkezi Gruplama Firmaları

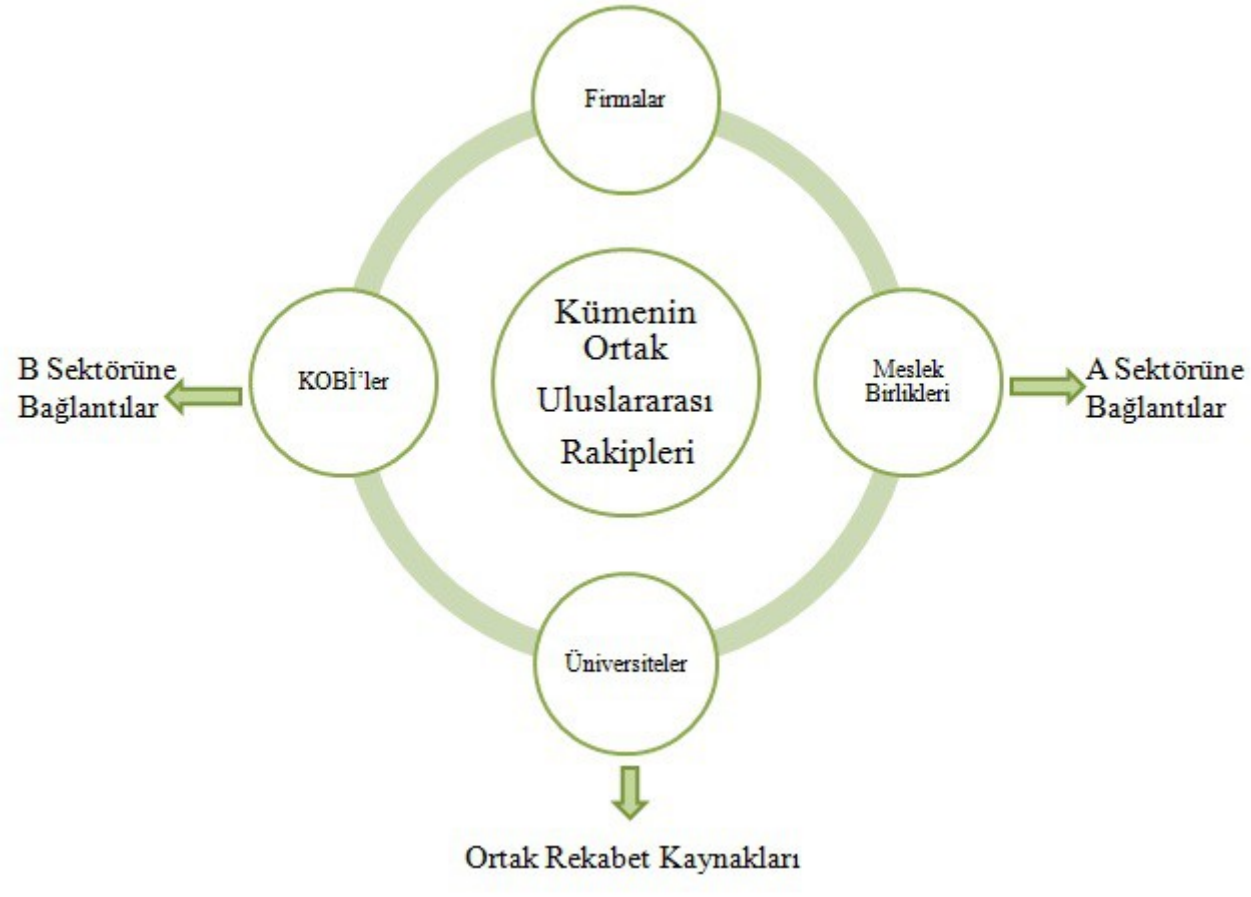
FİRMALAR
Bankalar
Müşavirlik ortaklıkları
Sigorta ortaklıkları
Borsalar
Plasman ortakları
Lokal ve yabancı finans kurumları

Kaynak : Taşdemir, 2008; 51

Buna bağlı olarak; kümede, firmalar ve araştırma kurumlar esas elemanlardır. Kümenin ortak kimliği ögelerinin kümeye olan aitliğini göstermektedir ve bu kümenin dış tanıtımında, pazarlanmasında ve esas rakipler ile kıyaslanmasında faydalanılır. Küme; endüstri, bölgesel gelişim ve bilim ve teknoloji politikası birleşimde bulunur. küresel rekabet gücünün olmasını sağlamak için hem gelişmekte olan hem de gerilemekte olan sektörlere yöneliktir.

İFC'deki küme politikasının amacı küresel aktörlerin varlıklarından yararlanarak yerel rekabet üstünlüğü sağlamaktır. Dolayısıyla İFC küme tanımı yeni bölgesel iktisadi politikalarla da uyumludur. Politikalar her geçen gün bölgeyi birbirleriyle bağlantılı varlıklar bütünü olarak değerlendirmektedir. Buna bağlı olarak bölgesel politika, varlıkları ayrı ayrı geliştirmesi dışında varlıklar arasındaki etkileşimi de arttırmaya çalışmalıdır. Bir varlığı etkilemeye ve geliştirmeye yönelik geleneksel teşviklerin şimdiki amacı artık varlıklarla bölgesel ekonomik ortamın bağlarının katma değerini arttırmaktır. Yabancı sermaye plasmanlarının yerel ekonomiye katkısı için yatırımcılar ile yerel tedarikçiler arasındaki ilişkiye ağırlık verilmelidir. Finans merkezi dışında finansman merkezi olan İstanbul Finans Cluster, bünyesinde finansal aktörler dışında sanayi aktörlerini de bulunduracaktır. (Taşdemir, 2008; 51)

Tablo 16: İSTANBUL FİNANS MERKEZİ GRUPLAMA

Kaynak : Taşdemir, "İnci Uluslararası Finans Merkezi Olarak İstanbul'un Yapılanması ve Finans Kümelemesi", 2008-51

4.4 Kalkınma Bakanlığı UFM Çalışmaları Dikkat Çeken Noktalar

Ekonomik gelişmenin sağlanması ve katma değeri yüksek olan finans sektörünün geliştirilmesi amacıyla İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İFM) çalışmalarına 2009 yılında başlanmıştır. İstanbul' un küresel piyasalarlar bağlantılı, rekabet gücüne sahip bir finans merkezine dönüşebilmesi için reel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak, her türlü finansal aracın sağlanabildiği, edilebildiği, güçlü bir fiziksel, beşeri ve teknolojik altyapıya sahip, etkin bir biçimde denetlenen piyasa yapısının sağlaması amaçı ile hedefler belirlenmiştir. (Kalkınma Bakanlığı, "Onuncu Kalkınma Planı", Aralık,2014)

4.4.1 İFM İdari Yapısının Oluşturulması

Aralık 2014 - Haziran 2015 tarihlerinde Kalkınma Bakanlığı tarafından Ulusal Danışma Kurulu oluşturulacaktır. Eylemle ilgili kuruluşlar Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, SPK, BDDK, TMSF, İBB, Borsa İstanbul, İlgili Sektör Birlik ve Dernekleri olacaktır. Yurtiçi paydaşlar arasında İFM faaliyetlerine yönelik görüş birliği oluşmasını sağlamak, İFM çalışmalarına yön vermek ve kuruluşların belirlenecek hedefler doğrultusunda ortak hareket etmelerini temin etmek üzere Ulusal Danışma Kurulunun oluşturulmasına yönelik çalışmalar Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda yürütülecektir. Danışma Kurulu toplantılarında İFM'ye yönelik yürütülen çalışmalar değerlendirilecek ve gelecekteki çalışmalar hakkında görüş bildirilecektir. Kurulun ilk toplantısı 2015 Haziran'a kadar gerçekleştirilecektir. (Onuncu Kalkınma Planı, (2014 – 2018), Program Koordinatörü, Kalkınma Bakanlığı, Istanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı Eylem Planı)

Ocak 2016 - Haziran 2016 tarihlerinde Kalkınma Bakanlığı tarafından Uluslararası Danışma Konseyi oluşturulacaktır. Eylemle ilgili kuruluşlar Başbakanlık, Hazine Müsteşarlığı, TCMB, SPK, BDDK, İBB, Borsa İstanbul, İlgili Sektör Birlik ve Dernekleri olacaktır. İstanbul'un uluslararası bir finans merkezi olma konumunun güçlendirilmesi ve bu yönde önerilerde bulunması amacıyla finans ve iş dünyasının önde gelen kuruluşlarının üst düzey yöneticilerinin üye olarak yer aldığı Uluslararası Danışma Konseyi oluşturulacaktır. Konsey yılda bir kez toplanacaktır.(Onuncu Kalkınma Planı, (2014 – 2018), Program Koordinatörü, Kalkınma Bakanlığı, Istanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı Eylem Planı)

4.4.2 Finansal Ürün ve Hizmet Çeşitliliğinin Artırılması

Aralık 2014 - Aralık 2015 tarihleri arasında TCMB başkanlığında Hazine Müsteşarlığı, BDDK, SPK, İlgili Sektör Birlik ve Dernekleri ile birlikte Banka dışı finansal piyasaların geliştirilmesine yönelik bir strateji belgesi hazırlanacaktır. Reel ekonominin finansal ihtiyaçları büyük ölçüde bankacılık kesimi üzerinden karşılanmaktadır. Bankacılık dışı kuruluşlar ve bunların faaliyet gösterdikleri piyasaların yasal ve operasyonel altyapılarının güçlendirilmesi, finansal sistemin daha etkin çalışmasına katkıda bulunacaktır. Bu kapsamda finansal ürün ve hizmet çeşitliliğini artırarak, reel sektörün daha fazla finansmana daha düşük maliyetle ve kolaylıkla erişiminin sağlanması amacıyla, finansal istikrara katkı sağlayacak şekilde, banka dışı finansal piyasaları geliştirmek için bir yol haritası hazırlanacaktır.

Aralık 2014 - Haziran 2017 tarihleri arasında SPK başkanlığında TCMB, BDDK, Borsa İstanbul, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği kuruluşları ile birlikte Tezgâh üstü türev araçlarından uygun görülenlerin organize piyasalarda işlem görmesi sağlanacaktır. G20 kararı ve AB düzenlemeleri çerçevesinde tezgâh üstü piyasalarda işlem gören türev araçların standardize edilip edilmeyeceği, standardize edilecek türev araçların hangilerinin organize piyasalarda işlem görebileceği, tezgâh üstü piyasalarda işlem gören standardize edilmiş türev araçların takasının merkezi karşı taraflarca yapılıp yapılamayacağı hususunda ilgili kuruluşlarca çalışma yapılacak ve uygun enstrümanlar organize piyasalara taşınacaktır.

Aralık 2014 - Haziran 2016 tarihleri arasında Merkezi Kayıt Kuruluşu sorumluluğunda SPK, Borsa İstanbul, Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği, Türkiye Yatırımcı İlişkileri Derneği kurumları katılımı ile Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) Uluslar arası standartlara kavuşturulacaktır. KAP sistemi uluslararası gereksinimler çerçevesinde yeniden yapılandırılarak kamuyu aydınlatma açıklamalarının İngilizce içeriklerinin de bulunduğu KAP İngilizce internet sitesinin geliştirilmesi, son kullanıcılara işlenebilir veri sağlanması noktasında çok önemli bir unsur olan XBRL formatında bildirim alınması ve paylaşılması, sistemin AB direktiflerinde yer alan standartlara kavuşturulması (bildirimin bütünlüğünün korunması, zaman damgası vb.) ve hak kullanımı bildirimlerinin daha geniş kapsamlı şekilde SWIFT ile son kullanıcıya ulaştırılması sağlanacaktır.

Aralık 2014 - Haziran 2017 tarihleri arasında SPK sorumluluğunda Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği katılımları ile Türkiye Elektronik Fon Dağıtım Platformu (TEFASP) yeniden yapılandırılacaktır. Yatırım fonlarının dağıtım kanallarının genişletilmesi ve yatırımcıların tek bir platformdan birçok yatırım fonuna ulaşabilmesi adına TEFASP'ın yeniden yapılandırma projesine ilişkin çalışmalar tamamlanacaktır.

Aralık 2014 - Aralık 2017 tarihleri arasında Maliye Bakanlığı sorumluluğunda Hazine Müsteşarlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, TCMB, SPK, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği katılımları ile Finansal araçlar ile bunların dayanak varlıklarına ilişkin vergi uygulamaları gözden geçirilecektir. Döviz ve altına dayalı menkul kıymetler ile bunların dayanak varlıklarının tabi olduğu vergi usullerinin uyumlaştırılması amacıyla etki analizi içeren bir çalışma yapılacaktır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre ihtiyaç duyulan düzenlemeler gerçekleştirilecektir.

4.4.3 Hukuki Altyapının Geliştirilmesi

Aralık 2014 - Aralık 2015 tarihleri arasında İstanbul Tahkim Merkezi başkanlığında Adalet Bakanlığı, YÖK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, Borsa İstanbul, TİM, TOBB, TESK, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği kurumları katılımı ile İstanbul Tahkim Merkezinin faaliyete geçmesi sağlanacaktır.1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe girecek olan İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu çerçevesinde;

a) Mart 2015'e kadar İstanbul Tahkim Merkezinin Genel Kurulu, Yönetim Kurulu ve Danışma Kurulu teşkil edilecektir.

b) Aralık 2015'e kadar personel istihdamı gerçekleştirilerek ve ikincil mevzuatı yürürlüğe konularak, Milli ve Milletlerarası Tahkim Divanının faaliyete geçmesi sağlanacaktır.

Aralık 2014 - Aralık 2017 tarihleri arasında Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı önderliğinda Adalet Bakanlığı, BDDK, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Kredi Kayıt Bürosu katılımları ile Teminat mektuplarının elektronik ortamda izlenmesi sağlanacaktır. Teminat mektuplarının elektronik ortamda düzenlenmesiyle mevcut risklerin büyük ölçüde azaltılması, operasyon maliyetinin düşürülmesi, sahtecilik ve usulsüzlüklerden kaynaklanan sorunların en aza indirilmesi beklenmektedir. Teknik altyapı hazır durumda olup uygulamanın hayata geçirilebilmesi için 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununda değişiklik yapılacaktır.

4.4.4. Kümelenme Bölgelerinde Fiziki Altyapının Geliştirilmesi

Aralık 2014 - Aralık 2015 tarihleri arasında İBB başkanlığında Üsküdar-Ümraniye ile Kadıköy-Kartal metrolarının Ataşehir Finans Merkezi alanıyla bağlantılarının sağlanmasına yönelik uygulama projesi hazırlanacaktır. Ataşehir Finans Merkezi alanının, kentin diğer merkezleri ve havalimanıyla raylı sistem entegrasyonunu sağlayacak uygulama projesi hazırlanacaktır. Tahmini maliyet 5.850.000 $ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.

Ocak 2016 - Aralık 2018 tarihleri arasında İBB başkanlığında Ataşehir-Sabiha Gökçen Havalimanı arası raylı sistem bağlantısının sağlanmasına ilişkin uygulama projesini hazırlamaya yönelik faaliyetler yürütülecektir. Ataşehir Finans Merkezi alanının, kentin diğer merkezleri ve havalimanıyla raylı sistem entegrasyonunu sağlayacak uygulama projesi hazırlanacaktır. Uygulama projesinin 2019 yılı sonunda tamamlanması öngörülmektedir. 17 km uzunluk ve 12 istasyondan oluşacak projenin tahmini maliyeti 11.050.000 $ olup İBB bütçesinden karşılanacaktır.

4.4.5 Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi

Aralık 2014 - Eylül 2016 tarihleri arasında Borsa İstanbul başkanlığında SPK, Takasbank, Merkezi Kayıt Kuruluşu katılımı ile Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası, Borçlanma Araçları Piyasası ve Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının alım-satım, gözetim, veri dağıtım, risk yönetimi, takas ve saklama teknolojik altyapısı geliştirilecektir. Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası, Borçlanma Araçları Piyasası ile Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasasının alım-satım, gözetim, veri dağıtım, risk yönetimi, takas ve saklama sistemleri geliştirilecek, 2014 yılı sonuna kadar detaylı analiz ve tasarım çalışmaları tamamlanacak, işlem sistemleri 2015 yılsonuna kadar sistem entegrasyon testlerine hazır olacak ve 2016 yılı Eylül ayı itibarıyla devreye alınacaktır.

Aralık 2014 - Eylül 2016 tarihleri arasında Borsa İstanbul önderliğinde SPK nın da katılımı ile Borsa İstanbul bünyesindeki piyasaların gözetim teknolojik altyapıları konsolide edilerek iyileştirilecektir. Piyasalar arası etkileşimi de dikkate alarak tüm piyasaların gözetiminin tek bir merkezden yapılması, böylece etkinliğin ve verimliliğin artırılması hedeflenmektedir.

4.4.6 Nitelikli İnsan Kaynağının Artırılması

Aralık 2014 - Aralık 2018 tarihleri arasında Mesleki Yeterlilik Kurumu sorumluluğunda YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, BDDK, SPK, TCMB, Borsa İstanbul, Sermaye

Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Sigorta Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi kurumları ile birlikte Finans sektöründe iş ve eğitim dünyası için gerekli olan ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikler yürürlüğe konulacaktır. İşbirliği yapılacak kuruluşlarla birlikte işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu meslek standartları ve yeterlilikler belirlenecek, ardından meslek standardı ve yeterlilik hazırlama çalışmaları yürütülecektir.

Aralık 2015 - Aralık 2018 tarihleri arasında Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu sorumluluğunda YÖK, Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, TCMB, Yatırım Profesyonelleri Derneği katkıları ile Finans alanında çalışan kamu personelinin uluslararası geçerliliği olan sertifika sahibi olması desteklenecektir. CFA sertifikası sınavına başvuru sürecinde kamu personelinin başvuru ücretlerinin bir kısmı Yatırım Profesyonelleri Derneği tarafından karşılanacaktır. Program döneminde bu imkândan toplam 300 kamu personeli yararlandırılacaktır. Yararlanma esasları ilgili kuruluşların katılımıyla belirlenecektir.

Aralık 2014 - Aralık 2015 tarihleri arasında YÖK sorumluluğunda Milli Eğitim Bakanlığı, SPK, BDDK, Borsa İstanbul, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Sigortacılık Eğitim Merkezi kurumları ile birlikte Üniversiteler ile finans sektörü arasındaki işbirliğini güçlendirmek amacıyla üniversite-sektör platformu oluşturulacaktır. Finans sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikteki personelin yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerin müfredatının tespitine yönelik işbirliği için bir platform oluşturulması öngörülmektedir. Öğrencilerin pratik becerilerini geliştirmek amacıyla finans kuruluşlarında staj gören öğrenci sayısı ve staj süresinin artırılması sağlanacaktır. Sektörde öğrencilerin kazanacağı bilgi, beceri ve yetkinliklerin belirlenmesi ile sürecin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde koordinatör akademisyen ve eğitim sorumlusunun sektörle işbirliği içinde etkin ve verimli bir şekilde çalışması sağlanacaktır. Üniversite ve özel sektör işbirliğiyle yapılacak finans alanındaki araştırmalar teşvik edilecek ve üniversitelerin finansal sektörle ilgili verilere ulaşması kolaylaştırılacaktır.

4.4.7 Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Sisteminin Geliştirilmesi

Ocak 2015 - Aralık 2018 tarihleri arasında Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu aracılığı ile Türkiye Katılım Bankaları Birliği desteği ile Faizsiz finansa yönelik sertifikasyon programı uygulanmaya başlanacaktır. Eylem faizsiz finans konusundaki bilgi altyapısının artırılması ve uzmanlaşmanın teşvik edilmesi amacıyla bu alandaki eksik nitelikli işgücü ihtiyacının giderilmesine yardımcı olacaktır.

Aralık 2014 - Aralık 2018 tarihleri arasında YÖK başkanlığında Hazine Müsteşarlığı, SPK, BDDK, TCMB, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Üniversiteler, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ile birlikte Belirlenecek bir üniversitede faizsiz finans alanında çalışacak bir enstitü/araştırma merkezi kurulacaktır. Faizsiz finans alanında bilimsel çalışmaların gerçekleştirilmesi ve desteklenmesi, bu alanda yetkin akademik ve uygulayıcı insan kaynağının yetiştirilmesi, dünya ve Türkiye uygulamalarının araştırılması ve uygulamaya ilişkin standartların belirlemesi amacıyla YÖK tarafından belirlenecek bir üniversite bünyesinde bir enstitü/araştırma merkezi kurulacaktır. Söz konusu araştırma merkezini kuracak üniversite projeye ilişkin eylem planını 2015 yılı Aralık ayına kadar hazırlayacaktır. Öngörülen eylem planı çerçevesinde araştırma merkezi/enstitünün ihtiyaç duyduğu altyapı ve insan kaynağı temin edilerek belirlenecek müfredata uygun olarak faaliyete geçmesi sağlanacaktır.

Ocak 2015 - Aralık 2018 tarihleri arasında BDDK tarafından SPK, Hazine Müsteşarlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, TCMB, TMSF, Borsa İstanbul, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ile birlikte Faizsiz finans alanındaki uluslararası standartlar incelenerek bunların ülkemizde uygulanması sağlanacak ve gerekli görülmesi halinde yeni standartlar belirlenecektir. İlgili kurumlar nezdinde yapılacak çalışmalar neticesinde, Türkiye'nin faizsiz finans alanındaki ağırlığını ve yatırımcılar nezdinde itibarını artırabilecek uluslararası ilke ve standartların iç hukuka aktarılması ve uygulanması sağlanacaktır. Gerekli görülen alanlarda Türkiye'ye özgü standartlar belirlenecektir.

Aralık 2014 - Aralık 2017 tarihleri arasında Hazine Müsteşarlığı tarafından Türkiye Sigorta Birliği ile birlikte Katılım sigortacılığı (tekafül) piyasası geliştirilecektir. Katılım sigortacılığı müşteri tabanının genişletilmesi, sektörde faaliyet gösteren şirket sayısının artırılması ve katılım sigortacılığı çalışmalarının kurumsal bir zeminde sürdürülmesi için Sigortacılık Kanununun kapsamı katılım sigortacılığını da içerecek şekilde genişletilecek ve katılım sigortacılığı için bir sivil toplum kuruluşunun (derneğin) kurulması sağlanacaktır. Bunun yanı sıra, Türkiye'de bir retekafül şirketinin kurulması imkânı araştırılacaktır.

4.5 Uluslararası Finans Merkezi Yapılanma Örneği: Dubai Uluslararası Finans Merkezi

Dubai, küresel bir finans merkezi olabilmek için türlü ataklarda bulunmuştur. Dubai Biçimi yapılması gerekli olan şeyler konusunda önemli bir örnek oluşturur. Dubai, Birleşik Arap Emirliğini meydana getiren yedi emirliğin içinden ikinci büyük emirliktir. Kentte Dubai International Financial Centre (DlFC- Dubai Uluslararası Finans Merkezi) adı altında kurulan bina finansal serbest bölge olarak duyurulmuştur. 20 Eylül 2004'te tam olarak etkinleşen DIFC; Bankacılık, Sigorta ve Reasürans, İslami finans, Varlık yönetimi, Sermaye Piyasası ve Operasyonel Destek Faaliyetleri olmak üzere altı esas sektörü çekmeyi amaçlamıştır.

DIFC'da faaliyet gösterebilmeleri için bu sektörlerin faaliyet belgesi alması gerekmektedir. Faaliyet gösterecek sektörlerin avantajları ise;

- Her türlü kâr üzerinden 0 vergi.
- Basit bürokrat ve donanım dayanağı.
- Yabancı ortaklığına %100 izin.
- Sermaye hareketlerinin ve döviz işlemlerinin serbestliği.

DIFC'da uygulanacak meşru kanun yeniden oluşturulmuş ve merkezi otorite korunmuştur. DIFC, Dubai Financial Services Authority (DFSA) dünyadaki finans merkezlerinin kanunlarını araştırarak kendine ait tüzel temel yapısını oluşturmuştur. Yeni kanun İngilizce'dir. . DIFC'deki mali çalışmalar Dubai Finans Hizmet Otoritesinin(DFSA) himayesine bağlı olacaktır. Dubai Financial Services Authority(DFSA-Dubai Finans Hizmet Otoritesi) 20 Eylül 2004'te kesin olarak etkinleşmiştir. Dubai International Financial Exchange (DIFX- Dubai Uluslararası Finans Borsası) DIFC içindeki en önemli müesseselerden biridir. DIFX adından da anlaşılacağı gibi misyonu küresel bir borsa olmak ve tüm mali ürünlerin işlem görmesidir. İşlem görmesi düşünülen ürünler(KAHRAMAN, Mitmat 2014)

- Plasman fonları ve ortak olduğu şirketler
- İslami Finans Ürünleri
- Hisse Senetleri
- Borçlanma Araçları
- Göstergeler,
- Alternatif risk ürünleridir.

Etraftaki borsalara üye olan şirketlerin DIFX'e de üye olması beklenmektedir. Önemli bir fon elde etme merkezi hâline gelmeyi hedefleyen DIFX, 30 Eylül 2004'te kurulmuş ve bir yıl sonra da tamamen etkinleşmiştir. Göstergeler üzerine kurulu dokuzuncu türev ürün bulunmakta ve bunlardan sadece hisse senetleri ve depo sertifikalan işlem görmektedir. İslami menkul değerleri ve sabit getirili menkul değerler kotta bulunmaktadır. DFCIA (Dubai Finans Merkezi Denetim Otoritesi), DIFC'in idaresini ve denetlemesini sağlamaktadır. DFSA işlerin yürütülmesinin sistemli ve güvenilir olmasını sağlarken, DIFC'in hukukî konuları ve iş kanununu düzenleyip denetleme gücüne sahiptir.(TAŞDEMİR, İnci, 2008) Özetle;

Dubai'nin kurmuş olduğu finansal serbest bölgede ilk önce geçerli olacak yeni bir meşru temel yapı oluşturulmuştur. Daha sonra enternasyonal danışmanlar ve uzmanlar bir araya getirilerek ekip oluşturulmuştur. Ekip ABD ve İngiltere gibi ülkelerin finansal kanunlarını incelemiş, ardından olumlu ortak noktaları birleştirmişlerdir. Yeni aranjör kurumlar oluşturulmuştur. Dubai Finans Merkezi Denetim Otoritesi "serbest bölgedeki" genel olan işlemlerden sorumlu iken Dubai Finans Hizmet Otoritesi "diğer bölgedeki" mali etkinliklerden sorumlu tutulmuştur. Merkezi İsveç olan OMX grubunun başkanının serbest bölgede kurulan borsanın başkanlığına atanmasıyla küresel bir finans merkezi olma yolunda önemli bir adım atılmıştır. Bölgedeki işlemler vergi olmaksızın gerçekleşmektedir.

Etkin bir pazarlama stratejisi ile Zürih, Londra ve New York'ta kurumlar DIFC'de şube açabilmişlerdir. Bölgede etken finansal kurumlar hızla artsa da kote olan şirket ve menkul değer sayısı istenilen sayıya ulaşamamıştır. Singapur, Hong Kong, Şangay ve Tokyo Asya'da önce çıkan finans merkezleridir. Tokyo Borsa'sının dünyanın ikinci borsası olması yetkililerin yeniden düzenlemeler yapmasını sağlamıştır. Hong Kong sigorta şirketlerinin ve bir çok yatırım bankasının merkezi hâline gelmiştir. Hong Kong'da İngilizce'nin yaygın olması, Batı dünyasındaki standartlara ayak uydurabilmesi Çin'in parlamasındaki etkenlerden birkaçıdır.

Hem türev ürünler hem de hisse senetlerine yönelik işlemleriyle Singapur, özel bankacılık alanında önemli yol kat ediyordu. Singapur borsasının Hong Kong'unkinin yerini alması gibi söylentiler olduğu hâlde Singapur'un Hong Kong'un önüne geçmesi beklenmemektedir. Büyük ekonomilerine ve finans sektöründeki faaliyetlerine rağmen Paris, Tokyo ve Frankfurt küresel finans merkezleri olarak kabul edilmemekte, bölgesel finans merkezleri olarak bahsedilmektedir. Bunun ilk nedeni ülkelerinde finans sektöründe ağırlıklı olarak yerli kurumlara yer vermeleri, diğer nedeni ise diğer ülkelere göre düzenleme bakımından daha katı ve karışık olduğunun düşünülmesidir. Çin'in ekonomik gücünün daha da artacağı düşüncesi hemen her ülke tarafından onaylanmaktadır. Bununla beraber üçüncü büyük küresel finans merkezi olma potansiyeline sahiptir. Asya-Pasifik bölgesinde Çin'in üçüncü bir güç olarak ortaya çıkması hâlinde öne çıkan kentin Şanghay olacağı düşünülmektedir.

Tablo 17 : Dünya G.S.Y.H.T

2005 DÜNYA GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA (MİLYAR DOLAR)		
ÜLKE	**GSYİH**	**PAY**
1. ABD	12,455	28.6%
2. Japonya	4,506	10.15%
3. Almanya	2,782	6.27%
4. Çin	2,229	5.02%
5. İngiltere	2,193	4.94%
6. Fransa	2,110	4.75%
7. İtalya	1,723	3.88%
8. İspanya	1,124	2.53%
9. Kanada	1,115	2.51%
10. Brezilya	794	1.79%
11. Güney Kore	788	1.77%
12. Hindistan	786	1.77%
13.Meksika	768	1.73%
14. Rusya	764	1.72%
15. Avustralya	701	1.58%
16. Hollanda	595	1.34%
17. İsviçre	366	0.82%
18. Belçika	365	0.82%
19. Türkiye	**363**	**0.82%**
20. İsveç	354	0.80%
21. Suudi Arabistan	310	0.70%
22. Avusturya	305	0.69%
23. Polonya	299	0.67%
24. Endonezya	287	0.65%
25. Norveç	284	0.64%
Dünya Geneli	**44.385**	**100.00%**

Kaynak : http://www.worldbank.org/tr/country/turkey (Erişim Tarihi: 27.12.2014)

Tablo 18: 2013- 2014 Dünya G.S.Y.H.T

	2013	2014
1	ABD	ABD
2	ÇİN	ÇİN
3	JAPONYA	JAPONYA
4	ALMANYA	ALMANYA
5	FRANSA	İNGİLTERE
6	İNGİLTERE	FRANSA
7	BREZİLYA	BREZİLYA
8	RUSYA	İTALYA
9	İTALYA	HİNDİSTAN
10	HİNDİSTAN	RUSYA
11	KANADA	KANADA
12	AVUSTRALYA	AVUSTRALYA
13	İSPANYA	İSPANYA
14	MEKSİKA	G.KORE
15	G.KORE	MEKSİKA
16	ENDONEZYA	ENDONEZYA
17	TÜRKİYE	HOLLANDA
18	HOLLANDA	S.ARABİSTAN
19	S.ARABİSTAN	TÜRKİYE
20	İSVİÇRE	İSVİÇRE

Kaynak: CEBR World Economic League

Table 2015 (Erişim Tarihi: 16.02.2015)

Tabloda küresel finans merkezi ünvanı için rekabet hâlinde olan ülkelerin milli gelirlerinin belli bir boyutun üstünde olduğu görülmektedir. Daha önceki bölümlerde de değindiğimiz gibi bir bir kentin enternasyonal finans merkezi hâline gelmesi için öncelikle güçlü ve kararlı bir varlığa sahip olması gerekmektedir. Türkiye ekonomik büyüklük açısından 193 ülke arasından ondokuzuncu sırada bulunmaktadır. Küçük farklar ile Belçika ve İsviçre'nin arkasında yer almaktadır. Ekonomik büyümenin ve kararlılığın devam etmesi hâlinde onyedinci sıraya yerleşme potansiyeline sahiptir. Avusturya ve Hollanda'yı geçebilmesi için ise ekonominin iki katına çıkması gerekmektedir. Bu bakımdan Türkiye'nin uzun yıllar onyedinci olarak kalacağı düşünülmektedir. Yalnız 2013 yılında 17. sıraya yükselen Türkiye 2014 yılında tekrar 19. sıraya gerilemiştir. Kısacası küresel finans merkezi olmak için rekabet eden tabloda ilk altı ülkeye göre farklı bir kategoride yer almaktadır.

SONUÇ

Ekonomik, kültürel ve altyapı yönünden gelişmiş nüfusu 1 milyon kişiyi aşan ülkenin en gelişmiş merkez şehirlerine metropol denir. Sahip olduğu boğaz, Bizans ve Osmanlı'nın başkenti olması nedenleri ile birçok kültürel varlık, nüfus, mimari, tarih özellikleri ile İstanbul tam bir metropoldür ve 2010 yılında Avrupa kültür başkenti olmuştur. Bir uluslararası finans merkezi istikrarlı bir ekonomiye sahip, dünyadaki gelişmelerle birlikte kendini entegre eden finansal yatırımların güvenle yapıldığı yerdir. Bunun için de Türkiye' nin yatırımcılarını mutlu edecek özelliklere sahip olması gerekmektedir.

İstanbul, uluslararası finans merkezi olma yarışında istikrarlı büyüme, istihdam, altyapı, imaj, sosyo – kültürel alanlarda önemli kararlar alarak büyük bir rekabetin içine girmiştir. Yapılan çalışma neticesinde uluslararası finans merkezi olabilmenin şartları şunlardır. Sistemli hukuk, ekonomik istikrar, serbest piyasa, vergi avantajları, finansal ürün çeşitliliği, kaliteli işgücü, gelişmiş telekomünikasyon,ulaşım, altyapısı, yaşam kalitesi, şeffaflık, yaklaşımı uluslararası finans merkezi olarak kabul görmenin temel şartlarıdır.

Altyapı uygulamalarının ne kadar yetersiz ve eksik olduğunu İstanbul seyahati yapmış herkes gayet iyi bilmektedir. Çalışmada Kalkınma bakanlığının hazırlamış olduğu planlara yer vererek uzun vadede altyapı sorunlarına çözüm aranmıştır. Bütün bu verilere dayanarak İstanbul' un uzun stratejik bir yol izleyerek uzun vadede uluslararası bir finans merkezi olabileceği fakat projenin uygulaması sırasında İstanbul' da yaşanacak nüfüs artışı sosyal ve ekonomik değişimler göz ardı edilebileceği için risklerin çok fazla olduğu söylenebilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin vergi cenneti olduğunu göz önünde bulundurursak yabancı yatırımcılar için hiç çekici olmayacağını açıkça görebiliriz. Devletin topladığı vergiler (KDV,ÖTV,GV vb.), belediyelerin topladıkları vergiler (Eğlence, Reklam, Emlak vb.), bankacılık, noter, sektörel işlem ücretleri ve hatta damga vergileri hesaba katıldığında Türkiye' nin vergi uygulamaları açısından kesinlikle daha çok düzenlemede bulunması gerekmektedir.

Bu bağlamda çalışmada 2004 yılında ilan edilerek sıfırdan kurulan ilk finansal merkez Dubai Finans Merkezi incelenmiştir. Bu finans merkezi diğer global finans merkezleri gibi kendi kendine oluşmamıştır. Dünyanın her yerinden alanında uzman finansal kaynak kullanıcılarını kaliteki yaşam tarzı ve istikrarlı yapısı ile bir cazibe merkezidir. Faizsiz bankacılıkta uzmanlaşmışlardır. Birçok kişi İstanbul' un da Dubai gibi müslüman ve sıfırdan kurulmuş olmasından dolayı Dubai gibi başarılı olmasını ve Ortadoğu'nun uluslararası finans merkezi olmasını beklemektedir.

Bunlarla birlikte Türkiye' nin küresel bir finans merkezi olabilmesi için gerekli düzenleme ve teşvikleri büyük bir hızla gerçekleştirdiğini, çıkarılan yasaları belirterek kanıtlamış olduk. Eğer bu teşvikler ve finansal ürünlerin gelişimi isitikrarlı bir şekil de devam ederse İstanbul' un beş yıl içinde uluslararası bir finans merkezi olacağı ortadadır.

KAYNAKLAR

AĞIR, H., PEKER, O., KAR, M., (2009) BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar, Cilt:3, Sayı:2.

ALTAŞ,G. (2008) Sermaye Piyasasında Gündem, 69

APAK, S. ve ELVERİCİ, G. (2008). İstanbul'un Finans Merkezi Olması Projesinin Değerlendirilmesi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 38.

ARIÇAY, Y., KILIÇ, M., (2012), "KOBİ' lerde Leasing, Faktoring ve Forifaıtıng"

AYDOĞAN, D. (Mart-2009) "Türkiye'nin Görünümü Pozitif". Çerçeve Dergisi. MÜSİAD Yayınları.

BAKAN, S. (06- 2012) Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 9, Adıyaman.

Bankacılar Dergisi, (2006), Sayı 57

ÇAĞIL, G. (07- 2011), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü E-Dergisi, Yıl:1, Sayı:1 (07- 2011)

ÇEVİK, F. (2011), "Küresek Ekonomik Araştırmalar", İTO Yayınları, İstanbul.

DIFC (2010), Dubai Uluslararası Finans Merkezi Araştırması.

DURSUN, H. Türkiye Bankalar Birliği Dergisi, (2008), Sayı 75, Ankara'nın Başkent Olmasının Hukuksal Anlamı.

Dünya İslami Bankacılık Rekabet Raporu 2013–2014

EROĞLU, N., (2002), Küreselleşme, Soyak, A., İstanbul, Om Yayınevi.

ERSOY, E. (07 – 2011) Muhasebe ve Finansman Dergisi "Türkiye'de ve Dünyada Organize Türev Piyasaların Gelişimi"

GÜNDOĞDU, A., DİZMAN, A. S., (2013) Ekonomi Bilimler Dergisi, Cilt 5

Gelir İdaresi Başkanlığı, http ://www.gelirler.gov.tr

HACISALİHOĞLU, Y, (2000) Küreselleşme Mekânsal Etkileri ve İstanbul, Akademik Düzey Yayınlan, İstanbul.

İşletme Araştırmaları Dergisi (2012), "İstanbul Finans Merkezi Projesi ve Bölgesindeki Emlak Fiyatlarına Etkisi".

KAHRAMAN, M. (06- 2014), "Dubai Nasıl Finans Merkezi Oldu?"

Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Çalıştay Raporu, (12 – 2013), Ankara

KARAGÜL, M. , MASCA, M. (2008) Uluslararası Sermaye Hareketleri, Kriz Etkisi ve Muhtemel Önlemler, Uluslararası Sermaye Hareketleri Ve Gelişmekte Olan Piyasalar Uluslararası Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Balıkesir Üniversitesi.

KAZGAN, G. (2000), Küreselleşme ve Ulus - Devlet, Yeni Ekonomik Düzen, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

KPMG, (03 – 2013), Finansal Destek Hizmetleri Araştırması, İstanbul

Marmara Üniversitesi,(07-2011) Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Dergisi,Yıl:1 Sayı:1

MasterCard Worldwide (2008), "Centers of Commerce Index 2008", www.mastercard.com/ us/company/en/insights/pdfs/2008/MCWW_WCoC-Report_2008.pdf?

Onuncu Kalkınma Planı (2014 - 2018), Program Koordinatörü, Kalkınma Bakanlığı "İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Stratejisi ve Eylem Planı" Aralık, 2014

ÖZTANGUT, N. (12 – 2007), "Bölgesel Finans Merkezi Olarak İstanbul'un Karşılaştırılmalı Konumu" Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği,Active Academy 5. Uluslararası Finans Zirvesi

POLAT, S. (2010), Küreselleşmenin Türkiye Ekonomisine Etkiler.

SAYRAÇ, M. (05 -2013)"İslami Finans Sektörüne Dair Güncel Tartışmalar: Genel Bir Değerlendirme"

Sermaye Piyasası Krurulu, (09-2009), Hukuk İşleri Dairesi ,Ankara

SERPAM, (2012), ''İstanbul Bölgesel ve Uluslararası Finans Merkezi'', İstanbul Üniversitesi Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi – Araştırma Dizisi-1.

SEYİTOĞLU, H., (2003) "Uluslararası Finans"

TAŞDEMİR, İ. "Uluslararası Finans Merkezi Olarak İstanbul'un Yapılanması ve Finans Kümelemesi", 2008-51

TERZİ N., ASLAN N. (2013) "Küresel Finans", Türkmen Kitapevi

Türkiye Bankalar Birliği (TBB), (2009), ''İstanbul'un Uluslararası Finans Merkezi Olma Potansiyelinin Değerlendirilmesi'', Deloitte Danışmanlık A.Ş.

Türkiye Sermeye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, (02 – 2007),"Global Finans Merkezleri ve İstanbul", Vergi Konseyi

UZUNOĞLU, S., ALKIN K., GÜRLESEL, C. F., CİVELEK U., (2000-3), "Bölgesel Finans ve Hizmet Merkezi: İstanbul", İTO Yayınları

YILMAZ, H. (10, 2010). "Uluslararası Finans Merkezleri İle Rekabet Saptanmasına" İstanbul Üniversitesi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, İstanbul

www.tbb.org.tr/v12/asp/bankalar1 .asp